

44

Montreālas Latviešu
Biedrības

ZINOTĀJS

ISSN 0227 - 2423

1994. GADA NOVEMBRIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

46. GADA GĀJUMS Nr. 11. (548.)

PĀRDOMAS PAR LATVIJU

1994. gada otrā pusē

Šī gada vasaru Latvijā iezīmēja 2 norises - valdības krīze un krievu bruņoto spēku izvākšana. Manas pārdomas ievadot, pieminēšu diezgan izplatīto uzskatu, ka trimdnieki grib atjaunot Latviju tādu, kāda tā bija 1940. gadā. Cik varu spriest, Rietumu zemēs izkļūdīto tautiešu uzskati par ideālo nākotnes Latviju saskan tikai vienā punktā, proti, ka pilsonību nedrīkst piešķirt tiem krievvaldiģiem migrantiem, kas ir pret Latvijas neatkarību.

Varu runāt tikai par savu nostāju. Es vēlētos Latviju, kas ir demokrātiska un kuŗā visiem iedzīvotājiem ir nodrošinātas cilvēka tiesības. Saimniecībā - valstij jāatbalsta tās nozares, kas apmierina ļaužu primārās vajadzības ar iekšzemes ražojumiem. Kādēļ? Tādēļ, ka valūta ir jātaupa precēm, kuŗas Latvijā nevar iegūt, vai kuŗu ražošana būtu pārāk dārga. Tas nebūt nenozīmē, ka nav jābalsta sektori, kuŗu produktiem būtu vai rastos noņēmēji ārzemēs. Priekšroka tomēr pieder iepriekš minētām nozarēm - lauksaimniecībai un mežu izmantošanai.

Apzinoties problēmas, ar kuŗām valsts vadībai jāļūko tikt galā, strauju ekonomisku uzplaukumu sagaidīt, manuprāt, nav reāli. Es būtu apmierināts, ja pēc kādiem gadiem desmit par sasniegto varētu teikt to pašu, ko prof. Arnolds Aizsilnieks raksta, noslēdzot savu kapitāldarbu "Latvijas saimniecības vēsture", laikā no 1914. - 45. gadam, proti,:

"Neraugoties uz visām grūtībām un kavēkļiem, nav noliedzams, ka Latvijas tautas saimniecībā, to visumā ņemot, ir bijuši arī savi sasniegumi. Darbs un maize, kaut arī dažam ar mazāk aizdara, bija ikvienam, kas vien gribēja un varēja strādāt. Jaunatnei bija gādāta izglītība, slimiem un darba nespējīgiem - aprūpe, utt. Jau tas vien ir ievēribas cienīgs sasniegums pasaules kaŗā nopostītā zemē." Tiktāl citāts.

Par lauksaimniecības nozīmi, sakarā ar valdības krīzi, ir atskanējušas kritiskas balsis. Te var minēt Bruni Rubesu, pasaules firmas VOLKSWAGEN augsta ranga darbinieku. Organizācijas LATS ziņu vakarā, 17. augustā, Toronto, viņš bija referents. Lasot par to Ņujorkas LAIKS 31. augusta numurā, rodas iespaids, ka par lauksaimniecības nākotni viņš nav labās domās, izņemot varbūt vienīgi monokultūru veidā.

Rubess teicis: *"Mēs neapzināmies, ka Eiropā pārtikas produktus nezina kur likt. Vācija nezina, ko ar savu sviestu darīt. Itālija ar buldozeriem stumj apelsīnus gravās."* Tā tas, tiešām, ir. Taču tas nenozīmē, ka Vācija un Itālija savu lauksaimniecību domātu likvidēt vai drastiski sašaurināt. Pārtikas apgādes ziņā neviena valsts negrib būt pilnīgi vai lielā mērā atkarīga no ievadumiem.

Par Birkava valdības krīzi, Rubess domā, ka aizejot no koalīcijas ar Latvijas Ceļu, zemnieki "pārrēķinājušies", pieņēmuši, ka ar to viņi kļūs populārāki, parādīs, ka viņi stāv par zemes kopēju interesēm..

Cik pats varu spriest, par kādu 'pārrēķināšanos' nevar būt ne runas. Varbūt nepietiekami stingri, bet LZS vadītāji ir stāvējuši par zemnieku interesēm. Varbūt pat būtu bijis pareizāki, ja LZS būtu izstājusies no valdības jau agrāk. Latvijas Ceļam, cik redzams, Latvijas apstākļos ne ar ko neaizstājamā lauksaimniecības loma kopējā saimniecības struktūrā ir vai nu stipri miglains jēdziens, vai arī diezgan vienaldzīga.

Metot skatu atpakaļ uz neseniem gadiem, rodas iespaids, ka valdība ir gan sagatavojusi vienu otru derīgu un vērtīgu likumu, bet pēc tam visai maz, vai pat neko nav darījusi, lai šie likumi tiktu īstenoti. Daži piemēri. Privāto lauku saimniecību atjaunošanas likumu var savā ziņā salīdzināt ar agrārās reformas noteikumiem neatka-

rīgās Latvijas sākuma gados. Ir tomēr vismaz viena kardīnāla atšķirība. Toreiz, saskaņā ar likumu, jaunsaimnieki saņēma no valsts saimniecību izrikošanai 4 % aizdevumu uz 41 gadu, tā tad lētu ilgtermiņa kreditu. No valsts mežiem viņi arī dabūja lētus būvmateriālus. Nekas tamlīdzīgs tagad nenotiek. Bankas, kā man teikts, par aizdevumu prasa 24 - 30 % gadā, citiem vārdiem, rikojas nevis kā solidas kredītiestādes, bet kā rūdīti augļotāji.

Otra problēma, kuŗu valdība vairījusies kārtot, ir muitas. Ja ir taisnība, ka bez muitas, kontrabandas ceļā vai citādi, Latvijā ieplūst veseli 90 % no ārzemju degvielām un 70 % no ārzemju cukura, tas nekādu labo liecību par valdību nenodod.

Tikai izbrīnu var radīt viena bijušās Birkava valdības finanču ministra Ulža Oša izteicieni, kas adresēti nevis kādam šauram personu lokam, bet vispāribai. Sakarā ar Latvijas agronomu kongresa atzinumu, ka lauksaimniecība Latvijā ir tuvu sabrukumam, Osis Rīgas avīzē DIENA reaģējis šādi: *"Lētā tarkšķēšana no tribinēm par sagrauto rūpniecību, izpostīto lauksaimniecību jau sāk iedarboties kā zobu sāpes."* Oša atbilde uz speciālistu kritiku pret valdības rīcību vai bezdarbību rāda, ka viņam nav bijis ne mazākās vēlēšanās no ekspertiem izteikto kritiku objektīvi pārbaudīt. Kā man stāstīts, Osis arī esot Valsts Prezidentu Gunti Ulmani nodēvējis par analfabētu. Civilizētā pasaulē tāds apzīmējums valsts augstākā amata nesējam ir neparasts, lai neteiktu neko vairāk.

Komentējot Latvijas Nacionālās Neatkarības kustības mēģinājumu sastādīt jaunu ministru kabinetu, Osis esot to pārrunājis ar "demokrātisko valstu pārstāvjiem" un noskaidrojis, ka "demokrātiskā valstī var būt tikai politiskas valdības". Tā tas atreferēts laikraksta BRĪVĀ LATVIJA 22., 29. augusta numurā. Te nu tā vien liekas, ka Osis nav sapratis, ko viņam teikuši "demokrātisko valstu politiķi", jo viņš, acīmredzot, nezina starpību nozīmē starp valdību latviešu valodā un "government" angļu mēlē. Valdība latviski apzīmē tikai izpildu varas augstāko orgānu. Angļu "government" turpretim iekļauj arī likumdošanas varu. Savienotajās Valstīs, ja runā par izpildu varas orgāniem, tos apzīmē ar kopējo terminu - "administrācija. Un resoru vadītājiem nebūt nav jābūt politiķiem, pat ne valdošās politiskās partijas biedriem. Prezidents par resoru priekšniekiem, latviski mēs teiktu - ministriem, izrauga personas, kas savas spējas pierādījušas saimniecības, zinātnes vai kādā citā jomā.

Tai pašā BRĪVĀS LATVIJAS numurā lasām par bijušā ministru prezidenta Birkava izstrādātām jaunām valdības programmām. Tanis teikts, ka atbildība par korupcijas un organizētas noziedzības apkaŗošanu esot *"jāpalielina līdz valsts ministra līmenim"*. Tik vien! Mafija jeb organizētā noziedzība taču grauj saimniecību visā valstī, un tādēļ liktos, ka cīņa pret to jāvada pašā augstākajā līmenī.

Birkavs arī esot teicis, ka liela uzmanība jāpievēršot lauksaimniecības kooperācijai. Ja ar kooperāciju domāta visāda veida sadarbība starp lauku saimniekiem, tad to var tikai apsveikt. Runājot par lauksaimniecības problēmām, vēl, manuprāt, ir vietā pieminēt interviju ar Muitas departamenta direktoru Valdi Kursieti Ņujorkas LAIKS 24. augusta numurā. Uz jautājumu "Kādas muitas problēmas Jūs saskatāt šodien Latvijā" Kursietis atbildējis: *"Lielākā problēma ir korupcija un kontrabanda... Robežas ar kaimiņvalstīm vēl nav nodrošinātas un nav iespējams visus pārbraucējus kontrolēt... Latvijā pa sānceļiem un pa jūru ieplūst kontrabanda, kas traucē Latvijas atzēšanu un kavē lauksaimniecības uzplaukumu. Nav ievākt iespējams muitas nodokļus par visām ievestām precēm"*. Tā ir skaidra valoda, bet tā, cik var spriest, nav varējusi valdības rīcību pietiekamā mērā ietekmēt. Diemžēl.

Tagad pāriesim pie otra galvenā temata, proti, pie Latvijas ārpolitikas. Svarīgākais notikums ir Krievijas bru-

ņoto spēku izvākšana un ar to saistītie līgumi ar Maskavu. Katrs latviešu patriots var justies gandarīts, ka šie spēki, kas tik uzticīgi kalpoja Staļinam un viņa pēctečiem, vairs nebūs Latvijā. Vai tas ir Birkava valdības nopelns? Par to jāšaubās. Tāpat kā neliekas ticami, ka cita valdība, kas stāvētu vairāk pa labi, būtu varējusi panākt Latvijai labvēlīgākus līgumus. Rietumvalstis, kas bija par maskaviešu kaŗaspēka izvešanu, vairījās Krieviju citādi aizvainot, un šo valstu domas Rīgai bija jārespektē.

Skrundas radiolokatora atstāšana uz laiku Krievijas rīcībā nevienam latvietim nevar patikt, bet tas nekādā ziņā neierobežo Latvijas valdības rīcības spēju kā iekšzemē, tā sakaros ar ārvalstīm. Tiem tautiešiem, kas ir pretējos uzskatos, derētu atcerēties, ka militāras bāzes, kas ierīkotas uz līguma pamata, nav nekas neparasts. Tās pašas par sevi nekādus draudus nerada. Un ja kāds iedomājas, ka Latvijas neatkarība būtu 100 % droša, ja Skrunda jau šodien būtu mūsu pašu rokās un ja Latvijā nebūtu tiesības palikt atvaļinātiem Sarkanarmijas virsniekiem, tas no savas domāšanas izslēdz mācības, kuŗas mums sniedz pasaules un arī mūsu pašu Latvijas vēsture. Pat iesaistišanās kādā Rietumvalstu aizsardzības lokā mūsu zemei absolūtu drošību nedotu.

Ja vispār, lielāku, bet arī ne absolūtu drošību, pēc manām domām, varētu panākt ar starptautisku paktu par Baltijas valstu neitralitāti, kuŗu parakstītu Rietumu valstis ar ASV priekšgalā no vienas puses, un Krievija no otras. Tādu paktu Maskavai būtu grūtāk ignorēt, nekā nolīgumu ar Latviju.

No līgumiem, kam sakars ar krievu bruņoto spēku aizvākšanu, vismaz viens var radīt lielas bažas; tas nosaukts par "vienošanās Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālās aizsardzības jautājumos". Šī līguma 1. nodaļas 1. pants skan tā: "Šī vienošanās attiecināma uz Latvijas teritorijā dzīvojošām personām, kuŗas minētas Krievijas Federācijas 1993. gada 12. februāra likumā par pensiju nodrošināšanu personām, kuŗas bijušas kaŗa dienestā vai dienējušas iekšlietu iestādēs, un šo personu ģimēnēm."

Tas nozīmē, ka vienu no pašiem galveniem punktiem, proti, personu loku, kuŗām līgums piemērojams, nenosaka, kā tas būtu normāli un parasti, līgums pats, bet vienas līgumslēdzējas puses likums! Kad Latvijas Universitātē studēju jurisprudenci, par šādu iespēju man nekas netika mācīts. Arī vēlāk, kad Ārlietu ministrijā tulkoju vienu otru starptautisko līgumu, neesmu ar ko līdzīgu sastapies; tas pats sakāms par trimdas laiku, kad man iznāca interesēties par internacionāliem nolīgumiem. Tā vien liekas, ka mūsu sarunu vedēju vadītājs ir iekritis uz krievu triku savas pieredzes trūkuma dēļ. Ja es maldos, jau iepriekš lūdzu mani atvainot. Bažas var radīt arī citētā panta vārdi par "iekšlietu iestādēs" dienējušiem. Vai krievi šo klauzulu mēģinās attiecināt arī uz bijušiem čekistiem?

Pāris teikumu par jauno pilsonības likumu, kas dotajos apstākļos iesniedzas ārpolitikas sfērā. Visā visumā, pēc satura tas uzskatāms par pieņemamu, kaut gan mums nepatīkams. Ko varēja, manuprāt, novērst ir daudzvārdība un sīkumainība. Cienijamie likumdevēji, liekas, nav šai reizē apzinājušies, ka likumā pašā jānosaka galvenais, detaļas atstājot izpildu instrukcijai.

Valdības krīze tagad jau pieder pagātnei, un valdības koalīcijas priekšgalā atkal ir Latvijas Ceļa frakcija. Manuprāt, ir pareizi, ka Zemnieku savienība tanī nepiedalās, jo jādomā, nav saņēmusi no Latvijas Ceļa garantijas, ka lauksaimniecības problēmām tiks veltīta lielāka vērība nekā līdz šim. Ar gandarījumu var konstatēt, ka ekonomijas ministrs Kehris un finanču resora vadītājs Uldis Osis nebūs jaunās valdības sastāvā.

Nobelgumā, lai nebūtu pārpratumu - par Latvijas nākotni es nebūt neesmu pesimists. Mani draugi, kas pēc

dējā laikā bijuši dzimtenē man stāsta, ka tur daudz kas, atsevišķu cilvēku vai grupu ierosmē un nesavtīgā darbā, ir mainījies uz labo pusi, salīdzinot ar 1991. gada rudenī, kad abi ar sievu redzējām Rīgu, Jūrmalu un dažus lauku novadus.. Šī, kaut lēnā, augšupeja, lai stiprina mūsu cerības un mūsu ticību tiesiski un sociāli taisnīgas un saimnieciski veselīgas latviskās Latvijas atdzimšanai.

Valdemārs Kreicbergs

*****
*****

UGUNS VĀRDU GLABĀTĀJA

Temas un variācijas VELTAS TOMAS dzejā

Pēc tās uguns,
kas tevi mani dedz -
pēc tās uguns,
kuŗā tu mani redz -
Velta Toma
Pēc uguns

Visvecākais rakstniecības pieminekļis cilvēces vēsturē ir palicis dzejā, nevis prozā. "Gilgamešs", babiloniešu ķīlīmēm uz māla tāpelītēm ierakstītais stāsts par teiksmainu ķēniņu, kas nesekmīgi izmeklējās pēc nemirstības, ir izteikts episkā dzejā un vismaz 4000 gadus vecs. Vēl vecāks var būt "Enuma eliš", stāsts par pasauli, dievu un cilvēku radīšanu, arī eposa formā. Un kuŗš ir pirmais vēsturiskais eiropietis, vārds, kas mums zināms? Neviens cits kā pusakls vai pavisam akls joniešu dzejnieks Homērs, kas dzīvoja 8. vai 9. g. s. pr. Kr., "Odiseja" un "Iliada" autors. Abi viņa darbi Augusta Ģiezena latviskoti, un iznāca Latvijā pirms kaŗa.

Tā mūsu pašu latvju dzejnieki staigā slavenās kultūrvēsturiskās pēdās. Mazo tautu dzejniekiem nereti bijis sūrs, upuŗu pilns mūžs, bet mūsu vārdu gleznu darinātājiem jo sevišķi. Daudziem nācās palikt dzimtenē, citiem uzaugt zem sirpja un vesera zīmes un vairāk vai mazāk izdabāt apspiedējiem. Krietnam skaitam 1944. gada rudenī tomēr palaimējās izsprukt no bolševiku nāves plauņas vai izsūtīšanas uz Sibīriju un atrast patvērumu rietumu valstīs. Viena no šiem nelaimīgi laimīgajiem bija dzejniece **Velta Toma**, kas tikai 9. oktobrī ar ievainoto kaŗavīru transportu no Vidzemes izbrauca cauri Rīgai, turpinot ceļu uz Kurzemi, uz rietumu pusi: oktobra beigās viņa no Liepājas ar kuģi nokļuva Vācijā.

Tikai dzīvību paglābusi, Velta Toma nenododas bezspēka izmisumam, bet varmākām sūta spīvas pretestības vārdus:

**Mums atņēma zemi un dzīvi
un iedeva ceļu zem kājām,
un lepni mēs svešumā gājām,
kas dzimām un nomirām brīvi.**

Tomas pirmais ārpus Latvijas izdots dzejoļu krājums "Latviešu sieva", no kā iepriekšējais citāts ņemts, iznāca Vācijā, Hanavā, 1946. gadā, 4000 eksemplāros. Tajā uzņemti 95 dzejoļi, kas lielā tiesā atspoguļo latvju zemes un tautas traģēdiju. Tie nav vēsi tēlojumi, patapas brīžos rakstīti, bet gan aizgūtnēm un karstām sirds asinīm trieptas vārdu gleznas, ko lasītājs, kuŗš pats tos laikus un apstākļus redzējis un pārdzīvojis, nespēj lasīt bez jūtu uzplūdiem, bez asarām. Velta Toma ir zemgaliē, sēliē, bet visi Latvijas novadi un ļaudis viņai vienlīdz rūp. Dzejoļa "Kurzemniekam" pirmās divi vārsmas:

**Mans kurzemniek, vai zviedru zemes krastos
man vējiem līdzī pāri jūrai traukt
un Tevi meklēt, Tavu vārdu saukt,
ja dzīvs starp dzīvajiem Tu neatrastos?**

**Ja šaubas urdītu, kas dvēslē rastos
par Tevi, gājušu ar veļu laivu braukt,
es spētu vilkiem vilksnē līdzī kaukt,
līdz atbalss atnāktu un miers man rastos.**

Viņa neaizmirst tos, kas nespēja tikt uz rietumiem vai pāri jūrai uz Zviedriju, bet mēģināja glābties mežos. Dzejoļa "Mežiniekam" pirmā un pēdējā vārsmā:

**Par Tavu tautu grūvis pekles posts,
un viņas ciešanām vairs nezin mēru,
kopš pārvērties no cilvēka par zvēru
un dzimtais mežs Tev kļuvis nāvīgs sprosts...**

**Un Tava ticība ir vīra dūša -
ka māti Latviju pēc mūžu mokām
Tu saulē pacelsi uz savām rokām.**

1945. gada 8. maijā karš beidzās ar Vācijas kapitulāciju. 10. maijā datēts dzejolis "Kurzeme kritusi!":

**Kurzeme kritusi! Nodrebiet vīri!
Vergu nakts vāžas pār mūsu zemi,
Sīva vara valda pār mūsu tautu -
Ne spēkā veiktu, ne karā kautu.**
Vēl divi vārsmas seko.

Krājuma "Latvieša sieva" nosaukums nav no gaisa grābts. Latvieša sievu Velta Toma izprot tādu, kas savam vīram iet līdzī visur, priekos un bēdās, ugunī vai ūdenī, ar viņu dalās vieglos un grūtos brīžos, pat dzīvībā un nāvē. Velta pati to ir praktiski demonstrējusi, sekodama savam vīram Dr. Nikolajam Skujam Vidzemes frontē 1944. gada vasarā un palīdzējama kopt ievainotos karavīrus.

Pagāja septiņi gadi līdz Veltas Tomas nākamai grāmatai. "Sēju diena" iznāca 1953. gadā, Kanadā, kur dzejniece bija ieradusies 1948. gadā. "Sēļuzemes sestdiena" ir pagaņa poēma, kas ar savu ritmu man atgādina dižā romieša dzejnieka Vergilija (7. - 19. g. pr. Kr.) "Georgikas" un "Bukolikas", K. Strauberga tulkotas. Poēma notēlo apstākļus un vienas dienas, sestdienas, notikumu gaitu sēļuzemes lauku mājās, varbūt, ka pašas autore dzimtajās "Šausmānu" mājās Neretas pagastā, Susējas upes krastā. Nevar būt atlikušies daudz tādu lasītāju, kas paši, kaut pa daļai, pieredzējuši notēlotos notikumus.

Poēma sākas ar rudzu miltu sijāšanu sestdienas rītā; maizi mīca, un te saimes locekļim puisim gadās ienākt istabā un ne bez uzbudinājuma ievērot, kā micītājas krūtis šūpojas rakstā līdz ar roku kustībām. Kamēr maize rūgst, saimniece pārlūko visus rīta cēliena darbus un kārtību, jo viņa ir mājas dvēsele. Seko krāsns kurināšana, kukuļu veidošana un iešaušana krāsni, ar lāpstu - ne jau ar lāpstu, ar ko rok zemi, bet ar koka lāpstu, ar kuņu iešauj jeb ievieto krāsni no mīklas veidotos kukuļus un izvelk, kad tie izcepuši, gatavi. Kad maizes kukulji atdzisuši, tos aiznes uz klēti un novieto lielā lādē. Pa tam pienācis pusdienas laiks, kad sauc ganus un ganāmpulku mājās. Pusdienās visi pie gaļa galda ēd miežu putraimu biezputru, lietodami gludī izgrēbtas koka karotes. Ēd "patī, pats, saime un bērni". Tad visi iet diendusā, un laiks pazīdīt bērnu, ja kādai saimes sievai tāds gadījies. Vecā māte, kas lielajos darbos vairs nepiedalās, pa tam ķērnē sviestu, kuŗš būs vajadzīgs rītdien. Pēc diendusas sākas pēcpusdienas cēliens, kad saimnieks un saime dodas uz pļavām sienu pļaut. Launaga laikā pati saimniece visiem nes launagu. Pievakarē meitas spaiņiem no upes nes ūdeni un lej pirts kubulos. Saimniece visiem izdala dvieļus, baltī velētus kreklus un pakulu bikses. Kad visi tīri nomazgājušies pirtī un daži izmūdājušies upē, pie gaļa galda ēd miežu karašas ar medu; sievas piezēf klāt saldu pienu, vīri - patekas. Tad visi iet dusēt.

"Sēļuzemes sestdiena" ir laikmeta dokuments dzejā. Dažviet autore iesprauž pa alliterācijai: auzas "vētītas vakara vējos"; maizes micītājai priekšā bija "parupjš pakulu priekšauts".

Dzejolim "Akmens", no tā paša krājuma, ir aizredzīga pieskaņa. Dzimtenes kalnā ir liels akmens, "vizlains un gluds": **"Tas mani mācīja klusēt Un neizsvilt kā skalam. Un četros viesuļos dusēt Un izturēt līdz galam."**

Velta Toma klusē nu jau labu laiku. Daži zina, kālab; vairums nezina.

"Imantas" apgādā Kopenhāgenā, Dānijā, 1959. gadā tikai 400 eksemplāros iznāca neparasti glīts mazformāta sējumiņš "Vēl", kas 63 lappusēs satur 1953-58. g. radušās dzejas izlasi. Virstema te ir mīlestība, visaptverīga, caurstrāvojoša, pilnīga, drīzāk pārilaicīga un pārpaaulīga nekā šai zemei piederīga. Dzejniece visur saskata, jūt "tevi": **"Tu esi rozē atstarojis padebess"; "Tu esi koks ar rietā mērķtiem zariem"; "Vienam vilnim bij tavas acis"; "Tu esi viss, / mēs tevī tiekamies"; "Dailes un dzīvības siltuma / svētīts, tavs gars / tiekas ar manu / asiņu pukstos, / miegā"; "Tavas pamošanās brīdis / ir šalka / dusošos zaros"; "Mana mute elpo pie tavas / miegā. / liegā un dziļā"; "Esi, kas tu topi / mīlestībā"; "Milēju tevī tā, / ka tevī / tapu pati"; "Ik mats sien mūs, / radītus vienu otram":**

Pasaules sākums

mīt mūsos -

Būsim, kas mēs topam

mīlestībā.

"Es ieiešu tevī pašā / un klusēšu laimīga tā, / kā zeme klus rītausmā"; "Visa pasaule atspīd / man tavās acīs".

Taču Veltas Tomas vispārcilvēcīgajai mīlestībai iet līdzī sēra pieskaņa. Mīlestībai ir sīva, nepiekāpīga māsa - nāve, ko reizēm gan var aizmirst: **"Aizmirst, ka šī dzīvība īsa, / kāda drosme, kāda bērnišķa drosme, / mīlot pajauties / mūžībai."** Cerēt, domāt, **"Ka dzīvosim mūžam viens otra pišļos"; "Skauj abas māsas liktenīgā lokā / ar sauli un ar nāves zīmī rokā."**

Bet viņa ir gatava ciest un vēlreiz ciest:

Jel ticiet man, ka vēlreiz dzīvojot,

es tikpat sūri maksātu par vainu -

Ko lai pret milu vērtīgāku mainu?

Kas gan par asrām svētāk šķīstīt prot?

Nāve nepiekāpīgi prasa savu tiesu: **"Svešuma ceļos / skatos un raugu: / jau pulka veļos / mīļo un draugu."** - **"Kā tu zini, / ka nāve ir miers? / Ka zemē viss beidzas?"** - **"Miers nenāk ar nāvi, / zemē nebeidzas viss."** - **"Šī dzīvība / izredzēts gājiens / starp diviem klēpjiem - / Mātes un zemes"**. Ar nopūtu viņa atzīst: **"Ne reizē nākam, ne ejam, / Dzīvībā dejam, / brīnumā esam kopā... Pieliecies tuvāk sirdij, / asinīs dzirdi: / mēs esam abi, vēl abi."** - Vēl abi, bet cik ilgi vēl? Dzīvības smilšu pulkstenis iztek bez apstājas, neapturami. Tas, ka esam abi kopā, ir dzīvības brīnums.

1960. gadā Toronto izlaista izlase "Mūžīgā spēle" satur ap 80 gan stingrā, gan drusku atbrīvotā formā tvertus sonetus, radušos divdesmit gadu laikā, 1940 - 1960. Parastais sonets ir 14 rindu dzejolis sastāvošs no divām četrpūndu un divām trīspūndu vārsmām, ar zināmu pantmēru un atskaņu kārtu. Šo dzejas formu Velta Toma parāda meistarīgi.

Temu un variāciju šai krājumā ir leģions, un rindas, un vārdu gleznas, kas - vismaz mani - satricina no matu galiem līdz papēžiem.

Dzīvība ir neaiztiekams dārgums, svētums, ko nedrīkst mest projām nekādos apstākļos. Dzejoli "Tā nesa dzīvību" Velta Toma dzīvi mīlēt mācījusies no aklās: **"Darbs saliecis bij viņas rokas čaklās... Un vērtā akmenī tās gurdo seju / un acis, saules gaismai nomirušas. Ap viņas vājiem locekļiem uz leju / vējš skrandas planda, krāsu zaudējušas..."** Un dzejniece sevī brīnās: **"... pie kā tās sirds vēl sienas?"** Atziņa: **Tā nesa dzīvību kā veldzi traukā... un katram jānes, briesmīga vai jauka."**

Velta Toma necieš liekulību: **"Ak, mīlēdams mīli un nīzdams nīsti - / bet atmetis melu viepļus liekus!"**

Erikai Freimanei aizejot nāvē, Velta Toma veltī dzejoli "Kapličā":

*... ar baltām lilijām tie mēmi sveic
to, kurai pēdējs gājiens jāpaveic...*

*Ardievu dziesmām, dzīvībai un dejām -
kad lūpas lēnām Mūsu Tēvu teic
ši koklētāja zemes gaitas beidz
un atvadās ar ziediem un ar dzejām...*

Tāpat viņa neaizmirst dzimtenes smilšu kalniņā apgulošos māmiņu: "Tu dusi mierā tai zemē un smilti, / kur sapnī ejam mēs sāpēs un ilgās..." Bet citā sapnī viņa redz māti vēl dzīvu: "... Tad spēji skāvu tavu stāvu liesu / un bērna elsās ķersti nodrebēju, Un sauca: māt, man tava miera trūka! - Un sapnis izzuda kā spilves pūka." - Tā ir viņas, Veltas, māte. Bet tava māte: "Bet tava stāv pie akmens vējā bargā / uz mūsu zemes, ievas baltumā; Un sveša naida, melu saltumā, / vēl dēla meitas, pusaudzītes, sargā."

Dzejolis "Pārnācējs" notēlo vīru, kas pēc gadiem atgriežas pie nama pilsētā, kur dzimis:

Ar spieķi ceļu taustīdams un vārgs...

*... Pusaklās acis maldījās un rīma,
kad pretim rēgojās kā sagrauts zārks
nams sapņos redzētais. Vai skaņa gārgs? -
Viņš zvanu taustot gaidīja un ļīma...*

*... Un saltās lūpās aplāpējīs vaidu
viņš nejuta ne milu vairs, ne naidu.*

1960. gadā uzrakstītā dzejoli "Nākotnes arājs" viņa aizredzīgi glezno ainu, kādu zemes kopējs matīs, kādreiz atgriežoties savā mājā: "... Ne akas vindas, iztālēm ko ieraudzīt, / tik kuplas nātras sniegsies tev līdz ceļiem; Vistuvie kalmiņi būs izredzēto veļi. / Gaiss tirs pēc Pastarās. Neviena velna, krieva."

Dzejoli "Mūžīgā spēle" Velta Toma lieku reizi apliecinā latvieša sievas pašizliedzību un uzpurēšanos:

*... Dievs dzirdēja, un klausījos es mēma,
ko viņš par mana mūža daļu lēma:
- Ko es tev devis, jāatdod būs viss
Tam vīram, ko par tavu dzīvē lieku...*

Tādu Dieva lemto vīru sēliete aicina: "... Es tevi klētī vedīšu, kur rēnas / mums mūžu svētīs senu sievu ēnas, / kad tavas rokas vainagu man noņems." - "Kā pupa debesis uz tevi tiecos, / tev vīram vienīgam vairs neaizliedzos, / kaut būtu jānokāpj pat pekles kāpes."

"Gaidītāja" pauž nevien dziļu mīlestību, bet arī nevis-tošu uzticību: "Vēl būšu, kad nemīlēsi vairs, / līdz galam tavas gaismas pielījusi. No manis mīla nebūs aizgājusi, / ja tavu paslēpis būs mulsums dairs... Nav tāluma, kas iespētu mūs šķirt, / kad esi mans, mums mirstot nenomirt."

"Dienasvidus kapsētā" satricina: "Mūs varēja rakt zemē abus kopā. Tā būtu ilga, svētlaimīga dusa, / kad sirds pret sirdi pēkšņi sastingst klusa / un zina, ka vēl mīlēt nepiekusa. Bet zeme neatvērās trūdainā un skopā / un nepaņēma reizē mūs un kopā."

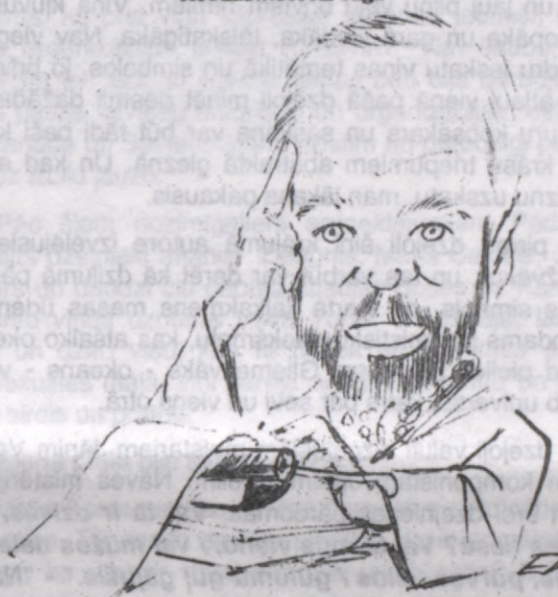
Vita nostra brevis est - mūsu dzīve ir īsa. Velta Toma to asi izjūt, bet mērķu ir daudz. Jāsteidzas. Viņas steiga ir tik liela, ka: "Šai dzīvē tevi mīlēt nepagūšu, / par maz ir dienu, kārojamā daudz... Man allaž nebūs gana, ko es gūšu. Ir dziļums dziļāks kā man aizsniegt ļauts... Man nepagūtais jaunā dzīvē mīt. Šo spēku zinu sevī ieslēgusi / un nāvi skaušu dzīves izsalkusi."

Atdzimšanas, jeb reinkarnācijas, tema pirmo reizi uznira dzejoli "Minējums 1942. gadā; tā ir nosaukts pirmais dzejoļu krājums, kas viņai iznāca Rīgā. Septiņpadsmit gadu vēlāk šī tema atdzimst dzejoli "Atkal".

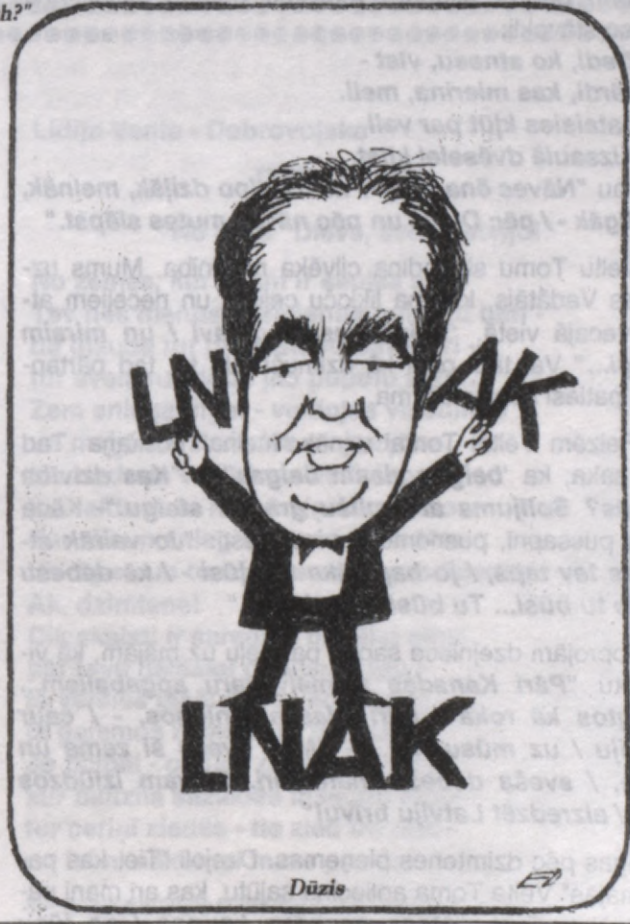
VIZĪTKARTES

Kad liet un ir vētra, Vija Vētra vienmēr kaut kur ierodas... šoreiz Rīgā

Pateicoties Māras Trapānes metodikai, labdaris Joachims Zigerists sācis rakstīt un turēt runas latviski. "Te avižnieki manu vārdu Joachims raksta ar burtu h, bet vai īstenībā nav jāraksta ar ch?"

Dūzis

...No zvaigžņu tuksnešiem un ziedu skarām
Man lemīti bij sievas klēpī atgriezies,
ar dabas brīnumu kā miesā garam
caur mīlestību būtne pārvērsties.
Bet nācis pasaulē ar mātes vaidu,
es, cilvēks, atkal mīlestību gaidu.

Reinkarnācijas variants ir metapsichoze, jeb dvēseļu staigāšana, kad no miesas šķirusies dvēsele spēj atdzimt nevien cilvēkā, bet arī dzīvniekā vai stādā. Tālab Pitagors saviem mācekļiem aizliedza ēst gaļu, jo tu nezinī, ko tu ēd. Veltas Tomas dvēseļu staigāšanas variants parādās dzejolī "Sēru vītols":

Pirms kļuvu koks, es biju sieva liega
ar rokām laimes pārpilnām, kas glauž
un remdina pēc sāpēm un pirms miega.
Pirms apklusu, es saldus smieklus smēju...
... Nu sačukstos ar vēju...

(Šis dzejolis nav ņemts no krājuma "Mūžīgā spēle".)

Nākamais devums "Dzījumā jāpārtop" "Grāmatu Drauga" apgādā iznāca 1963. gadā. Šīnī krājumā Velta Toma tikpat kā pilnīgi atmetusi klasisko, saistīto dzejas metriku un ļauj pilnu vaļu brīviem ritmiem. Viņa kļuvusi jūtās skopāka un garā viedāka, tālskatīgāka. Nav viegli gūt skaidru ieskatu viņas tematikā un simbolos, jo brīvā vārsmā atļauj vienā pašā dzejolī minēt desmit dažādas lietas, kuŗu kopsakars un saskaņa var būt tādi paši kā dažādu krāsu triepumiem abstraktā gleznā. Un kad es tādu gleznu uzskatu, man jākasa pakausis.

Par pirmo dzejoli šīnī krājumā autore izvēlējusies "Gliemežvāku", un tas varbūt var derēt kā dzījumā pārtapšanas simbols, no inerta kaļķakmens masas ūdens dzīlē tapdams par mistisku priekšmetu, kas atšalko okeanu, kad pieliek pie auss. Gliemežvāks - okeans - visums jeb universs, katrs par sevi un viens otrā.

Divi dzejoli veltīti aizgājušiem meistariem Jānim Veselīm un komponistam Jānim Cirulim. Nāves mistērija joprojām urdī dzejnieces pārdomas: *Vai tā ir dzīves, / vai nāves tiesā? Vai tā mūs vieno, / vai mūžos dala?* - "Bīzēs, purvos, silos / gūlumu guļ gājušie." - "Nāve ir dzīvības māsa, / ko nepzīsti."

Dzejolī "Kalnu slimnīcā" dzejniece slimnieku mierina vārdiem, bet ar skaudru reālismu domās atklāj viņa patieso stāvokli:

Ziedi, ko atnesu, vist -
vārdi, kas mierina, meli.
Sataisies kļūt par vāli,
Aizsaulē dvēselei klīst.

Jau "Nāves ēna nāk - / nakts elpo dzijāk, melnāk, kaislīgāk - / pēc Dieva un pēc nāves mutes slāpst."

Veltu Tomu skumdina cilvēka nepilnība. Mums uzmeties Vadātājs, kas pa likoču ceļiem un neceļiem atved vecajā vietā. "Mēs neesam gatavi / un mirsim līdzīgi..." Vai tādi paši kā dzimuši? Ja tā, tad pārtapšana patiesi nepieciešama.

Reizēm Veltai Tomai uznāk "melna" noskaņa. Tad viņa saka, ka "beigās visam beigas". - "Kas dzīvība beigās? Solījums ar smilšu grauda steigu." - Kāda balss pussapnī, pusnomodā viņai vēstī: "Jo vairāk atņemts tev taps, / jo bagātāka tu kļūsi - / kā debesu būtne tu būsi... Tu būsi galā, kā es."

Joprojām dzejniece sapņo par ceļu uz mājām, kā viņa ietu "Pāri Kanadas ziemeļvakaru apgabaliem... sniegtos kā roka / pāri Aļaskai sniegos, - / caur Sibīriju / uz mūsu riju..." - "Man sveša šī zeme un dzīve, / sveša debess man pāri. Dievam izlūdzos kāri: / aizredzēt Latviju brīvu!"

Ilgas pēc dzimtenes pieņemamas. Dzejolī "Tie, kas palika mājās" Velta Toma apliecina sajūtu, kas arī mani pašu bieži tirdījusī: "Mans nespēks kaunas / no jūsu

spēka... Jūs palikāt mājās... Jūs palikāt kopā... - Citā dzejolī: "Jauni, citi, viedumā siksti / uzcels un vadīs / tēvzemi mūsu / no mošķiem brīvu."

Nodaļā "Saules vilnis" dzejniece atgriežas pie mīlestības un mūžības temas. "Mūžības ilūzija - / ka tu mans, mūžam mans, / un es tava / šodien, / ritu, un vienā kapā..." - "Ja tevi nesatīktu - / aiz nāves ietu neredzīga, / un soļus tumsā liktu, / starp ēnām ēna caurspīdīga. Ja gaismas lokā bezgalīgā / aiz simtiem mūžu tiktu, / tavs sauciens telpā vientulīgā / bez atbalss nepalīktu..." Tā ir liktenība. - "Mūžībā / palīkšu pie tevis pavisam - / kamēr tu mani milēsi."

"Sērdienes spēks" "Grāmatu Drauga" apgādā iznāca 1969. gadā. Tad jau vairāk nekā divdesmit gadu pagājuši kopš dzimtenes atstāšanas, un Velta Toma sāk skatīties un pa istam vērtēt, kas ar mums noticis, ko esam darījuši, kam veltījuši savus spēkus, kādus mērķus sprauduši. Dažiem ir labi gājis, tikuši pie turības - tiem Latvijas liktenis rūp vismazāk; daži, "trešie, muļķa brāļi", Antiņi joprojām nešaubīgi tic Latvijas atdzimšanai, sapņo par to, jo "brīvību var nosapņot"; bet lielum lielā daļa gan labprāt sevi dēvē par "trimdiniekiem", taču visumā ir ar dzīvi un pasauli apmierināti, dzimtenes zaudējuma sāpe viņiem notrulusi.

Arvienu skaudrāk dzejniece izjūt visa tuvā tālumu. Lietodama portugāļu vārdu "saudande", kas nozīmēnot skumjas, ilgošanos un grūtsirdību, viņa izsaucas: "Saudande - / kad māte / Aizsaulē un Tu / tālu un nav / māju!"

Dzejolis "Ja es gleznotu" ir kondensēta Veltas Tomas autobiogrāfija dzejā, sākot ar govju gani, kas viņa četras vasaras bijusi savās mājās. Gleznodama, viņa "Uztrieptu smilšainu Jēkabpils ielu, / ģimnazijas Balto, Sarkano un Židu māju, / Internātu, toreiz milzu lielu." Man pašam šīs ainas ir tuvas, jo reizē ar dzejnieci mācījās Baltajā, Sarkanajā un Židu mājā - tās bija trīs Jēkabpils vidusskolas ēkas; kālab to vienu sauca par Židu māju, neatceros, vai nekad neesmu zinājis. Pašportreta beigās viņa apliecina, ka ciņa vēl nav beigusies: "Aizsaules nojautās, drosmē aiz bailēm / kā sprīksts pelnos viņā neuzdota ciņa gail."

Daži dzejoli veltīti dziedoņa Marisa Vētras, dzejnieka Linarda Tauna un Jāņa Veseļa piemiņai. Senā grieķu prātnieka Herakleita prātula "Panta Horei - viss plūst" atbalsojas viņas dzejoļa "Maskoka" beigās: "... vilnis zib un skrien - / nekad nekad nekad / lai neatgrieztos / tas pats / tāpat." - Gataviem, nobriedušiem augļiem jākrīt zemē, un ja esi sasniedzis gatavību, tad zini, gals ir tuvu: "Gaida plūksanu reiz / visa dzīvība pilna - / vai tur nesauca jau / Aizsaules zaļā dziļna?"

Smeldzīgākā ir krājuma ceturtnā nodaļa ar ieskaņu: "Pamātes zemē / sērdienes spēku / dodī man svētā / Latvijas maize!" Sērdienes, sērdiene ir bērns, kam nav ne mātes, ne tēva, ne mājas - nekā. Tāda jūtas Velta Toma. Kas viņai dod spēku dzīvot, izturēt? - "Dziesmotais spēks": "No laiku laikiem / dainotās dziesmas... No laiku laikiem / dziesmotā spēkā / sauc brālis brāli / tālumos tikties." Arī sapņi par dzimteni ir spēka avots: "Un tu atdzimsi, Latvija, / no sērdieņu sapņiem / uz mocekļu rokām / un asinīs mazgāta / balta starosi brīvībai." Un ceturtnās nodaļas izskaņā ir tāda pati kā ieskaņa: "Pamātes zemē / sērdienes spēku / dodī man svētā / Latvijas maize!"

Tajā pašā 1969. gadā, kad iznāca "Sērdienes spēks", Velta Toma pirmo reizi pēc 25 gadiem apmeklēja Latviju. Pirmajam lidojumam sekoja vairāki citi, un tie ietekmēja viņas pēdējā dzejoļu krājuma "Pēc uguns" saturu. Grāmatu joprojām izdeva "Grāmatu Draugs" 1975. gadā, un tā ieguva Zinaīdas Lazdas Fonda balvu par labāko dzeju publicētu tajā gadā. "Pēc uguns" ir krājuma tituldzejolis un attēlo senlaikos nereti piedzīvotu klizmu,

kad "melna cūka plīti lidusi"- neretiešu bieži lietots izteiciens: vakara plīti zem pelniem paraustās karstās ogles pa nakti izgailējušas, un no rīta sievai jāskrien pie kaimiņienes "pēc uguns", vienalga, vējš, lietis vai sniegs.

Apciemojumi Latvijā, saskarsme ar tautu viņai dod rosmi un radīšanas prieku. Dzejoļi "Puķu sievas padoms" sieva ieteic: *"Ja nu tu beidzot savā zemē esi, / dalies viņas maizē, smel ūdeni... // neuzmeklē pakšus, / seno vietu vairies, tās nepastāv... // Cel acis augstāk: tauta visam pāri."* Protams, tauta ir viss, un tauta ir Latvijā, nevis Amerikā vai kur citur.

Tie, kas viņu Latvijā sagaidīja un bija iedomājušies viņu ieraudzīt "skrandās", teātrālu un neīstu, ārzemju kultūras netikumumu piesātinātu, bija pārsteigti: *"Jūs gaidījāt mani skrandās, / bet mans kailums gail / kails / un spoguļojas jūsu / bailēs ieplēstās acīs / un mutēs, sakot: // trakai!"* Viņa neslēpj, kas viņai sāp: *"Klaudzinu kaila, / skrandās grūti būt - / negribas nepazītai / kāpt pār tavu sliekšni."*

Atgriezušos no Latvijas ciemiem, šejienes tautieši, biedrību biedri pret viņu izturas kā pret lepras slimnieci, no kā jāvairās. Ar dzelīgu ironiju viņa apstiprina: *"Kur es biju? Nepratīniet! Es nāku no vietas, kur slimo ar lepru tie, kas tur mirs, jo viņi tur piedzima - / Nē, es nebaidījos, / elpoju viņu dvašu...// no lepras es nebēgu."* Viņa jūtas vienota ar savu tautu: *"... jo mana asins / un viņu jaucas, / kas bija svešais - / par brāli saucams, / un jaunā lepra / ir kaite mana... // Es klīstu šeit, / bet lepras slima, / no mīlestības / šī kaite dzima."*

Ir mēnessērdzīgi cilvēki, miegā staigātāji, un tā ir nedziedināma kaite. Velta Toma sirgst ar citu kaiti: viņa ir "zemessērdzīga": *"Nesauciet, neaizturiet - / esmu zemes sērdzīgā / eju nomirt / atdzimstamā vietā."* Lieki teikt, ka tā vieta ir Latvija, un ja atdzimšana notiek, tad Velta Toma, laikam, gribētu atkal atdzimt tikai kā latvieša sieva vai latvietes vīrs.

Dzejoļi "Apmātā" viņa sevi salīdzina ar bērzu, kam svešā dārzā birst bārbalas un kas ilgojas pēc ziemeļiem: *"Stāv bērzam blakus / stāv svešā dārzā / stāv tālas dzimtenes / apmātā - // Tur zem saules / tur uz tās zemes / tur visi sākumi / sakņojas."*

Alliterācijas paraugs dzejoļi "Veļu viesi":

**Viena valoda visiem
viesos velaiņus vedot -**

1975. gada 11. maijā, Rīgā uzrakstītais dzejolis "Te" liecina par Veltas Tomas visdziļāko vēlmi - palikt dzimtenē: *"Es jau vairs neaiziešu, / ne pārnestā nozīmē, / ne tieši, // Es jau vairs neatgriezīšos, / jo nekur jau es / neaiziešu."* Tādu nodomu viņa drīkst izteikt dzejoļi, bet praktiski to nevarēja darīt. Tad viņai būtu bijis jādzied pēc tām notīm, kādas režīms viņai noliktu priekšā. Bet to Velta Toma nekad nav darījusi, viņa dzied tikai pēc savām notīm.

Šai krājumā Veltas Tomas valoda un izteiksme stipri atšķiras no iepriekšējiem. Viņa vairs nav "sieva liega", bet drīzāk senlatviešu vaidelote, saucēja, pagānu priesteriene, kas savus uguns vārdus ilgi glabājusi un tagad kā kvēlojošas ogles sviež lasītājam acīs, dedzina. Palīgā viņa piesauc ir Dievu, ir Velnu, viņa nebaidās to darīt: *"Tai sievai nava / būt kailai bail / un saules rietā / tai krūtīs gail."* Vietām viņas izteiksme atgādina bučamos vārdus vai maģiskas formulas, ko varētu iegravēt vai ierakstīt amuletā un valkāt zelta važiņā ap kaklu. Cik man zināms, viņa ir pirmā, kas brīvo pantu papildina ar atskaņām.

1980. gadā apgāds "Liesma" Rīgā izdeva Veltas Tomas dzejoļu izlasi no visiem krājumiem, ar nosaukumu "Maize no mājām"; tajā uzņemti arī pieci iepriekš nekur

nepublicēti dzejoļi. Vēl citur publicēti: 1955. g. "Daugavas" apgādā Stokholmā izdotajā Andreja Johansona sakārtotajā antoloģijā "Dzīvā dzeja" uzņemti trīs dzejoļi; tā paša apgāda un sakārtotāja 1958. g. izdotajā "Tā zeme ir mūsu" - divi dzejoļi; un "Grāmatu Draugs" 1962. g. izlaistajā un Teodora Zeltiņa sakārtotajā jaunāko autoru antoloģijā "Dzejas un sejas"- 11 dzejoļi. Par citām publikācijām man nav avotu un ziņu.

Viņas vienīgais romāns "Aldaune" iznāca "Grāmatu Draugs" izdevumā 1960. g. un tikai nesen, 1991. g., izdots arī Latvijā.

1992. g. 24. novembrī Latvijas Zinātņu akadēmijas pilnsapulce par goda locekļiem ievēlēja trīs vienā un tai pašā gadā dzimušus dzejniekus: Andreju Eglīti, Veroniku Strēlerti un Veltu Tomu, kā arī rakstnieku Jānis Klīdzēju, un dažus citus.

Daudzu latviešu prātus nodarbina jautājums, kālab Velta Toma 1969. gadā apmeklēja Latviju un kālab ar vienu apmeklējumu nepietika, bet tam sekoja vairāki citi? Vai tad mēs pietiekami labi nezinājām, kas notiek bolševiku apspiestajā tautā? Kas tur ko redzēt, ko tur mācīties? Vai viņa neatskārtā, kā uz viņu lūkosies, kā viņu uzņems, kā pret viņu izturēsies šejienes tautieši, biedrības, organizācijas, politiķi, runasvīri? - Nav šaubu, viņa to zināja ļoti labi, jo ilgākus gadus pati bija darbojusies tanis pašas latviešu biedrībās un organizācijās, ceļojusi pa Kanadu un Savienotajām Valstīm un personīgi pazina daudz izcilu ļaužu.

Pēc šiem nozīmīgajiem apmeklējumiem Padomju Latvijas dzejnieki Imants Ziedonis, Māris Čaklais, Jānis Peters un daudzi citi dabūja atļaujas doties uz Kanadu. Toronto viņus uzņēma Velta Toma un gādāja, lai viņi redz un dzird visu, kas te notiek un kas mēs esam. Atgriezušies mājā, viņi varēja apgaismot simtu un tūkstošu sirdis un prātus.

Šķirtā tauta bija savesta kopā.

Velta Toma nav tas cilvēks, kas ies aizbildināties un taisnoties. Tik daudz es viņu pazīstu. Kuņš iedrošināsies noliegt, ka viņa ir dzejniece *par excellence?* Dižākas mums nav.

Osānu Kārlis

*****

Lidija Venta - Dobrovojska

DZIMTENEI

No cikla "Dievs, svētī Latviju!"

No zemes, kur dāsnī ir saules stari
Tev nes manus sveicienus putniņu bari -
tie glauda tur plaukstošo pavasari -
tur sveicina viņus jau pūpolu zari...
Zem sniega dīgst - veidojas vizbulītes
un maijā tur saziēdēs majpuķītes,
tur ziedoņa vēji birstalās šalkos
un saldu sulu no bērziņiem malkos.
Tur zili un sniegbalti ceriņi ziedēs -
tie rūpes un tumšākus mākoņus klievēs.
Ak, dzimtene!
Cik skaisti ir saredzēt brīvāku elpu
pār tavu gaišāku debešu telpu -
tā vērsies plašumā uz ārpasauli,
tā gaismos ritdlienu ar istu sauli!
Jo ticībai - cerībai nebūs tur gala,
kur baltzila saziēdēs mākoņu mala -
tur ceriņi ziedēs - tie zied un zied -
un laimi nākotnei mazs putniņš dzied...

*****

DAUDZ ATZINĪBU UN PIEŠĪRUMU

PBLA Kultūras fonda sēde Filadelfijā, ASV

Dažādas atzīmes saņem 21 kultūras darbinieki un 20 dažādi kultūrai un izglītībai veltīti pasākumi ārzemēs un Latvijā.

Šī gada PBLA Kultūras fonda sēde notika 15. oktobrī, fonda valdes priekšsēža T. Bērziņa mājās, Filadelfijas apkaimē, ASV. Bez priekšsēža tajā vēl piedalījās viņa vietnieks Edv. Kalviņš, vicepriekšsēde Baiba Kļaviņa un vicepr-dis M. Štauvers, nozaļu vadītāji: izglītības - Iļga Salnāja, tēlotājas mākslas - Laimonis Eglītis, lietiskās mākslas - Anna Graudiņa; vairāku nozaļu pārstāvji - Arvids Bļodnieks, Baiba Bičole, Maija Lele un Maigonis Krūmiņš. To vadīja pr-dis T. Bērziņš, bet pierakstīja M. Štauvers. Pieņēma izsludināto darba seku un iepriekšējās sēdes protokolu.

Priekšsēdis T. Bērziņš deva vispusīgu fonda pārskatu. Pēdējo 10 gadu laikā kopējās fonda dalībnieču iemaksās ienākuši \$ 207,328, bet izmaksāti - \$ 203,700 (piešķirumos \$ 161,000, bet balvās \$ 42,700). Neaizskaramā kāpitalā ir \$ 12,393. 1994. gadā saņemti vai solīti \$ 20,095 (\$ 16,000 no ALA, \$ 3,000 no LNAK, \$ 695 no LAK EC un \$ 400 no LAAJ). Laikā no 1984.-1993. g. piešķirtas 37 goda balvas, 44 goda diplomu, 42 Kr. Barona prēmijas un 80 atzinības raksti. No balvu izmaksām 46 % (13 % no savas iemaksas) saņēmusi ASV, 34 % (53 %) Kanada, 11 % (64 %) Eiropa, 9 % (14 %) Austrālija un mazāk kā 1 % saņēmēji, kas dzīvo citur.

Piešķirumos 5 gados izmaksāti: Izglītībai un kultūrai Latvijā - \$ 57,300; Izglītībai, Latviešu Institūtam, Kultūrai un citiem ārzemēs - \$ 43,500, vai kopā \$ 100,800. Tajā pašā laikā ALA Kultūras fonds iepriekš minētos pasākumos izmaksājis \$ 122,300. No abiem fondiem kopā - \$ 223,100, kas ir ievērojamas summas.

M. Štauvers, Edv. Kalviņš un I. Salnāja ziņoja par LNAK nākotnes semināru 24./25. septembrī, Toronto. Rakstniecības, mūzikas un Humanitāro un sociālo zinātņu nozares savus ziņojumus bija iesniegušas rakstiski. Iesniegumu nebija Preses, Technisko un dabas zinātņu, Teātra mākslas, Tautas deju, Paidagoģijas, Tēlotājas un Lietiskās mākslas nozarēm, par ko valde nebija iepriecnāta.

Valde paaugstināja izmaksas goda balvām no \$ 700 uz \$ 1,000, bet Kr. Barona prēmijām no \$ 400 uz \$ 500.

Piešķīra 3 goda balvas, 7 Goda diplomus, 4 Kr. Barona prēmijas (vienu dalītu) un 5 Atzinības rakstus (vienu kopēju 2 personām); pavisam kopā 19 atzinības 21 saņēmējiem. Saņēmēju vārdus plašākai publikai paziņos Latvijas valstsvētku laika sarīkojumos (Sniegsim tos nākamajā MLB Ziņotāja numurā. -Red.). Goda balvās un Kr. Barona prēmijās kopā piešķīra \$ 4,500 + V. Zirniša atvēlētos \$ 500.

Piešķirumos: I pasākumos ārzemēs - Žurnālam "Latvju Māksla" \$ 1,000, Izdevniecībai Daugava pēdējā Latvijas vēstures sējuma (1290 - 1500) izdošanai \$ 1,000, Periodiskos izdevumos iespiesto latviešu literāro rakstu bibliografijas sagatavošanai \$ 1,000, Skolotāju rokas grāmatas sagatavošanai \$ 500, Balvām par labāko latviešu valodu Latvijas periodikā \$ 1,000, Latviešu preses biedrībai Vācijā darbības atbalstam \$ 500; kopā \$ 4,650

II Izglītībai Latvijā - Apgādam Izglītība mazgrāmatīņu serijas "Ceļvedis latviešu klasiskā literātūrā" izdošanai \$ 1,600, Latvijas Valsts Technikuma skaitļotāju programmām mācības līdzekļu sagatavošanai \$ 2,000, Komp. T. Ķeniņa kompozīciju pavairošanai un nosūtīšanai 10 mūzikas skolām \$ 2,000, Bezalkohola biedrības žurnāla "Ziemeļblāzma" atbalstam \$ 1,000, Skolu teātru balvām \$ 800, Izdevniecībai Vaga bērnu literātūras konkursa balvām \$ 500, Mācību līdzekļu pārsūtīšanai kurlmēmo skolām \$ 500; kopā \$ 8,400.

III Kultūrai Latvijā: PBLA KF un Kultūras ministrijas kopējiem apbalvojumiem \$ 2,000, Latvijas Operas administrācijas izveides atbalstam \$ 1,000, Latvijas Kultūras Fonda "Rīga 800" projektam \$ 1,000, Žurnālu "Lietišķā māksla" pārsūtīšanai no Austrālijas uz Latviju \$ 1,000, Monografijas sagatavošanai par mūziķi Ādolfu Ābeli \$ 500; kopā \$ 5,500.

IV Citiem pasākumiem ārzemēs un Latvijā: Mūzikālā teātra nometnes un "Homo Novus" izrādes atbalstam \$ 2,000, pasaules latviešu jaunrades nometnei Dundagā \$ 1,000; kopā \$ 3,000.

Pavisam kopā piešķirumos sadalīti \$ 21,550.

No fonda līdzekļiem šogad pieminētām balvām un piešķirumiem kopā izdalīja \$ 26,050.

Pārrunājot turpmāko darbību, pr-dis T. Bērziņš ziņoja par PBLA valdes vēlējumies izveidot PBLA Kultūras padomi, ko vadītu PBLA Kultūras fonda vadītājs. Tajā locekļi būtu no visām zemēm, kas sastāv PBLA. Vēlams būtu, ka PBLA dalībnieces vienu no saviem pārstāvjiem PBLA valdē izraudzītu no kultūras darba vadītājiem, tā nodrošinot balsis kultūras pasākumiem, kuriem nākotnē būs lielāka nozīme PBLA darbā.

Pieņēma Valtera Zirniša novēlējumu \$ 500 apmērā īpašas dalītas Kr. Barona prēmijas piešķiršanā, atzīstot, ka šādi piedāvājumi nav noraidāmi, ja kandidāti atbilst KF prasībām un kvalifikācijām.

Sadarbībai ar Kultūras ministriju ieteica izveidot īpašu koordinācijas vienību, kas uzturētu oficiālus kontaktus ciešāka sadarbības loka veidošanai.

L. Eglītis ierosināja apsvērt īpašas trofējas izgatavošanu, ko pasniegtu kopā ar dažādajiem apbalvojumiem. Ieteikums guva atsaukmi un to pētīs tālāk. Turklāt naudas balvas laikrakstiem un periodiskiem izdevumiem Latvijā varētu atvietot ar trofējām, kurās attiecīgajās redakcijās būtu redzamākas nekā vispārējā kasē aizplūstošā naudas summa.

M. Štauvers

PBLA KF IEMAKSU UN IZMAKSU PĀRSKATS

Gads	Iemaksas					Izmaksas	
	ALA	LNAK	LAAJ	LAC EC	Kopā	Piešķirumi	Balvas
1984.	12,743	2,500	2,732	700	18,675	12,600	4,400
1985.	14,000	2,600	2,000	700	19,300	13,700	4,400
1986.	14,000	2,500	2,096	700	19,296	14,500	5,500
1987.	14,682	2,850	2,798	700	21,030	13,700	3,700
1988.	11,082	2,500	2,500	700	16,782	13,500	4,800
1989.	13,496	2,500	2,477	700	19,173	23,000	4,800
1990.	17,000	2,600	2,591	700	22,891	16,000	3,300
1991.	15,000	3,300	3,114	700	22,114	17,700	4,400
1992.	18,669	3,000	2,853	700	25,222	19,000	3,700
1993.	16,500	3,000	2,645	700	22,845	17,700	3,700
Kopā	147,172	27,350	25,806	7,000	207,328	161,000	42,700
	72%	13%	12%	3%	100%	79%	21%

PBLA KF un ALA KF PIEŠĶĪRUMI
LATVIJĀ

1989. g. - 1993. g.

	PBLA KF	ALA KF	Kopā
Izglītība			
1. Skolas (grāmatu un mācību līdzekļu sagāde)	9,800	7,100	16,900
2. Grāmatu sagāde un pārsūtīšana no ārzemēm	5,100	9,700	14,800
3. Skolotāju konferences	4,000	5,000	9,000
4. Izglītības periodika ("Izglītība", "Skola un ģimene" u.c.)	3,500	4,500	8,000
5. Citi (Zinātņu Akadēmija, Kultūras Akadēmija, skolu teātri)	6,000	2,200	8,200
Kultūra			
1. Kultūrvēsturiski pasākumi (Mutvārdu vēsture, mūzeji, dziesmu svētki)	10,500	1,500	12,000
2. Grāmatu un žurnālu izdošana ("Karogs", Etimoloģijas vārdnīca, LKF avīze)	6,300	11,500	17,800
3. Tēlotājas mākslas izstādes	3,700	5,500	9,200
4. LKF atbalsts (vietvārdu projekts)	3,900	300	4,200
5. Citi (Latgales televīzija, Doma zēnu koris)	4,500	5,500	10,000
Kopā	57,300	52,800	110,100

PBLA KF un ALA KF PIEŠĶĪRUMI
ĀRZEMĒS

1989. g. - 1993. g.

	PBLA KF	ALA KF	Kopā
Izglītība			
1. Skolu grāmatas un mācību līdzekļi	3,500	9,000	12,500
2. Vasaras vidusskolas un LSC	3,500	3,200	6,700
3. Citi (2x2, lat. valodas kursi Abrenē, mūzikas nometne)	4,000	500	4,500
Latviešu Institūts			
1. "Latvju Māksla"	5,000	9,600	14,600
2. Kultūrvēsturiski izdevumi (piem. <u>Trimdas rakstnieku bibliogrāfija, Latvijas māksla</u>)	5,500	9,600	15,100
3. Mūzeji, krātuves, archivi	4,500	14,000	18,500
4. LAMZA aptauja	3,500	3,300	6,800
5. Citi ("Treji vārti")	--	2,000	2,000
Kultūras nozares			
1. Teātris	1,000	--	1,000
2. Sociālās un hum. zinātnes	3,000	3,000	6,000
3. Tēlotājas un lietiskā mākslas	2,000	2,500	4,500
4. Mūzika	1,500	3,400	4,900
5. Citi (kultūras dienu rīkošana)	3,000	5,000	8,000
Dažādi			
1. Reprētācijai (brošūras, plakāti)	3,500	900	4,400
2. Citi (skaitļotāji ALAi)	--	3,500	3,500
Kopā	43,500	69,500	113,000

PBLA KF APBALVOJUMU SADALĪJUMS

pēdējos 10 gados (1984. g. - 1993. g.)

Zeme	Goda balva	Goda diploms	Kr. Barona	prēmija	Atzinības raksts	Summas *	%	%+
ASV	16	25	21	27		\$ 19,600	46 %	13
Kanada	15	8	10	24		\$ 14,500	34 %	53
Austrālija	3	1	4	7		\$ 3,700	9 %	14
Eiropa	3	8	6	21		\$ 4,500	11 %	64
Citur	-	2	1	1		\$ 400	<1 %	
Kopā	37	44	42	80		\$ 42,700		

* Visas summas ASV dolāros   %+ Izmaksas % no zemju iemaksām KF

JAUNS LAUREĀTS

Anšlāva Eglīša literatūras balva šogad Aivaram Ruņģim

Mūsu diženais rakstu meistars Anšlavs Eglītis, 1993. gadā aizsaulē aiziedams, atstājis ne tikai bagātīgu prozas un drāmatūrgijas mantojumu vien. Viņš novēlējis arī līdzekļus latviešu literatūras veicināšanai nākotnē. Šogad Anšlāva Eglīša fonda balva \$ 10,000 vērtībā piešķirta rakstniekam un publicistam **Aivaram Ruņģim**, kurš, līdzīgi Eglītim, garos svešatnes gados paturējis un savos darbos paudis nelokāmu latviski nacionālu stāju.

Aivars Ruņģis dzimis 1925. gada 21. septembrī Vai- ves pagasta "Kalna Mendēs", Cēsu apriņķī. Kopš 1951. gada viņa dzīvesvieta ir Kalamazū pilsētiņa, Mičiganas pavalstī, ASV. Precējies ar ārsti un literatūras vēsturnieci Valiju Ruņģi, dzimušu Rubli. Latviskā garā izaudzināti trīs bērni - Austris, Sniedze un Raits. Aivars Ruņģis aktīvi piedalījies trimdas latviešu kultūras rosmēs, bijis viens no žurnālu Jaunā Gaita un Mazputniņš dibinātājiem, kā arī dibinājis un ilgus gadus vadījis trimdas Latviešu Rakstnieku Apvienību.

Atmiņu piezīmēs Ruņģis atklāj, ka viņa pirmais stāstiņš par Ziemsvētkiem Baigajā gadā iespiests Cēsu Ves- tīs 1942. gadā. Viņš raksta: "*Baigais gads kopā ar vācu okupāciju bija mana jaunība, kuŗas atstāto pārdzīvojumu lietuvēnu joprojām mēģinu nokratīt no kamiešiem.*"

Amerikā nonākot, Ruņģis ģimenei iztiku pelnījis ar vienkāršu darbu rūpnicā, pēcpusdienas maiņā. Tas atļā- va rīta cēlienus, kad garīgā enerģija ir vismožākā, veltīt, kā viņš saka: "*dzīvošanai latviešu gara kultūrā.*"

Aivara Ruņģa pirmais romāns "Vai, bālini, tālu jāsi" iznāk 1963. gadā, Vaidavas apgādā. Tajā iekļauta Ruņ- ģa personīgā pieredze Latviešu leģionā, kuŗā viņš ie- saukts nepilnu 19 gadu vecumā.

Nākošo romānu "Pats esi kungs, pats", 1967. gadā izdeva "Grāmatu Draugs" Ņujorkā. Citēsīm mūsu literā- tūrkritikas korifeju Jānu Rudzīti: "*Ar šo darbu Ruņģis ie- nāk mūsu rakstnieku saimē kā respektējams autors, un viņa satīriskais romāns ir tāds, kāda neatrast visā latvie- šu literatūrā.*" Apceŗot Ruņģa valodas stila īpatnības, Ru- dzītis atsaucas un raksta: "*Ar 'Pats esi kungs' esam ie- guvuši savu Uliisu vestes kabatā.*" Kopsavilkumā Rudzī- tis secina: "*Visnotāj jūtama Ruņģa smagā intelektuālā bagāža, kuŗas svarīgāko daļu veidojusi iedziļināšanās mūsu nacionālajās tradīcijās, mūsu folklorā, vēsturē, ģeogrāfijā, sadzīves paradumos.*"

Rudzītis atzinīgi izsakās arī par Aivara Ruņģa nāko- šo romānu "Tik pie Gaujas, tik pie Gaujas", kuŗu "Grā- matu Draugs" izdod 1968. gadā. Zem recenzijas virs- raksta "Pirmreizība un oriģinalitāte" Rudzītis, starp citu, norāda, ka Ruņģis ir pirmais, kas latviešu literatūrā tik tiešā veidā aprakstījis dzimumaktu, taču šis apraksts ne- būt nav pornogrāfisks.

Aivars Ruņģis visai plaši publicējies trimdas, un kopš 1989. gada arī Latvijas periodikā. 1982. gadā "Grāmatu Draugs" izdeva Ruņģa eseju "... iet latvieši caur gadu simteņiem", ko viņš pats raksturojis kā emigrācijas laika dienas grāmatu, kuŗā "noskaidrots piederības jautājums, nākotne ieraudzīta, caur pagājību skatoties". Žurnālā Jaunā Gaita Jānis Gulbītis recenzijai par Ruņģa eseju krājumu licis zīmīgu virsrakstu: "Gandrīz latviskuma en- ciklopēdija".

Anšlāva Eglīša fonda balvu Aivaram Ruņģim pasniegs 18. novembrī, Kalamazū.

Biruta Sūrmane
Radio Brīvā Eiropa, Ņujorka

SĪKAIS

No cikla "Dzīvās bildes"

Jānis Sīkais bija pasīks, drusku pāri piecām pēdām un arī sieva Bitīte bija maziņa un trīs bērni - viens par otru īsāki. Kad visi sasēdās Folksvāģa 'Vabolītē', palika

telpas vēl vienai ģimenei. Vannā visi kāpa reizē, lai tau- pītu ūdeni - ziepes laida no rokas rokā.

- Dzīve tik no sīkumiem vien pastāv, teica Sīkais un pakāra pie sienas sīku plānu: kas jādara katram katru dienu - visos sīkumos. Pēc ēšanas katram viņa šķivis ir tūdaļ jānomazgā izlietnē - tā tur bija sīki paskaidrots. Bi- tīte smējās ar sīkiem smiekliņiem un viņai izkrita glāze ar pienu - sāsītās sīkos stikliņos.

Kas kaut ko sāsīt, tam to jāsalīmē kopā - bija sīki uz- rakstīts. Bitīte līmēja sīkos tikliņus un sīkā balstiņā patei- ca: - Sīkie stikliņi tagad salīmēti.

Sīkais bija visos sīkumos aprēķinājis, cik ķieģeļi ir viņa mājā. Izgāja ārā, uzlika sastatnes, kāpa un skaitīja, katram uzvilka ar krītu, lai nepārskatās. Pēc tam viņš skaitīja, cik naglas viņa mājā. Visos sīkumos aprēķināja, ka lētāk dzīvot laukos nekā pilsētā. Ielika avīzē sludinā- jumu ar sīkiem burtiņiem: *Pārdodu māju no 135,846 ķieģeļiem ar 79,000 naglām...* Pienāca kamiņš, teica, ka Sīkais par 1 ķieģeli kļūdījies. Viens neesot atzīmēts. Sī- kais sīki pārskaitīja. Kaimiņam taisnība, un Sīkais aizsū- tīja avīzei KĻŪDU LABOJUMU.

"Manā iepriekšējā sludinājumā par māju ir ievie- susies kļūda: ķieģeļu skaitam tur ir jābūt 135,847 un ne- vis 135,846, kā tas kļūdaini nodrukāts."

Visos sīkumos pētīja fermas, skaitīja cāļus, sīki aprē- ķināja, cik daudz jāpērk mākslīgo mēslu, izskaitīja, cik ķieģeļu mājai. Tielējās, nemaksāja prasīto: visur atrada sīkas vainas. Beigās atrada, savāca sīkumus un pārcē- lās uz laukiem.

- Te vairs gaisā nav sīko putekļu, teica Sīkais un visa ģimene dziļi ieelpoja svaigo gaisu. Bitīte priecājās par sīkajiem putniņiem. Bērni sīk izpētīja apkārtni visos sīkumos, un viņu interese par jauko dabu nemaz neapsī- ka.

Pagāja gadi un bērni sāka stiepties gaŗumā: visi izauga lielu lieli, pāri sešām pēdām katrs, un sāka skatīties uz Sīko no augšas:

- Tu visu laiku pavadi ar tiem sīkiem sīkumiem, tie teica. Sīkajam bija vistas ar sīkām brūnām galviņām, un viņš audzēja lazdas un ievāca riekstus. Tos viņš skaitīja pa vienam, lika kulēs un veda uz tirgu. Tāpat olas viņš skaitīja pa vienai un pārdeva, un dabūja daudz sīkas naudas. Sīkus rēķinus viņš patiesībā neturēja, jo sīko naudu lika bleķa kastēs un tās noslēpa zem grīdas. Lai būtu vecumdienās ko tērēt, tā viņš Bitītei skaidroja.

Viņam interesēja sīkie notikumi un vietējās ziņas:

- Bitīte, padomā te, mūsu ciemā, viens pagājušā ne- dēļā nozaga tačku! Te par to sīki aprakstīts. Pēc Sīkā domām arī lielle notikumi bija tikai daudzi sīkie notikumi salikti kopā.

- Kas tad ir kaŗš? Ne vairāk kā sīka kaŗavīru pār- vietošanās un tā šaušana nav nekas vairāk kā šautenes mēlītes nospiešana! Viņš, lietas analizējot, allaž kļuva sīks un bija arī sīkst.

- Jātaupa, jātaupa katru sīkumu!

Bērni pieauga, izskolojās un aizgāja: apprecējās un tiem bija bērni, kamēr Sīkais kļuva vecumā vēl sīkāks. Sīkas rievīņas ap muti kā saulīte. Bitītei tādas pat, un viņu varēja pat saukt par Sīceni.

Sīki sekodams visiem notikumiem savā apkārtnē, Sī- kais daudz lasīja avīzēs sīkās ziņas, vietējos notikumus sīki izpētot.

Beigās uzrakstīja testamentu: visos sīkumos. Katrs bērns dabūja trešo daļu. Tad Sīkais nolika karoti pie malas un atstiepa kājas. Bitīte drīzi vien sekoja. Bērni lasīja testamentu:

- Miļie bērni, jums atstātā nauda ir kastēs zem grī- das, tur pie krāsns tāds plats dēlis: plēšiet to vaļā. Naudu lūdzu izskaitiet pa priekšu un tad sadaliet līdzīgās daļās. Ja kāds cents paliek pāri, to izlozējiet.

Bērni darija, kā likts, un sīki skaitīja sīknaudu veselu nedēļu un katram iznāca ap 250,000 dolāru. Sīkais savu bija panācis, sīkumaini dzīvojot un sīksti pie sīkumiem turoties.

Tālivaldis Ķīkauka

MLB Ziņotājs, 1994. gada novembris

RUDENĪ

Es klibodams pūlos
Šo zemi vēl pāriet,
Lai tiktos ar veļiem
Pa novadlem tāliem.

Kam pārtrūka dzīve
Par Latviju stāvot,
Tie turpina kaujas
Vēl aizsaules kāvos.

Man nezāju ceros
Te sapinas kājas,
Vairs redzu vien drupas,
Kur agrāk bij mājas.

No atmiņām nospiests,
No esoša gurdens,
Es steidzu vēl runāt,
Jo klāt ir mans rudens.

*****

GRĀMATAS

APMULSUŠAS LASĪTĀJAS PIEZĪMES

Digna Eira, *Tendīte*. Stāsti. Apgāds Gaŗā pupa, Rīgā, 1993. 119 lpp. Māksliniece Bigija Eira.

Visai iespējams, ka autore Digna Eira ar šī segvārda izvēli sevi nostādījusi kā gara radniecī Šarlotes Brontes romāna sieviešu beztiesību iemiesotājai Džeinai Eirai. Vairākums no kabatas formāta krājumiņā ievietotajiem vienpadsmit stāstiņiem ir sacerēti no sievietes redzes viedokļa, vai nu trešajā vai tieši pirmajā personā. Zem Dignas Eiras vārda slēpjas 1954. gadā, Gaigalavas ciemā dzimusi dzejniece Eva Mārtuža, kuŗas dzejoļi parādījušies gan periodikā, gan kopkrājumos "Acis" un "Dzejas diena 1978". Cik noprotams, "Tendīte" ir Eiras/Mārtužas pirmā daiļprozas publikācija.

Jāatzīstas, ka šo rindu rakstītājas vispaliekošākais iespaids pēc grāmatiņas izlasīšanas bija apmulsums. Tādu izsauca jau krājuma un arī titultāsta virsraksts - Tendīte. Šādā vārdā stāstiņa galvenā persona sauc visas sievietes, ar kuŗām tas baudījis vai vēl cer baudīt seksuālu tuvību. Šim lauku vīram pieder vaislas bullis, kuillis, teķis un nikns gailis, un arī pašam prātā tikai dzeršana un kopošanās, bet nosaukuma "Tendīte" izcelsme paliek nezināma.

Visos stāstiņos ar kritisku aci aplūkotas lauku vai pilsētas cilvēciskās un sabiedriskās sadzīves ēnainākās puses mūsdienā Latvijā. Pilsētniecei, skolotājai ir konflikts ar vīramāti, laucinieci un lauku dzīves paražām un ritmiem. Kādreiz kopmītnē dzīvojuši paziņas atzīst, ka "kopmītnes saburza". Pārcētiņš pašlabuma meklētājs komunistu režīma laikā noliedz tēvu, lai papīri būtu "tīri" un pats varētu pa iekārtas trepītēm kāpt uz augšu. Vēlāk dēls lūko savu vainu izpirkt, ar plašu vērienu sarīkodams koncertu tēva mūzikas atskaņošanai.

Dotais žanra apzīmējums - stāsti - manuprāt, pieņemams tikai nosacīti. Vairākos īsajos darbiņos, kuŗus drīzāk gribētos saukt par uzmetumiem vai vinjetēm, pilnīgi trūkst jebkādas attīstības. Autore plakātiski deklarē, ka ir tā vai citādi, ļaujot personāžam pašam atklāt tikai visai skopas rakstura dimensijas. Šāds paņēmiens ir riskants, jo var arī nepamodināt interesi vai iejūtību un tādēļ, pretēji autore nolūkiem, atstāj lasītāju pret tēloto personu likstām vienaldzīgu. Stāstiņā "Mazas pārvērtības" it kā notiek kādas nevērīgas 19-gadīgas skuķes vērtību skālas pārmaiņšanās un uzskatu nobriešana. Bet arī te lasītājam akli jānotic nedaudziem īsiem, mazliet patētiskiem, mazliet samākslotiem ierakstiem meitenes dienas grāmatā.

Autore gan atļauj savām varonēm un varoņiem diezgan daudz filozofēt, taču pēc šīs lasītājas ieskata ne visai pamatoti un veiksmīgi, dažkārt pieskaroties arī gudrībām, kas neiederas stāstiņa vispārējā kolorītā. Piemēram, paša pirmā stāstiņa pašā pirmajā teikumā autore atsaucas uz angļu rakstnieka Kronina pirmo romānu "Cepurnieka pils", kam ar visu sekojošo nav ne mazākā sakara. Te nu arī šī lasītāja grib paspīdēt ar savām zināšanām - proti: izteiciena "mans nams ir mana pils" īstais autors dzīvoja 17. gadsimtā, sen pirms Kronina.

Krājuma pēdējos četros darbos ar sarkasma piedevu un Bībeles sižeta starpniecību varētu būt apspēlētas patiesas literātu un Tautas frontes aprindu personas, pazīstamas arī ārzemju latviešu lasītājam. Uz to vedina domāt norādes uz Austrālijas tautiešu apmeklējumu un "dzīvo ūdens malku", vai arī Daugavas senlejas saglabāšanu.

Šo piezīmju autorei interesi visvairāk piesaistīja stāstiņš "Tautas varone" ar pretrunīgo protagonistu Mildu. Stāstā iekļautā vielas pārpilnība šķiet būtu noderējusi plašāk izvērstai apdarei romānā.

Dignas Eiras prozas stils ir blīvs, it kā stenogrāfisks, nemēģinot lasītājam pārāk rūpīgi skaidrot vien autorei zināmas sakarības. Manāma arī tieksme vienā teikumā vai rindkopā sastukēt iekšā pēc iespējas daudz, lieki mulsinot lasītāju. Paraugam citāts no 88. lappuses: "Pirmās grāmatas panti krietni apsūkāti cienīto redaktoru rociņās, jābaidās, ka otrā būs vēl trakāk samocīta un nebrīva, ko uztieps ar likumīgām iekšējās recenzijas pret-runīgajām prasībām, tādējādi nopilnigojot dzejoļus tiktāl, ka redzami būs katra lasītāja tauko pašapzinīgo pirkstu nospiedums". Krājumam nav minēts redaktors, bet tāds varbūt būtu noderējis.

Dignas Eiras grāmatiņu "Tendīte" var iegādāties no Staņislava Duļevska, rakstot uz 55 Himelfarb St., Millis, MA 02054-1712, ASV, vai piezvanot pa tālruni uz (508) 376-5489.

Biruta Sūrmane

FORUMS

vērojumi, pārdomas, piezīmes

JAUNS, BĪSTAMS MURGOJUMS

Ar savu brašo ricību Karību jūrā, respektīvi, Haiti invāziju, ASV prezidents Klintonš ir pavēris durvis jauniem draudiem Baltijas (un visu 'bijušo padomijas republiku') virzienā. Kādā veidā? Gluži vienkārši: ja amerikāņu 'piemāju' rajons ar Krievijas piekrišanu (par to tūlīt) atzīts kā 'interesu sfaira', kuŗā ASV var rīkoties pēc patikas (arī militāri), tad bez ilūzijām saprātīsim, kāda pretimnākoša 'piekrišana' sarunāta iespējamai ricībai Krievijas 'tuvos kaimiņos'. Atkal - kaili lielvalstu varas 'izpaušmes' aprēķini. Bez prasišanas citiem.

Klintonš, ja uzklaušām bijušo ASV ārlietu ministru Kisingeru, ilga laika krievu 'interesu sfairu' noārdītāju, izdarījis milzu vēsturisku kļūdu ar vēl neapbrīnāmām sekām, no kuŗām drīz Klintona un nākamās ASV valdības nespēs vairs sakarīgi izķepuroties - kamēr Krievija veido jaunu imperiju. Bet tas jau ir amerikāņu 'stils' - savējo pirmā vietā, un lai pārējais... un par to nav ko pārāk 'dzīļi' domāt. Nav pat apdomāts ASV eļļas firmu biljonu ieguldījumu liktenis Azerbaidžānā.

17. septembra runā Klintonš teica, ka ASV jūt kā "... īpašu pienākumu mums tuvos kaimiņos nokārtot parādības, kuŗas pasaules valstu saime neieredz, tāpat kā citas valstis sev kaimiņos..." (pasvitrojums mans - JM). Teksts, un 'doma' aiz tā, neko daudz neatšķirās no Krievijas aizsardzības ministra Gračeva teiktā Dānijas ciemos: "Mēs arvien uzskatām visas bijušās republikas kā daļu no mūsu interešu sfairas." Un tādā gaisotnē vēl draudošāk skan visi nepamatotie (bet kā vienmēr ar lieliem meliem, nemitīgi un līdz 'pieņemšanai' atkārtotie) 'cilvēktiesību pārkāpumu' apvainojumi - re, tās būs tās 'nepieņemamās parādības' (resp., pamesto kolonistu pielabināšana dzīvei demokrātijā), kuŗas tad mēs 'kaimiņos' nokārtosim... Skripts, kā saka, jau 'gatavs', vajag tik uzskurt

cienamu provokāciju - apm., kaut ko līdzīgu 'nepieņemamas' militāras valdības neaiziešanai Haiti situācijā (Interesanti gan, ka ne ASV, ne Krievija pārāk 'skali' nerūpējas par tiesību pārkāpumiem Ķīnā, arābu valstīs, utt.).

Bodīte - to ievērojamais Kanadas vēsturnieks Hals Klepaks nosaucis par 'jaunu imperijas recepti un iedragājumu ANO' - sākās ar slepenu ASV-Krievijas vienošanos pagājušā gada jūlijā: Krievija ANO Drošības valdē (Security Council) nepretosies (ar veto balsi) rezolūcijai, kas 'atbalsta' krievu iejaukšanos Haiti, un ASV tāpat nepretosies līdzīgai, kas 'atbalsta' krievu iejaukšanos (piedošanu, 'miera misiju') Grūzijas civilkarā. Nedaudz pirms Klintona runas, ASV ANO sūtne Madleina Albraita (Madeleine Albright) Maskavas ciemu laikā atzina Krievijas 'tiesības' militāri rīkoties 'tuvos kaimiņos'. Un nu mēs esam uz slidošas lentas.

Drīz izkūpēja pasākuma ANO segums. ANO rezolūcija No. 940 (ar ASV 'par') paredzēja 'starpautisku' militāru vienību izsēdināšanu Haiti. Tālāk ASV nolēma rīkoties uz savu roku (bij. prezidenta Kartera 'saprāšanās' ar ģen. Cedrasu, tad tikai ASV zaldātu desants). Saniknots, atkāpās speciālais ANO sūtņis Haiti-lietās, Dante Kaputo (Caputo). Kaputo, bijušais Argentīnas ārlietu ministrs, vēstulē ANO ģenerālsekretāram Butros-Gali teica, ka "... pilnīgs informācijas un konsultāciju trūkums no ASV valdības puses liek man domāt, ka šī valsts patiesībā nolēmusi patvarīgi iejaukties Haiti procesā. (Un tāpēc) ANO loma ir cietusi fundamentālu maiņu". Turpmāk: lielvalstis rīkosies pēc patikas un 'piesauks' ANO, kad citādi nevar, vai liekas neglīti to 'procesā'- uz kādu laiciņu - neiepit.

Minchenite pie Austrumupes Ņujorkā. Jauna veida 'miers mūsu laikos'. Diezgan bezcerīgi tādā gaisotnē, liekas, Baltijas valstu centieni no 'sadarbības' līgumiem pāriet pilnā Eiropas un NATO aizsardzības/drošības 'širmja' aizsegā - jo tāds gājiens, 'dabiģi' skartu krievu pieteiktās, t. s., 'intereses', kuŗām ASV netaisās principā pretoties. Un tā - jālaipo. Lietuvas ārlietu ministrs Povilas Gilis (Gylys): "Uzmanīga un pakāpeniska pieeja ir pareizā. Mūsu galvenais mērķis ir drošība. Ja mēs spējam saņemt, kuŗi it kā drošību nestu, bet, faktiski, destabilizē situāciju un izraisa jaunu stāvokļa sasprindzināšanu, tad patiesībā drošība samazinājas. Lietuvas vadība grib novērst situāciju, kuŗā Krievija uzskatītu Lietuvu kā ienaidnieku." Vai nav kuriozi un skumīgi? Maza, izvarota valsts ir spiesta 'uzmanīgi' rīkoties, lai sev garantētu drošību no izvarošanas nākotnē (resp., drošības meklēšana var kaimiņam-izvarotājam likties kā 'apvainojums'). Lai kādi cēli vārdi ik pa laikam pabeļas Vašingtonā, Austrumeiropai ir skaidrs (krievu okupācijas 50 gadus kaulos iedzīts fakts), ka amerikāņi šo bezgala nelaiemes piemeklēto pasaules stūrīti ar dūri neaizstāvēs.

Gilis netišām ironizē: tikai histērisks krievu fanātiķis (teiksim, kāds Žirinovskis, Alksnis...) Lietuvu varētu uzskatīt kā nopietnu 'ienaidnieku'. Ienaidnieki draud. Vismaz - nopietni sacenšas. Ar ko Baltija draudētu Krievijai? Ar ko sacenstos? Ar brīvību un demokrātiju, darbu un uzplaukumu? Taču... varbūt - tiešām. Ar 'sliktu piemēru', krasī atšķirīgu, nepaklausīgu pierobežas rajonu. Kuŗam tad blakus lielā, potenciāli bagātā Krievija neizskatītos tik pievilcīga. Vecmodīga, noplūkusi. Un krievu imperiālā tieksme vienmēr bijusi - 'provinces' aplaupīt, lai 'centram' klātos labi.

Jā, šī Krievija, kuŗai Jeltsins, nule ar Klintonu ticies, atkal pieprasījis tādu 'atzišanu un cieņu, kāda pienākas lielai, svarīgai supervalstij' (resp., līdzvērtību, līdznoteikšanu 'jaunās pasaules' veidošanā)... Atjaunotas imperijas priekšnojautas? Tīpisks, nekaunīgs blefs?

Jeltsins arī nerimstas ubagot visāda veida palīdzību ('ieguldījumus') ekonomijai, kuŗas kopraža pagājušā gadā kritās vēl pa 20% un taisās apstāties pavisam - ja nenoārda pēc 'revolūcijas' posteņos tomēr palikušo kompartijas birokrātiju, neatgūst nolaupīto ('privatizēto') valsts īpašumu, neapkaŗo mafijas graujošo ietekmi, nepārslēdz militārā ražošanu uz elementāru civilvajadzību ('deficita') aizpildīšanu, neatjauno sarūsējušās fabrikas kompetentā vadībā, aŗāzmēri neatbrīvo no kolhozisma un neieved likumīgu, stabilu tirgus sistēmu. Daudz ko darīt! Nesen Maskavas elektrības pārvalde nogrieza centrālām atomraķešu kontrolpunktam strāvu, jo 'militārie' nebija samaksājuši \$ 26 miljonu parādu - tāda ir jaunā 'stabilitāte'?! Reiz mākslīgi varenais rublis (viens pret ASV\$ 1,50) tagad nokritis vērtībā tik tālu, ka 2,631 vajadzīgs viena dolāra

izmaiņai. Grūti tādu vārgulīti (un tā drukātājus) pienācīgi 'cieņīt'. Tas ir trešās pasaules līmenis, nekā vairāk.

Grūti ir sajūsmināties, apbrīnot un kā līdzīgu vērtēt sabiedrību, kuŗā sagaidāmais cilvēka mūžs ir caurmērā 10 gadus isāks, kā rietumos; kuŗā mazuļu mirstība 10 reizes augstāka; kuŗā alkoholismam ļauj plosīties bez bremzēm un pamesto bērnu skaits nav nemaz zināms; kuŗā veselības sitēma izjukusi un pakalpojumi pieejami tikai pret 'privātu samaksu'. Sabiedrība spiesta dzīvot vidē, kas tik stipri piesārņota, ka ANO un citi lietpratēji veselus ('apdzīvotus!') rajonus deklarējuši kā 'katastrofāli bīstamus'. Černobīlas vidē. Nolaidība, nevižība un neatbildība tādu vidi radija un ievazāja okupētās zemēs - kur to tagad, padarmijai izvācoties, steidzīgi jāaptira. Vai Gračevam 'interese' būtu atstāt to tik pat bīstamu, kā Krievijā? Varbūt tāpēc pielaiž neapsargāto krievu atomvielu izlaupišanu un iztirgošanu rietumos...

Krievija ir zeme, kas līdzīgā postā (piedošanu: 'socialisma sitēmā') ievestus klientus grūtā brīdī pamet bez žēlastības, kā sasprāgušu laboratoriju - bet nekaunās tomēr par tiem tiept savu 'interesi'. Ko Markss teiktu par 'strādnieku valsti' Kubu šodien (un cik tālu esam no ASV nākošā 'projekta'). Novākts ir Dzeržinskis no Lubjankas laukuma, pāri no 'Bērnu pasaules' veikala, un liela daļa čekas ar savu 'zināšanu', kontaktiem un nolaupīto naudu pārgājusi 'biznes' jomā, bet Ļenins vēl guļ, kur gulējis - nenokratāmas pagātnes enkurs. Saka - socialisms ir gaŗākais ceļš starp kapitalismu un kapitalismu, bet gala punkts Krievijai vēl tālu gabalā. Ja vispār tādu ceļu Krievija grib nopietni uzņemties.

Un tad raksturīgs gadījums, smaga Aeroflota avārija, kuŗam cēlonis (kabīnes pārraidījumā pikanti ieregistrēts) - kapteinis ļāvis bērniem sēdēt pilota vietā un spēlēties ar kontrolēm līdz ... beigām.

Pārāk daudz mūsu isam, nedrošam ceļojumam tādu kapteiņu, tādu bērnu. Pārāk bīstamas viņu spēles. Pārāk paļāvīgi - mēs.

Juris Mazutis

*****

ČUKURA KĻAVA

Angliskais nosaukums - Sugar maple; latīņu - *Acer Saccharum*. Ļoti vērtīgs, dekoratīvs un krāšņš koks. Dzimtene Kanada un kaimiņu ASV pavalstis. Ir Kanadas valsts simbols.

Čukura kļava ir lēnaudzīgs koks.. Tas sāk sēklas ražot tikai pēc 30-40 gadiem, un tad vienīgi ar 6-7 gadu atstarpēm. Zied aprīļa beigās. Sēklas nogatavojas oktobra, novembra un decembra mēnešos. Dīgst tikai pavasarī, pēc sniega nokušanas. Žāvēta sēkla dīgstību uzglabā 2-3 gadus, bet tā nedīgst bez sēklas stratifikācijas: tai, apmēram, 60 dienas vajaga mitrumu un temperatūru starp +4 - +6 C grādiem. Šajās 60 dienās atmiešķējas sēklas cietais apvalks, baktērijas to "saēd" un dīgļis var tikt cauri. Visdrošākā ir dabiskā stratifikācija. Pēc tās sēklu rudenī iesēj labi pasargātā (no vēja) vietā, labi sagatavotā, no nezālēm tirā dobē, koku vai krūmu ziemeļu pusē (lai būtu ēna). Dobes platums 100-120 cm. Dobē ievēl 4-5 vadziņas, sēklu iesēj 2-30 m attālumā vienu no otras un aplāj ar 2-3 cm biezu humusa bagātu augsni (zemi). Virsū uzklāj meža gružas: skuļas, zariņus, sūnu, kas neaiztur gaisa pieeju (tamdēļ nevar kaisīt lapu koku lapas - tās neļauj vēdināšanos). Tam virsū uzkrāj koku zarus - lai uz dobes tiktu aizturēts sniegš - tas nodrošina pret stipru salu. Pavasarī, līdz ko sniegš nokūsis, viss uzliktais jānovāc. Vasarā dobe jātur tīra no nezālēm visu vasaru. Starp rindiņām var plāni (uz 1 m rindiņu) var izkaisīt 1 ēdamo karoti mākslīgo mēslu maisījumu (Nitrofosku. Laba ir formula 10:10:10. Rudenī stādiņi būs 40-60 cm gaŗi, stumbriši zīmuļa resnumā (pie zemes). Tādus viņus atstāj dobē līdz nākošam pavasarim. Kad stādiņi jāpārstāda labi sagatavotā, no nezālēm tirā kokskoliņā. To labākais ir stādīt rindās 1 metru rindu no rindas. Stādi rindās stādāmi 50 cm viens no otra. Stādi ir rūpīgi jāizrok, lai nepazaudētu kādas saknes. Paši sakņu gali jānogriež taisni. Jānogriež kroplie zariņi un no pārējiem zariņiem jānogriež, apm., 1/3 daļa. Lai neapkalstu sakņu spurgaliņas, saknes tūlīt jāieliek ūdenī jeb samērcētā maisā, mitrā sūnā. Stādāmai bedrītei jābūt tik dziļai un lielai, ka saknes tanī ietilpst brīvi. Tad jāieber augsne starp saknītēm tā, lai tās visas būtu segtas līdz stumbra sākumam. Tad kārtīgi jāapleļ. Kokskola jātur tīra no nezālēm, zeme -

irdena. Ar otro gadu var pielietot arī ķimikālijas nezāļu apkaņošanai. Piemērotākā būtu Raundup (Glyphosate).

Kļavas kociņi (stādi), domāti cukura dārzam, ir jāizstāda pastāvīgā vietā 3. vai 4. gadā. Ar to veicina platāka un lielāka kroņa (zaru) attīstību. Lielāks kronis, vairāk lapu veicina lie-Lāku cukura ražu. Ja kļavas koki ir domāti lietas kokiem, ir labāk stādus atstāt koku skolā ilgāk. Izaugs slaidāki koki, būs vairāk materiāla. Tādus kokus atstāj kokskolā 7-8 gadus.

Koksne ir ļoti cieta, tādēļ vērtīga mēbeļu ražošanai. Gata-vo arī mūzikas instrumentus un darba rīkus. Cukura kļava mil akmeņainu, labi drenētu un bagātu augsni. Kokam nav nekā-du bīstamu kukaiņu, nedz arī slimību. Vienīgi pēdējā laikā sāk ciest no rūpniecības un auto satiksmes sabojātā gaisa un no skābā lietus. Cukura kļavas dzimtenes klimats ir ļoti līdzīgs Latvijas klimatam. Arī augsne ir tāda pate - izcēlusies no pē-dējā ledu laikmeta šļūdoņiem.

No cukura kļavas ražo arī vērtīgo sirupu. Tā saldumu un labo garšu plaši izlieto saldumu rūpniecībā. Tās sula ir, apmē-ram, 10 reizes saldāka par bērza sulu. Cukura saturs svārstās starp 2-3 %. Analizējot cukura saturu 400 kokos, esmu atradis vienu koku ar 6,2% un otru ar 6,0% cukura saturu sulā. Tas pavērs lielas iespējas augstāzīgu kļavu selekcijā.

Normālā Kanadas farmā ir 500-700 liels cukura kļavu dārzs. Vienā cukura sezonā (40-50 dienas), saimniekam tukšākajā gada laikā, kļavu sirups pēc patreizējām cenām dod no 7,000 līdz 9,000 dolāru bruto ienākumu un patīkamu darbu.

Rudeni brīnišķīgās kļavu lapas pārvērš Kanadu brīnumpa-saulē.

Šis vērtīgais koks labi aug arī Latvijas klimatiskos ap-stākļos, kas ir stipri līdzīgi cukura kļavas dzimtenes (Kanadas) klimatiskajiem apstākļiem. Kā pierādījums tam ir 4-5 pilnīgi pieauguši cukura kļavas koki (vismaz 100 gadu veci) Tuku-ma apkārtnē, Latvijā.

1920-to gadu sākumā (liekas, 1918. gadā) atradu, ka vienai no šīm kļavām bija vēja nolausts (apm., zīmuļa res-numā) zara gals un ka pa to čakli pil dzidra sula, un ka tā ir brīnumsalda un garšīga. Uzmauc pudeli un drīz dabūju garši-gu padzērienu. To atkārtu arī 4-5 nākošos gadus. Toreiz ne-maz nenojautu, ka es 6,000 km tālumā sulu laikā urbšu un kāršu ārā 1,500 - 3,000 sulas spainišus katrā 27 gadu pava-sarī un piedalīšos Kanadas mistiskajā un pavasarīga prieka pilnās cukurošanas sezonā ("Sugaring season"). Šis se-zonas ir ne tik vien mistiskas, bet arī pacilājošas. Nevien ie-praktizējos šīs pavasarīgās mākslas visos sīkumos, bet ienesu arī dažus uzlabojumus. Pat kursos mācīju Kanadas sirupa māksliniekus, kā vieglāk un labāk iegūt lielākas ražas.

Tādi skaisti un izdevīgi "cukura dārzi" varētu būt arī pie Latvijas lauku saimniecībām. Tie ir skaisti kā parki, aizraujoši rudens krāsu laikā, bet, galvenais, dod labu saimniecisku at-balstu lauksaimniekiem pavasara tukšajā laikā. Par to vaja-dzētu padomāt, atjaunojot Latvijas lauku saimniecības.

Jāmis H. Tērauds (Štāls)
Wilmot, Jaunskotijā

*****

PAR KACĒNIEM

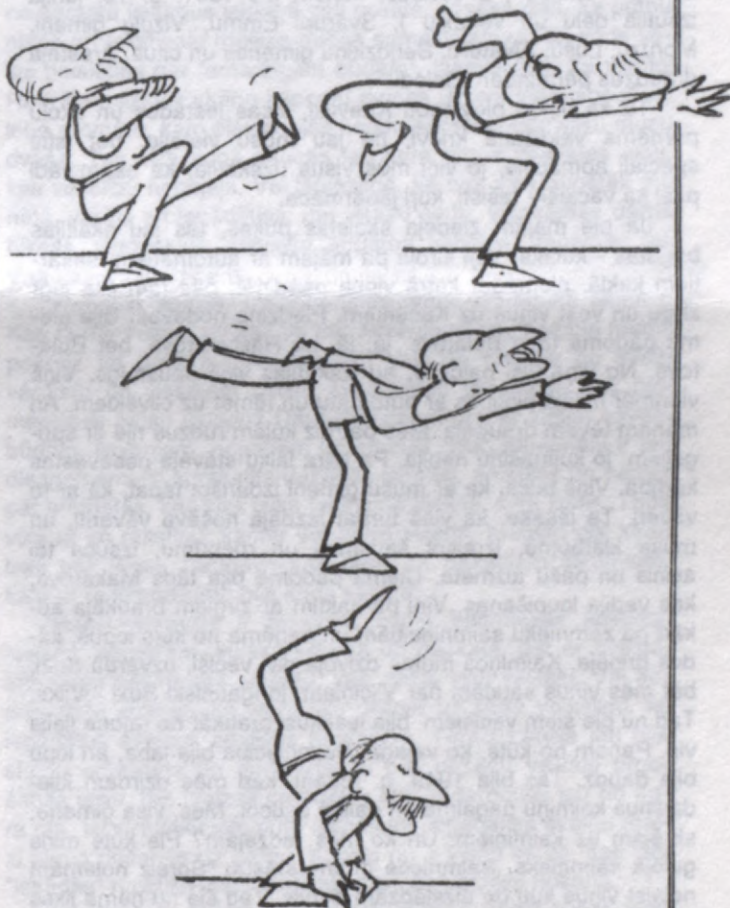
Esmu dzimusi un augusi Abrenes apriņķa Kacēnu pagas-t Jazvinas ciemā, kur dzīvoja 25 latviešu un 13 krievu ģi-menes. Dzīvojām visi saticīgi, naida nezinājām. Bija gan lielas, gan arī vidējas saimniecības. Krievi prata latviski. Jaunieši brī-vi sarunājās latviski. Gājām visi kopā gan talkās, gan ogot, jaunie arī ballēs. Pagastā bija lielas un skaistas saimniecības, kā Bluķu, Vizūļu, Kurpnieku, Sileravu, Saliņu, Vēveņu, Eglišu un daudz citu.

Pienāca 1940. gada 17. jūnijs. Dārdēdami pa lielceļu brauca krievu tanki. Mēs arī aizgājām uz lielceļa skatīties to krievu ienākšanu Latvijā. Mēs, bērni, bijām pieklājīgi saģērbti. Pie mums pienāca krievu "plintnieces" un aptaustīja mūsu klei-tiņas. Cik tās esot skaistas, ar puķēm. Daža mums spieda ro-kā pa melnam maizes gabalam. Redz, mēs jau te, Latvijā, ba-dā mirstot. 1940. gada rudeni jau sākās aresti. Apkārt brāukāja "Mel-nā Berta". Kā pirmos no mūsu pagasta arestēja Garozu, Erns-tu, Lejasblusu, Berģi, Nuķi, Aneraudu, Egli-ti, Vēveri, Zaubi, Bremzi un daudz citu, kas bija aizsargi, gan robežsargi, gan zemnieki.

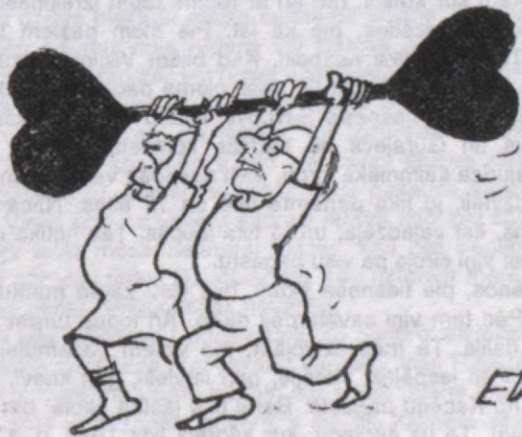
DZĪVES VIRPULĪ

Kr. Barona Dainu skapis 100 gadu vecs
"Dainas izdeva, lai senči neaizmirstu savu valodu.
Tagad tā tur ieslēgtas un tāpēc mums valodiņa neiet."

Seniori, neslinkojiet! Pie veselības jāpiestrādā.
Jūs varat to labāk! Dariet to pie savas gultas!

Laulība vienmēr jāstiprina

No viņiem neviens neatgriezās. 1941. g. 14. jūnijā izsūtīja Zvirbuļu ģimeni. Viņš bija aptiekas vadītājs. Janavu ģimeni, kuŗiem Kancēnos bija veikals; Eglišu ģimeni ar maziem bērniem; Anitānus, Sauliešus, skolotājus Daņilovus, Puzuli, kas bija Upmales pagasta vecākais, bet dzīvoja mūsu ciemā. No minētajiem cilvēkiem pavisam maz atgriezās no Sibīrijas.

1944. g. 23. jūlijā atkal pie mums ienāca krievi - jau otrreiz. Daudz ģimeņu no Jazvinas un arī no visa pagasta aizgāja bēgļu gaitās. Kad karš beidzās, citi atgriezās savās mājās, citi palika pa citiem Latvijas novadiem. Mūsu ciemā jau tūlīt, krieviem ienākot, arestēja daudz vīriešu: Aplociņu, Svārupu, Lejasblusu, A. Smirnovu, Egli, Puzulu, Saliņu, Alvāteru. Šodien no viņiem neviens nav dzīvs.

1944. g. augusta beigās Kancēnu pagastu pievienoja Krievijai. Visiem iedzīvotājiem bija jāiet uz pagastu reģistrēties. Vēlāk ļaudis runāja, ka tas saraksts, kuŗā mēs reģistrējamies, esot iešniegts Kirchenšteinam, ka, lūk, mēs tādi pieprasām pievienoties Krievijai. Gaidot uz reģistrāciju pagasta mājā, es aizgāju pie savas skolas, kas atradās tikai dažus metrus no pagasta ēkas. Skola kuŗā nebija cietusi, bet izdemolēta gan. Skolai bija laba bibliotēka, bet tagad tās grāmatas bija izmes-tas pagalmā un pāri tām braukts ar mašīnām. Mums Kancēnos bija skaista jauna 4 stāvīga skola, būvēta 38./39. gados. Maz bija lemts šajā skolā mācīties latviešu bērniem. Skola saucās "Jāņa Cimzes valsts pamatskola". Šā dziesminieka vārdā tā bija nosaukta tādēļ, ka skolnieki bija labi dziedātāji un dziesmas dziedāja ik brīvu brīdi. Bija labs skolas koris, ko vadīja Kārlis Stradiņš (tagadējā Alūksnes 1. vidusskolas di-rektora tēvs).

1950. gada 25. maijā notika izsūtīšana. No mūsu pagasta izsūtīja Puzulus (2 veciņus, kuŗiem jau 1941. g. 14. jūnijā izsūtīja dēlu un vedeklu), Svārupi Emmu, Vizulu ģimeni, Moruzu, Lūšu, Alvāteru, Berjozkinu ģimenes un citus. Arestēja draudzes pērminderu Balodi.

Tā kā bijām pievienoti Krievijai, visas iestādes un skolu pārņēma valdišanā krievi, ne jau mūsu vietējie, bet istie speciāli apmācītie, jo viņi mūs visus uzskatīja, ka esam tādi paši kā vācieši - fašisti, kuŗi jāpārmāca.

Ja pie mājām ziedēja skaistas puķes, tās jau skaitījās bagātas - kulaks. Viņi sīroja pa mājām ar automātiem, sakār-tiem kaklā, pieprasot katrā viņus paēdināt, pēc tam lika jūgt zirgu un vest viņus uz Kancēniem. Piedzina nodevas. Bija cie-ma padomē tāds Bulatovs, jā, jā, ne Hasbulatovs, bet Bula-tovs. No viņa visi baidījās, arī izskatījās viņš šausmīgs. Viņš vienmēr milēja plāties ar automātu un tēmēt uz cilvēkiem. Arī manam tēvam draudēja. Mēs patreiz kūlām rudzus rijā ar spriguļiem, jo kuļmašīnu nebija. Pa kuŗa laiku stāvēja nesavestas kārtībā. Viņš teica, ka ar mūsu ģimeni izdarišot tāpat, kā ar to vāveri. Te jāsaka, ka viņš turpat lazdājā nošāva vāverīti, un mūsu klātbūtnē, izraisot šausmas un riebumu, izsūca tai asinis un pašu aizmeta. Ciema padomē bija tāds Makarovs, kas vadīja laupīšanas. Viņi pa naktīm ar zirgiem braukāja ap-kārt pa zemnieku saimniecībām un paņēma no kūts lopus, kā-dus gribēja. Kaimiņos mums dzīvoja divi veciņi, uzvārdā Suzi, bet mēs viņus saucām par Vilciņiem, jo igauniski Suzi - Vilks. Tad nu pie šiem veciņiem bija iesākuši braukāt no rajona lielle vīri. Paņem no kūts, ko vajaga. Saimniecība bija laba, arī lopu bija daudz. Tas bija 1949. g. rudenī, kad mēs dzirdam klie-dzienu kaimiņu pagalmā un palīgā saucot. Mēs, visa ģimene, skrējām uz kaimiņiem. Un ko mēs redzējām? Pie kūts miris gulēja saimnieks. Saimniece mums stāsta: "Šoreiz nolēmām nelaist viņus kūti un aizslēdzām durvis. Tad šie nu ņēma ilkss galu un sīta vīram pa galvu." Laupītāji savstarpēji apspriedās un nāca mums klāt ar draudiem, ka lai tikai mēģinot par redzēto kaut kur stāstīt, tad arī ar mums tāpat izrēķināšoties. Nebija, kam sūdzēties, pie kā iet. Pie šiem pašiem laupi-tājiem? Tā viņi palika nesodīti. Kad bijām Vilciņu saimnieku apglabājuši, tūdaļ bija klāt tie paši: ciema padomes priekšsē-dētājs Makarovs, tiesnesis Ševcovs, finaču daļas priekšnieks Grigorjevs un Gurajevs no partijas komitejas. Šoreiz viņu droškā iejūdza saimnieka zirgu, paši sasēdās vezumā un daži bija kā dzinēji, jo tika paņemta tele un 12 aitas. Nāca 7./8. novembris, ēst vajadzēja, un tā tika laupīts. Tas notika mūsu ciemā, bet viņi sīroja pa visu pagastu.

Kancēnos, pie tiesneša šķūnī, bija visu zagto mantu gla-bātuve. Pēc tam viņi savstarpēji dalīja. Arī lopus turpat kāva un gaļu dalīja. Tā mēs dzīvojām, pie visiem pazemojumiem pieraduši. Pēc iespējas, vietējie, gan latvieši, gan krievi, sāka izbraukt no Kancēnu pagasta. Bērni bija jāšūta skolā, bet sko-las - krievu. Tā uz šodienu, kur kādreiz līdz 1940. g. 17. jū-nijam Kancēnos bija 65% latviešu, pa visu pagastu dzīvo 14

cilvēku, ne ģimeņu. Kādreiz pagasta centrs bija uzposts. Bija 12 veikali, sava maiznīca, frizētavas, foto darbnīca, apavu darbnīca. Bija 2 baznīcas: pareizticīgo un latviešu - luterāņu. Latviešu baznīcā tūlīt ierīkoja preču noliktavu. Bija jauns tautas nams, pasta ēka.

Šodien mūsu Kancēnu cilvēkus var atrast pa visiem Latvi-jas rajoniem. Alūksnē dzīvo 56 cilvēki no Kancēnu pagasta. Mēs bijām spiesti atstāt savu dzimto pusi, savu bērnu kājām izmitās taciņās, milās dabas ainavas, skaistos lielos akmeņus Vorožas upē, atstājām zemi auglīgu un iekoptu, kuŗa tagad ir pārvērsta neizbriēnamos džungļos. Mums palika Batvinas kapsēta, kur guldīti mūsu tuvie, mīlie cilvēki, bet šodien mēs nevaram aizbraukt pie saviem piederīgiem uz kapsētu, jo tur mūs vairs neielaiž. Katru gadu 3. jūlija svētdienā mūsu dzimta-jos kapos ir kapu svētki, bet kā mums tur nokļūt?

Mums ir atņemta dzimtene Kancēnos, bet kas mums viņu atdos? Kas?

Ženija Bagrade, dz. Gruzdule

*****

TUR TĒVU TĒVI SVIEDROS VAGU DZINA, ŠĪ SAULE PIRMĀ SVĒTĪJUSI MŪS

1944. gada rudenī Abrene un seši Latvijas pagasti patva-rīgi, bez vietējo iedzīvotāju piekrišanas, tika pievienoti Krievijas federācijai. Latviešu valodu padzina no skolām un iestādēm. Pārvaldi pārņēma Krievijas ierēdņi. Latvieši dažu gadu laikā izklīda pa dažādiem Latvijas novadiem. Vairāki 1944. gada ru-deni pat atstāja Latviju.

Nacionālo Daugavas Vanagu Alūksnes nodaļa jau otro gadu vāc un apkopo ziņas par nacionālajiem partizāniem un viņu pretestību okupantiem Alūksne novadā. Arī par Kancēnu pagastu, kur līdzās latviešiem ciniņās arī Latvijā dzīvojošie krievi.

Tagad Alūksnes nodaļa sākusi apzināt Alūksnes rajonā un citos Latvijas novados dzīvojošos, no savām mājām padzītos Kancēnu pagasta ļaudis. Alūksnes rajonā vien dzīvo ap 100 bijušo kancēniešu. Mūsu mērķis - iesniegt Latvijas Saeimai kopīgu prasību uzsākt oficiālas starpvalstu sarunas ar Krieviju par šīs, apmēram, 2,000 kvadrātkilometru lielās Latvijai at-ņemtās teritorijas bezierunu atdošanu. Tur palikuši lieli Latvi-jas valsts ieguldījumi - skolu un pārvaldes ēkas, ļoti svarīgs dzelzceļa mēzģis, ceļi, tilti, dzelzceļa līnija u. c.

Dzimtajā pusē palikušie no Abrenes novada padzīto iedzi-votāju īpašumi nopostīti.

NDV Alūksnes nodaļa aicina atsaukties bijušos Kancēnu pagasta ļaudis, kas dzīvo dažādos Latvijas novados vai ārpus Latvijas, lai apkopotu viņiem nodarītās pārestības. Jāsastāda pārskati par izsūtītiem, par ciniņās pret okupantiem kritušiem, par nepamatoti notiesātiem. Jāapkopo arī viņiem nodarītie materiālie zaudējumi, kas būtu jāatdzina Krievijai.

**Alfrēds Zariņš, NDV Alūksnes nodaļas vad.,
Tirgotāju ielā 5 - 17, Alūksne 1, Latvijā LV - 4301,
tel. 22115**

♦ No nedēļas laikraksta "Alūksnīte", nr. 27, 1994. g. 3.-9. oktobris. 19. oktobrī, dienā, kad pirms 50 gadiem Kancēnu un vēl 5 Latvijas pagastu patvarīgi pievienoja Krievijai, NDV nodaļa kopā ar tautfrontiešiem rīkoja protesta sanāksmi. Šajā dienā Balvu rajonā bija izkārti sēru karogi.

*****

KLŪMĪGS LĪGUMS

Pēc preses ziņām, līdz ar 3 citiem nolīgumiem ar Krieviju, ir parakstīts Latvijas Republikas valdības un Krievijas Federā-cijas valdības vienošanās Latvijas Republikas teritorijā dzīvo-jošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālās aizsardzības jautājumos. Lasot nolīguma tekstu - tas presē apzīmēts par "neoficiālu tulkojumu" - ir jā-konstatē: Nolīgums ir neparasts, divains un neparocīgs, Latvi-jai nelabvēlīgs un, jādomā, var būt kļūmīgs.

Neparasts tādēļ, ka nebūs daudz nolīgumu, ja vispār kāds, saskaņā ar kuŗu valsts A noteiktā uzturēšanās at-ļauju piešķir militāriem pensionāriem, kuŗus valsts B iesūtījusi, kad valsts A bija tās faktiskā pakļautībā, vienalga, kā pakļautība apzīmēta. Tā kā nolīgums ir neparasts, kaut kas jauns, tad preambulā būtu jāpasaka, kādēļ Krievija nevēlas izvākt Padomju Savienības militāros pensionārus, kuŗus tā tagad sauc par saviem. Ja Maskava kā militāro pensionāru atstāšanai Latvijā min savas saimnieciskās grūtības, kas

kavējot repatriantiem Krievijā sagādāt piemērotas mitnes un to dara pilnīgi atklāti presē un sarunās ar rietumu valstīm, tad ir nesaprotami, kādēļ tas nav darīts nolīgumā pašā, kā jau teikts preambulā. Kā nolīgums tagad formulēts, nezinātājam var rasties iespaids, ka Latvijai ir pienākums paturēt tai uzspiestos militāros pensionārus un tā pat ir prēcīga to darīt.

Kādēļ preambulā nevarētu pateikt, ka Latvija saprot Krievijas grūtības un ir ar mieru uz zināmu laiku, nākot Maskavai pretim, militāros pensionārus atstāt savā teritorijā. Pienākuma šo svešķermeni paturēt uz nenoteiktu laiku Latvijai nav ne mazākā, ne morāla, ne tiesību plāksnē. Ja vispār grib Latvijai līgumā uzliktās saistības raksturot, tad reālajiem apstākļiem vistuvāk atbilstu formulējums "humanitāra palīdzība Krievijas pilsoņiem".

Nolīgums ir divains vismaz vienā, bet totiesu būtiski svarīgā jautājumā, proti - uz kādu personu loku tas attiecas? Nolīgumā tas nav pateikts - ir tikai norādījums (1. pantā) uz Krievijas Federācijas 1993. gada 12. februāra likumu "Par pensiju nodrošināšanu personām, kuŗas bijušas karadienestā vai dienējušas iekšējās iestādēs un šo personas ģimenēm" Nolīgums taču ir domāts piemērošanai Latvijā, un tad iznāk, ka Latvijas iestādēm jāvadās ne tikai no nolīguma paša, bet arī no tā, ko otra līgumslēdzēja puse uzskata par saviem "militāriem pensionāriem". Un kas notiktu, ja Krievija pieminēto likumu atceltu vai grozītu? Vai tiešām nolīgums ir domāts tikai kā papildinājums, sava veida piekareklis Krievijas attiecīgam likumam?

Iesim tālāk. Nolīgums ir noteikti nelabvēlīgs Latvijai, tas tai uzliek tikai pienākumus. Latvijai pat nav paredzētas tiesības prasīt no militāriem pensionāriem, kuŗus Krievija uzskata par saviem, Latvijas likumu ievērošanu un atturēšanos no Latvijas neatkarībai naidīgas vai kaitīgas rīcības un propagandas. Katrā ziņā nolīgumā būtu ietilpināms noteikums, kā, tāpat kā citi Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji, minētie militārie pensionāri ir pakļauti Latvijas likumiem arī tai ziņā, ka par pārkāpumiem un noziegumiem viņus tiesā Latvijas tiesu iestādes. Vispār, jau nolīguma nosaukums, proti, ka tas ir vienošanās "sociālās aizsardzības jautājumos" met ēnu uz Latviju, vedina uz domām, ka Latvija vai tās atsevišķas iestādes tos diskriminē. Kā zināms, par kādu diskrimināciju nevar būt ne runas, tie vēl arvienu bauda, resp., patur zināmas privilēģijas, kaut vai dzīvokļu jomā. Pareizāk un taisnīgāk būtu nolīgumu apzīmēt par militāro pensionāru sociālu statusu, un tanī runārt par viņu tiesībām un pienākumiem.

Latvijai nelabvēlīgi ir arī noteikumi par pensiju un medicīniskās aprūpes izdevumu izmaksu. Nolīguma 7. pantā noteikts: "pensijas izmaksā Latvijas Republikas banku iestādes nacionālajā valūtā (tā tad latos, VK) par Krievijas Federācijas līdzekļiem pēc Krievijas Federācijas likumdošanas aktu nosacījumiem un normām. Pensiju un pabalstu izmaksāšanas kārtību nosaka Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrija un citas kompetentas institūcijas kopīgi ar Latvijas kompetentām institūcijām". Tanī pašā pantā tālāk teikts: "Militāro pensionāru pensiju un pabalstu piešķiršanas, pārrēķinu un izmaksas nosacījumu jautājumu risina nodrošināšanas nodaļa pie Krievijas Federācijas Vēstniecības Latvijas Republikā."

Noteikums, ka pensijas izmaksā Latvijas banku iestādes, ir Latvijai neizdevīgs, un var būt visai bīstams saimnieciskā plāksnē - katrā ziņā tik ilgi, kamēr Krievijas rublis nav brīvi konvertējams un inflācija Krievijā nav apturēta vai vismaz iegrožota. Pensijas izmaksā par Krievija līdzekļiem, taču "pēc Krievijas Federācijas likumdošanas aktu nosacījumiem un normām". Tas nozīmē, ka Latvijas banku iestādes šai sakarā būs pakļautas Krievijas Federācijas likumiem. Ir vairāk nekā jāšaubās, ka šai ziņā kaut ko var grozīt Latvijai formāli piešķirtā iespēja runāt līdzī pensiju izmaksas kārtības noteikšanā. Pareizākais atrisinājums būtu, ka Latvijas banku iestādes pensiju izmaksā, saskaņā ar starptautisko praksi, nemaz nebūtu iesaistītas. Kādēļ nevarētu noteikt, ka pensijas izmaksā Krievijas Federācijas valsts bankas filiāles Latvijā?

Nolīgumā ir arī panti, kas ir neskaidri formulēti un var tikt iztulkoti Latvijai par jaunu. Vispār, lasot nolīguma tulkojumu latviešu valodā, rodas iespaids, ka vienošanās ir vienas puses diktāta rezultāts, ka tā neatspoguļo abu pušu vēlnes un reālas iespējas.

DIENAS komentātors Aivars Ozoliņš Ņujorkas LAIKS (1994. 2. 3.) aizstāv parafētos nolīgumus, konkrēti pieminot divus - par militāriem pensionāriem un Skrundas radiolokatoru. Viņš tos uzskata par nenovēršamiem jauniem. Ozoliņš raksta: "Latvijai nav izvēles. Pareizāk, ir jāizvēlas starp nedrošu drošību un nekādu." Attiecībā uz Skrundas radioloka-

toru, es domāju, ka attiecīgo nolīgumu, gribot negribot, būs jāratificē. Tas ir terminēts, un starptautiskās tiesībās nav normu, kas aizliegtu militāru bažu ierīkošanu vai paturēšanu citas valsts teritorijā, ja tas notiek saskaņā ar laika ziņā noteiktu līgumu. Citās domās nekā Aivars Ozoliņš es esmu par militāro pensionāru nolīgumu. No nolīguma šai gadījumā Latvijai, droši vien, ir grūti, varbūt pat neiespējams izvairīties, bet tikpat grūti ir ticēt, ka nolīgums ir labākais, ko Latvija spēja panākt.

Valdemārs Kreicbergs

*****

RĪGAS DAUGAVMALAS TIRGUS

Daugavmalas tirgus ir vecs iestādījums, kas pastāvēja kopš ilgiem, seniem gadiem, laikam, kā dabīga un piemērota vieta upes krastā, iepretim pilsētai. Tirdzniecība sākās, apmēram iepretim pilij, kur mēdza sabraukt jau diezgan agri vairāki laucinieku vāzumi pilni ar rudens augļiem un viens otrs ar puķēm arī. No pils tālāk uz Maskavas ielas pusi, kur sākās jau sešstāvu mājas, platākā vietā atradās dēļu būdas, nojumes un līdzīgas pajumtes, kas visas stiepās diezgan kārtībā līdz, apmēram, Grēcinieku ielai, vai līdz, tā sauktam, Pasaules krogam, kas turpat vien atradās. Uz rudens pusi, pie visa tā, kā iepriekš aprakstīts, tūlīt aiz dzelzs tiltiem, no Daugavas augšgalā lauksaimniekiem piestājās dažas, dziļi peldošas liellaivas, pilnas ar rudens saknēm un dārzājiem. Tie produkti, galvenokārt, bija domāti mazuma atkal tirdzniecībai iekšpilsētas veikalos, ēdienu veikaliem, restorāniem un tamlīdzīgi. Saprotami arī sīkpirceji ģimenes vajadzībām varēja laivas apmeklēt.

Daugavmalas tirgus vecās un smaržīgās būdas varēja iegādāties uz mata visu to pašu, kas bija iespējams nest mājās no parastā lieltirgus jebkuŗā citā pilsētā. Jāsaka gan, ka putnu piens un lakstīgalu mēlītes nebija sameklējamas. Ja kāds vēlas piesieties par "smaržīgām būdām", jāsaka gan, ka vienīgi Rudziņa milzīgās skābo kāpostu mucas izdeva savu specifiski labo aromātu, kam pievienojās netālu esošās sāļito siļķu mucu dvaša. Tas viss kopā saucās jeb kuŗa tirgus dvēseles elpa, kas veselību nebojāja. Vēl jāpiezīmē, ka bez visa augstāk minētā, varēja arī iegādāties, par lētāku cenu, vienkāršas darba bikses, virskrekļus, sieviešu apģērba gabalus, zābakus; tas viss lauku vajadzībām.

Runātkāpalīts, Daugavmalas tirgus un Melnā Bumba. Kas tā par valodu un kas tie par nosaukumiem, kad pie mums pašreiz iet pilnā švunkā latviešu valodas tīrīšana no svešvārdiem un visādiem citiem svešvalodu draņķiem, kas piemēslājuši mūsu valodu? Daugavmalas tirgus ar visām savām būdām, lieveņiem, nojumēm un īpatnēji raibo personālu ir jau diezgan smalki aprakstīts dažādās lapelēs, artiķeļos un varbūt pat grāmatās, kas viss laika tecējumā, liekas, it kā zudis. Tādā vīzē ar šo rakstiņu, kamēr vēl galva strādā, mēģinu dot kādu bildi par Rīgas Daugavmalas tirgu un dažādiem sīkumiem, kam ar to iestādījumu bija kāds sakars.

Runātkāpalīts ir atsevišķi cepts baltmaizes kukulīts, teiksim, apmēram, kulaka lielumu un paskatā, bet ar svaigu, brīnišķīgu baltmaizes smaržu, kas pildīja visu veikalu. Vēl šodien dzīvi atceros, kā veikli tiku rikšojis uz stūrā veikalīņu, lai iegādātos svaigus apališus brokastīm. Toreiz Latvijā jau bija stingri noteikumi un ierobežojumi par dažādu veikalu tirgošanās laiku, bet maizes ceptuvēm atļāva darboties jau no agri rīta, lai strādniekiem būtu iespējams iegādāties svaigu maizi pirms došanās uz darbu. Apalīts nu ir viens vārds, kas labi "iesēdās" runātkā vietā toreizējā latviešu valodas tīrīšanā.

Kāpēc lielo tējnicas-kafejnicas milzīgo šķūni tirgus vidū nosauca par Melno Bumbu, nevaru pateikt, un vai vispār ar to jautājumu kāds toreiz nodarbojās, arī nezinu. Šķūņa vidū atradās liela dzelzs bleķa ar malku kurināmā krāsns, kas izstaroja pietiekošu siltumu vēsā rudens vai ziemas laikā. Pa brīžiem tur ieskrēja paši tirgotāji vai tirgus apmeklētāji, lai apsildītos.

Bez siltas kafijas un tējas tur varēja iegādāties arī apališus un smalkmaizes. Pa laikam, tur uzturējās arī Daugavmalas "Džoniši", kas mēdza nīkt pie savas krūzes silta dzēriena ilgāku laiku, kamēr no tirgus kāds pasauca sikam darbiņam. Viens otrs no viņiem kādreiz ierāva lēto zilo spirtu un pārgulēja lielās mēslu-netirgumu kastēs, kas bija bagātīgi novietotas gar visu tirgus Daugavmalu. Tās uzturēja mērenu siltumu, un ziemā cilvēks nosalt nevarēja.

Ļoti liels notikums Daugavmalā, ko gandrīz aizmirsu, bija Zāļu vakara svinēšana. Tai vakarā, var teikt, visa Rīga bija ārā Daugavas malā, no visām būdām līdz pašai ūdens malai. Milzīga burzma ar dažādām puķēm, it sevišķi kalmēm sitās, kāvās pa jokam, bļautījās un lēni virzījās uz priekšu un atpakaļ.

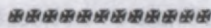
iekārta ir demokrātiska un A grupai piederīgie ir vairākumā. A grupas intereses un dzīves stils atšķiras no B grupas, bet B grupai, atsverot A grupas vairākumu, ir spēcīgāka militārā aizmugure.

Ja A grupa, esot vairākumā, cenšas uzkundzēt B grupai, paredzams, ka B grupa aicinās palīgā savu spēcīgo militāro aizmuguri. Pēc šādas konfrontācijas var paredzēt, ka daļa A grupai piederīgo, vēloties netraucētu dzīvi, atstāj valsts teritoriju.

Mans otrais novērojums un secinājums ir, ka konfrontāciju varētu paātrināt prese, kas polarizē A un B grupu intereses. Prese lielā mērā ietekmē iedzīvotāju uzvešanos valsti. Pirms Otrā pasaules kara Vācijas nacionālistu prese ievērojami ietekmēja iedzīvotāju domāšanu un uzvešanos, tā veidojot savas valsts traģisko likteni.

Ja notikumi Latvijā veidojas pretēji tam, kā to mūsdienās izrēķinājusi Latvijas valdība un iecerējuši vairākums latviešu, tad "neslēgšanas" prognozes varētu kļūt aktuālākas par Diasporas "slēgšanas" prognozēm.

J. Purviņš Jurjāns

IR DIENA PĒC SVĒTDIENAS

Gandrīz jau septembra vidus, bet joprojām dienas kā svaigi slaukts piens - silts, miglains un drēgns. Vasara aiziet, nepielūdzamais un neapņemamais laika rats griežas, samājot dienas, mēnešus, gadus, samājot mūžus un laikmetus.

Žēl, ka mūsu tikšanās bija tikai mirklis, īss kā šāviena zalve, raidīta naktī ar spēju uzliesmojumu, un viss. Paliek vien atbalss pār ūdeņiem un mežiem, paliek atmiņas, ticība un cerība rītdienai, paliek vēstulu rakstīšana, paliek tēli un vizijas, ka rītdiena būs gaišāka, liepas kuplākas un medus saldāks.

Ir jau trīs nedēļas, kopš atgriezies no slimnīcas. Atkal ierindā, bet jau kā štata ierindnieks, mainīju komandiera rūgtu biķeri pret mantziņa mundieri. Veselība vairs nepieļauj izturēt nedz fiziskās, nedz garīgās slodzes. Ir saņemta paša Latvijas Valsts prezidenta Gunta Ulmaņa pavēle par manu atvaļināšanu. Tā arī man (kā jau katram mirstīgam cilvēkam) jāpārliecinās, ka viss uz šīs planētas - zemes ir laicīgs, vien debess, saule un zvaigznes ir mūžīgas, bet kas to lai zin? Citas dimensijas, citi parametri, cits laika ritējums! Bet Dievs?

4. septembrī biju aizbraucis uz Kārļa Ulmaņa dzimtajām mājām "Pikšām" - neskatoties uz niecīgo valsts atbalstu, bet pateicoties neatlaidīgu cilvēku gribai, goda prātam un darba mīlestībai, pateicoties Gunāra Ulmaņa (viņš 1991. gadā atgriezās Latvijā no Krasnojarskas, Sibīrijā) pūlēm - Pikšas ir un Pikšas būs vēl skaistākas, vēl latviskākas. Cilvēku bija maz. To optimismu, kas valdīja atmodas sākumā, ir skārusi dziļa rūsā, tā saēd cilvēkus. Tie paliek īgni, tiem sāp vēders un no iesēdētas vietas nav izkustināmi. Diemžēl! Tie, kas bijām tur, svinējām Kārļa 117-to dzimšanas atceres dienu, ēdām rupjo rudzu maizi, ceptu Pikšu mājas krāsnī, mielojamies ar cūkas speķi, kūpinātu Pikšu "manteliskursteni". Tas viss vija lieliski.

Mūsu ansamblis ir un pastāv. 30. augusta naktī, atgriežoties no kaņavīru dziesmu festivāla Dubultos, sniedzām koncertu ar pilnu programmu kritušajiem latvju kaņavīriem, kas guldīti zemē pie Rumbu mājām 1944. gada Ziemsvētku kaujās. Tie leģendārie laumanieši, kas cīnījās 1:10, krita, bet nepadevās, noturēja pozīcijas un naktī no 30. uz 31. augustu viņi klausījās savu bijušo ciņu biedru dziesmas! Tomēr, pēc 50 gadiem tomēr uzvarējām! Nav vairs (praktiski nav) krievu kaņaspēka Latvijā! Un tie, kas brēc dēļ Skrundas, taisa politiku, muļķo tautu. Arī 2. pasaules karš nobeidzās pēkšņi - 1945. gada 8. maijā. Vēl ilgi šāva, vēl cīnījās partizāni, dēga mājas, krita cilvēki, un tomēr tas bija beidzies! Arī tagad beidzot krievu okupanti ir prom, mēs uzvarējām tik un tā! Un tāpēc mēs dziedājām naktī, kā nav dziedājis neviens līdz šim, mēs dziedājām aizlauztām balsīm, mūs smacēja asaras, mēs nekaunējamies asaru. Mūs klausījās simti un tūkstoši leģionāru. Arī salūts no pistolēm naktī bija vēlīts uzvarai. Vienīgi patiesais uzvaras, triskāršais salūts, bija vēlīts uzvarai. Bez pūļa, kino un foto reportieriem, tukšām runām, taurēm un parādēm, mēs dziedājām saviem biedriem! To nevarēs aizmirst nekad. Tiekoties aizsaulē, mēs saņemsim aplausus. Un teiks tie: "Zēni, jums skanēja forši!"

Jā, esmu ievēlēts arī Saldus rajona padomē (nezinu, kāpēc padomē, bet ne domē vai valdē). Laikam taču, padomju laiki gluži un pavisam nav pagaisuši. Padomju cilvēks ir palicis. Cik ilgi vēl? Nu gadus 15, ir varbūt 20, kas to lai zin.

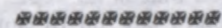
Pagātne nes savu slogu, atstāj pēdas - kur nu bez tām! Uzvarēju pārliecināti. No padomes priekšsēdētāja amata atteicos. Zini, mans domu biedrs no Zemnieku Savienības pēc uzvārda Firers, un tas taču skan, Tu piekriti? Arī augumā Firera kungs centimetrus 10 garāks un vispār lāga virs. Es pagāju malā. Vispār no 11 vietām rajona padomē 6 ieguva Zemnieku Savienības liste. Uzvarēja labākie - vai ne?

Tagad gaidām Gaija laikus. Nu, cik ilgi valsti, kaut mazu un slābu, bet valsti, vadīs bankrotējuši plutokrāti? Vai tad nu mīļais Dieviņš nesūtīs mūsu mīļotajiem deputātu kungiem tādu saprašanu, lai tie nobalso par uzticības izteikšanu Gaillim ar svītu. Dzīvē iet kā teātri. Aktieŗi ir jauni un nepieredzējuši, tādēļ ne vienmēr viss iznāk pēc notim.

Un vēl viens priecīgs notikums. Arī mūsu pusē atjauno vienu mazo hidrospēkstaciju - Pakuļu, kuŗai asinis nolaida septiņdesmito gadu vidū, bet tagad atkal tiek dvēsta dzīvības iekšā. Tā nemaz nav, ka atjaunotnes laukā nekas netiek darīts. Viens otrs zemnieks pat rudzus gatavojas sēt, laikam, jau cer, ka citu gadu graudus no latviešu baura kāds pirks. Tagad gan tā knapāk, bet ko tur daudz runāt - pārcietām krievus, pārcietisim arī postsocialisma periodu. "Ir ēsts vēl šķidrāks un caureja nav dabūta", kā saka vecie kaņavīri.

Šoreiz dzejoļus nesūtīšu. Mēģināju rakstīt. Iznāk skumji. Laikam jau, mana psihe ir cietusi no narkozes operācijas laikā. Sveicieni latviešiem Kanadā!

Imants Rajļa,
Saldū, Latvijā

TIKPAT KĀ LATVIJĀ

Sēžu savā pagaidu dzīves vietā, tālu no mājām un klausos latviešu koŗu mūziku un domāju par latviešu saimi Montrealā. Jā, tā man ir ļoti tuva un kā gan nē, tās vidē esmu pavadījis divas trešdaļas, tātad lielāko daļu savas līdzšinējās dzīves. Galvenais, ka tie ir bijuši mani raŗīgākie dzīves gadi. Un tā taču ir gandrīz ar mums visiem, kas esam aktīvi Montreālas latviešu saimē. Mēs, laikam, nekur vairs nevarēsim justies vairāk mājās.

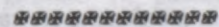
Un tomēr, ar katru reizi braucot uz Latviju, esmu juties arvien vairāk kā daļa no savas tēvu zemes. Ja tā zeme vēl vienmēr nebūtu tik mocīta, es droši vien jau būtu tur atgriezies uz palikšanu. Toties pagraŗinātai palikšanai Kanadā arī savi sareŗģījumi. Piemērots darbs mums nav vairs atrodams bez pūlēm un nepavisam kompleksētajā Kvebekā.. Tā, pēc vairāku mēneŗu meklēšanas, esmu nonācis šai kvieŗu provincē. Un te nu ir laimējies, jo darbs man "tieŗi pa spalvai", produkcijas vadība augošā lauksaimniecības maŗinu firmā. Gandrīz nereāla ir šīs firmas sākotnējo fabriku novietne divu stundu braucienā no tuvākās pilsētas, Saskatūnas, ziemeļaustrumu virzienā.

Pārsteidzoŗš ir tas, ka es te jūtos jau pavisam labi, jo apkārtne man tik ļoti atgādina mūsu saimniecības apkārtni Zemgales līdzenumā. Plaŗi lauki, meŗu puduŗi ierāmēti ar viensētu koku puduŗiem pie baltiem lielceļiem. Œejienes saimnieku labklājību varu salīdzināt ar to, kāda tā būtu Latvijā, ja tā nebūtu cietusi 50 gadu komūnismu un krievu okupācijas murgu. Paies gadi, pirms Latvijā atkal sasniegsim Œo veselīgo līmeni. Un var gadīties, ka daŗi no tiem man būs jāpavada Œeit.

Vēl vienmēr mēģināŗu tikt atpakaļ uz Montrealu, jo tā tomēr ir "mana" pilsēta, un tādēļ gribu pēc iespējas uzturēt saskari. Daļa no tās ir "Ziŗotājs", bez kuŗa ir grūti iedomāties Montreālas latvieŗu sabiedrību. Varbūt ar nākoŗo numuru varu lūgt to sūtīt uz Œejieni.

Patreiz beigŗu un gaidīŗu ziņas no Montreālas!

Jānis Tērauds

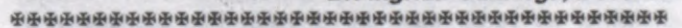

***

Apsveicu Jūs ar lielisko rakstu MLB Ziŗotājā par Montreālas latvieŗu sabiedrības pagātni un patreizējo darbību. Œāda veida studija noderētu katram latvieŗu centram, lai ar atvērtām acīm varētu raudzīties nākotnē. Par to runāju ar Bostonas sabiedriskiem darbiniekiem (daŗi rakstu jau bija lasījuŗi). Ir pienācis laiks būt atklātiem paŗiem ar sevi - izliŗt ar pagātni un atrast reālu nākotnes ceļu.

Liels paldies Jums par milzīgo darbu!

Dr. Ingrida Gūtberga, Bostonā

MEKLĒ DRAUDŽU ATDZIMŠANAS IESPĒJAS LELBA Kanādas apgabala konference 21./22. oktobri ev.-lut. Trīsvienības draudzē, Montrealā

LELBA Kanādas apgabala konference šogad notika 21. un 22. oktobri, Montrealas latviešu sabiedriskajā centrā Trīsvienības draudzes izkārtotumā. Tajā piedalījās 7 apgabala garīdznieki un 19 delegāti no 7 draudzēm. To vadīja apgabala garīgais vadītājs prāv. Juris Cālis, bet pierakstīja sekretārs Gunārs Apars, Sadberijas draudzes pr-ks. Bez viņiem prezidijā vēl darbojās Trīsvienības draudzes pr-ks Andris Spura un apgabala pārstāvis Baznīcas Virsvaldē M. Štauers.

Ievada svētbrīdi vadīja prāv. J. Cālis, kas pēc tam nolasiya archibiskapa E. Roziša un LELBA pārvaldes pr-ka prāv. U. Čepures rakstiskos apsvējumus. Rakstiski sveiciens vēl bija no Austrumu un Rietumu apgabalu prāv. A. Ozola un R. Āboliņa, māc. J. Prauliņa, E. Bērziņa un prof. E. Grišļa. Mutiski pulcējušos sveicināja Trīsvienības draudzes pr-ks A. Spura.

Izsludināto darba seku un iepriekšējo 1992. konferences protokolu, ko nolasiya M. Štauers, pieņēma vienbalsīgi. Sekoja prāv. J. Cāliša ziņojums: - apgabalā šobrīd ir 17 draudzes, amatu pilda 7 mācītāji, pensijā ir 4, darbojas 3 vikāri un 2 diakones, ir 1 māc. kandidāte un 1 kandidāts diakona amatam. Viņš bija sagatavojis vairākas statistikas tabulas, no kurām uzzinājām, ka 1993. gada beigās apgabala 17 draudzēs bijis 4,490 iesvētīto, 687 neiesvētīto, kopā 5,177 draudzēs locekļu - par 156 mazāk kā 1992. g. Kristīti 39, iesvētīti 16, apbedīti 144, laulāti 7 latv. un 18 jaukti pāri, dievgaldnieku - 5,423, kopā notikuši 473 dievkalpojumi, no kuriem 126 ar dievgaldu. Kopējais dievlūdžu skaits 24,030. No tā izriet, ka caurmērā draudžu loc. gadā apmeklē no 4-5 dievkalpojumus. Bijušas 107 Bībeles stundas. Draudžu kopējie ienākumi pārnsieguši \$1,207,500, bet izdevumi sasnieguši \$1,061,000. Draudžu kopvērtība kritusies par nepilniem \$ 60,000 un ir \$ 2,655,000. Viss tas norāda, ka draudžu saimniecība atrodas uz veselīgas bāzes. Ievērojamas summa izdotas atbalstam Latvijā - \$ 45,759.

Revidētus apgabala kases pārskatus bija atsūtījusi kasie-re Mirdza Pārupe, kas atradās Spānijā. 1993. g. ieņēmti \$ 3,551.41, bet izdoti \$ 1,160.27, dodot \$ 1,391.14 atlikumu. Līdz ar to kopējie līdzekļi pieauguši uz \$ 13,929.76. Tas tādēļ, ka 1993. gadā nenotika apgabala konference. No šiem līdzekļiem Kalgarijas draudzei atvēlēja 1/3 daļu no \$ 1,000, kurus tā lūdz no LELBA; piešķir pa \$ 1,500 Sidrabenes un Saulaines un \$ 1,000 Tērvetes bērnu vasaras nometnēm. Un uz māc. G. Hūna, kas konferences laikā atradās slimnīcā, ieteikuma atvēlēja \$ 2,750 īpašas siltuma krāsns, ko apkurinā ar presētām granulām, iegādei Talsu draudzei Latvijā.

Par dāmu komiteju darbu ziņoja diakone A. Avotiņa. Par laikraksta Svētdienas Rīts, kas iznāk Latvijā, izplatīšanu - Ilga Ulmane, par palīdzības darbu Latvijā Balva Kūla un māc. M. Ķirsons, kas apskatīja arī paredzamās Draudžu dienas 1995. gadā Latvijā. Te radušās dažādas grūtības. Konference atbalstīja viņa norādi, ka tās rīkojamas un ka Latvijā meklējamas uzticamas un sadarbigās personas, kas nodrošinātu šī pasākuma sekmīgu izdošanos.

LELBA pārvaldes pr-ks prāv. U. Čepure bija atsūtījis rakstisku ziņojumu, ar kuru dalībniekus iepazīstināja māc. F. Kristbergs. Apgabala laicīgais pārstāvis Baznīcas virsvaldē M. Štauers aprādīja, ka draudzēm ik gadu oktobri jāriko kopbaznīcas dievkalpojumi, kurus kolektēs atvēlamas baznīcas virsvaldes darbam, un ka Rītdienas fondā no katra draudzes locekļa ik gadu jāiemaksā viens dolārs. Šī saistība vairākās draudzēs netiek pildīta. Vienkārši aizmirsusies, kā to noskaidroja sekojošās pārrunas.

Visus ziņojumus pieņēma pēc raitām un nopietnām pārrunām, kas bija lietišķas.

21. oktobra vakara stundās par latviešu mācītāju darbu Latvijā šodien un rīt stāstīja māc. Māris Ludviks, kas ar šī gada beigām atstāj darbu Otavas Miera draudzē un dodas atpakaļ uz tēvzemi, lai darbotos Talsu draudzē. Viņa izjustais stāstījums liecināja par viņa sūtību kalpot luterticīgiem Latvijā. Protams, otaviešiem nu būs jāmeklē jauns draudzes gans. Vakara svētbrīdi vadīja māc. Kr. Ulmanis.

Nākamo dienu ievadīja ar māc. I. Gaides vadīto rīta lūgšanu. Tai sekoja paplašināta draudžu darbinieku un mācītāju sanāksme, ko vadīja māc. M. Ķirsons. Rīta stundās viņš

iztirzāja draudžu pastāvēšanas likni ar tai kritiskiem pieturas punktiem, mudinot uz nemitīgu draudžu atjaunošanās darbu, lai tās nenonāktu sterīlā birokrātijas stāvoklī. Viņa teiktais izraisīja sniegtā ievējamā pārrunas, kas šo devumu padarīja par sevišķi saistošu.

Pēcpusdienā torontietes Inta Briede un Morella Viika pastāstīja par evaņģēlizācijas padomnieka A. Viksa (Weekes) atzinumiem tematā "Kas pievelk, kas attur no baznīcas?". Abu veiksmīgais sniegums izsauca acumirkļa komentārus un pārrunas. Abu sniegums, nav šaubu, palīdzēs draudzēm veidot savu darbību sekmīgāku.

Konference pieņēma 2 lēmumus: 1) sagatavot rokas grāmatu draudžu pērminderiem un vaļu locekļiem, pievienojot arī retāk pazīstamo vārdu nozīmi; 2) mudināt draudžu locekļus savos testamentos lūgt apbedīšanu latviešu mācītāja vadībā, it sevišķi mazās un tālīnās draudzēs.

Par konferences dalībnieku ēdināšanu rūpējās L. Biseņiks ar palīdzēm un palīgiem, saņēmdams īpašu paldies.

23. oktobri īpašu dievkalpojumu ar dievgaldu vadīja prāv. J. Cālis. Tas bija pulcinājis 50 dievlūdžu.

Nākamo apgabala konferenci paredzēja 1994. gada septembrī vai oktobrī. Iespējamās vietas - Hamiltona un Otava.

M. Štauers

*****

SAJŪSMAS VIETĀ LIETDERĪBA, UZMANĪBA, MĪLESTĪBA

LELBA pārvaldes sēde 28./29. oktobri Montrealā.

Tajā bez pārvaldes locekļiem piedalījās arī nozaļu vadītāji un Rītdienas fonda valdes locekļi, kam bija jādod savi ziņojumi, pavisam kopā 17 personas. Divi dienās darba bija tik daudz, ka brīvo atpūtas brīžu bija maz. Sēdi vadīja pārvaldes pr-ks prāv. U. Čepure, pierakstīja sekretārs Ansis Ābele. Ievadā bija prāv. U. Čepures vadītais svētbrīdis.

Rakstisks sveiciens bija no archibiskapa E. E. Roziša, bet mutiski sveicināja Trīsvienības draudzes, kurās izkārtotumā sanāksme notika, pārstāvis M. Štauers.

Pirmā diena pagāja dažādu ziņojumu uzklaušīšanā un iztirzāšanā, kas liecināja ka darba lauks ir plašs un prasa daudz uzmanības.

No prāv. U. Čepures vispārējā ziņojuma, kas aptvēra 5 darbības mēnešus, izrietēja, ka LELBA notikušas ievērojamas pārmaiņas: Informācijas biroja vadību prāv. V. Vārsberga vietā uzņēmies Juris Pūliņš Čikāgā, Baznīcas liturģijas un mūzikas (BLUM) nozari vada māc. S. Eglīte, Jaunatnes nozari - māc. A. Vārsberga, māc. Ilze Grendze pārstāvēs LELBA "Lutheran Immigration and Refugee Service" organizācijā. Uz dzīvi Latvijā pārcēlušies prof. V. Klīve, diak. Vija Klīve, gada beigās uz turieni dosies māc. M. Ludviks. Vairāki mācītāji devušies pensijā, to pieteicis arī prāv. A. Liepkalns, Čikāgā. Rezultātā aizpildītas un vēl jāaizpilda vairākas mācītāju vietas.

6. un 7. jūnijā Rīgā kopā ar arch. E. E. Rozīti, prāv. I. Graufeldi, adv. A. Grotu un māc. M. Ķirsonu ticies ar jaunievēlētās konsistorijas locekļiem. Tur panākta vienošanās par vienas AGENDAS nepieciešamību visiem latviešu luterāņiem; vēlama kopēja Teoloģijas komisija, kas palīdzētu Agendas izgatavošanā un piedalītos iespējamās kopējas Baznīcas Satversmes rakstīšanā. Prāvests ticies ar Ceļa Biedra red. māc. E. Putniņu, kas solījis šo pienākumu vēl uz kādu laiku turpināt. Viesošanās laikā Sanfrancisko pārrunātas arī iespējas 1996. g. Draudžu dienu sarīkošanai šajā ASV nostūrī. Sekmīgi izdevušās šī gada draudžu dienas Katskilos, māc. A. Pūliņas un Ņujorkas draudzes izkārtotumā. Noticis jaunāko garīdznieku saiets māc. S. Eglītes vadībā, bet uz Trikatu, Latvijā īpašā nodarbībā jauniešus vedusi māc. A. Vārsberga. Notikuši vairāki semināri (piedarbi), kurus vadījuši māc. M. Ķirsons un Dr. J. Robiņš. Tos ar \$ 3,000 atbalstījusi AAL apdrošināšanas sabiedrība. Arī turpmāk pārvalde saņems līdzīgu atbalstu, ko izmantos evaņģēlizācijai.

Visiem rūp attiecības ar Latvijas luterisko baznīcu. Pēc sākotnējās sajūsmas radušies visādi šķēršļi, kurus pamatā, galvenokārt, ir konsistorijas negatīva attieksme pret mācītājiem. Plašāku ieskatu šē deva māc. M. Ķirsona ziņojums par gaidāmām Draudžu dienām 1995. gadā Latvijā. Tas izraisīja plašas pārrunas, kurās rezultātā pieņēma sekojošu lēmumu: "LELBA pārvalde 1994. gada 28./29. oktobra sēdē nolēma veicināt Ev.-lut. baznīcas Latvijā organizētās Draudžu dienas 1995. gadā, no 9.-16. jūlijam Latvijā. LELBA aicinās tajās

piedalīties savu draudžu locekļus. " To nosūtīs arch. E. E. Rozītis, bet kopiju Ev. - lut. Baznīcas Latvijā konsistorijai. Tas būs pamats turpmākai darbībai šajā jautājumā.

Plašas pārrunas izraisīja Latvijā iznākošā garīgā laikraksta Svētdienas Rīts izplatīšanas jautājums. Atzina, ka LELBA starpniecība šeit vairs nav vajadzīga un ka redakcijai turpmāk sava izdevuma izplatīšana jākārtē caur pašas izveidoto darbinieku tīklu.

Ne mazāk svarīgs bija jautājums - palīdzība Latvijas luterāņu baznīcai un luterāņiem vispār. Par to ziņoja māc. M. Ķirsons, iepazīstinot ar paveikto un lūgto. Lai gan pastāv īpaši noteikumi, uz kuriem piešķirumi veicami, ne vienmēr tie īstenojami. Lūdzēji bieži ievērojami pārspilē pieprasītās summas un griežas ar saviem lūgumiem sevišķi plašā veidā. Bieži trūkst norēķinu. Bija iebildumi pret mantiskiem labumiem. Atzina, ka palīdzība sniedzama tiem pasākumiem, kas ir pietiekami pamatoti un apstiprināti, kuŗos aktīvi ar darbu un līdzekļiem piedalās pati draudze un kuŗiem nepietiek ar māsu draudžu atbalstu; kas veicina draudzes izveidošanu kādā Latvijas novadā un kas ievēro dzīvo cilvēku. Šādā vērtējumā piešķīra \$ 2,500 Baltās baznīcas Vecmilgrāvi jumta salabošanai, \$ 500 Varakļānu baznīcas 14 solu izgatavošanai, \$ 2,000 Aizkraukles baznīcas celšanai, \$ 1,000 no LELBA trūkcūmciētāju fonda Igaunju kuŗa katastrofas fondam. Apsvēra īpašas apsilāmās krāsns (Latvijā maksā Ls 1,100, šeit Kan. \$ 2,750) iegādā kādai no draudzēm Latvijā, aicinot arī māsu draudzes izmantot šo iespēju nepieciešamības gadījumos. Pārrunās izveidojās arī atziņa, ka nākotnē vispārējos lūgumus atbalstīt tikai ar summām, kas nepārsniegtu zināmu lielumu. Vispārējais LELBA devums atbalstam Latvijā pēdējo 15 gadu laikā ir prāvs: Ieņemts \$ 703,402 (lielākais 1988. g. - \$ 131,611), izmaksāts \$ 668,602 (lielākā 1989. g. - \$ 141 890). Pēdējos gados iemaksas samazinājušās, līdz ar ko bijis jāsamazina piešķirumi. Izskaidrojums: daudz līdzekļu palīdzībai tagad uz Latviju aiziet māsu draudžu tiešā sadarbībā, kas ir apsveicami.

BLUM nozares vad. S. Eglīte ziņoja par gaidāmo Liturģijas komisijas sanākumi no 6.-9. decembrim, Rīgā. Šajā komisijā no baznīcas ārzemēs, ja Baznīcas virsvalde to apstiprinās, darbosies prāv. L. Mušinskis un J. Cāltis, māc. F. Kristbergs un S. Eglīte, bet ex officio arch. E. E., Rozītis, no baznīcas Latvijā - Vilis Kolms, arch. J. Vanags un citi, kas vēl nav nozīmēti un apstiprināti. Svarīgi būtu, lai no abām pusēm piedalītos vienlīdzīgs locekļu skaits. Baznīcas virsvaldei jāparedz budžeta postenis šīs komisijas darbības sekmēšanai. LELBA segs vismaz viena komisijas locekļa piedalīšanās izdevumus.

Austrumu apgabala vad. prāv. A. Ozols ziņoja, ka Sv. Jāņa draudze Filadelfijā pārdevusi savu dievnamu un cels jaunu. Apgabala konference devusi daudz jaunu ierosmju un izdevusies. Par Kanadas apgabalu ziņoja prāv. J. Cāltis. Par šiem ziņojumiem ziņots agrāk konference atreferējumos. Par Vidienas apgabalu ieskatu deva prāv. A. Liepkalna apkārtraksts, bet Rietumu apgabala konference vēl nav notikusi.

LELBA saimniecība uzrāda teicamus rezultātus. To rādīja kasieŗa A. Trautmaņa pārskats, pēc kuŗa šajā gadā līdz 30. septembrim ieņemts \$ 119.202.08 (pateicoties \$ 75.000 E. Martinsona testamentāram novēlējumam), bet izdots \$ 88,991.28, dodot atlikumu - \$ 30,210.30. Sevišķi sekmīgi darbojies LELBA grāmatu apgāds māc. H. Jesifera vadībā. 1992. un 1993. g. kopējais atlikums \$ 7,245.44, līdz ar to uzkrāto līdzekļu kopsūma tuvojās 1/4 milj. dolāru. Izdotas 3 grāmatas: prof. E. Grišļa Par ticību 500 eks., prāv. A. Voitkus sprediķu grāmata Kristus uguns 3000 eks un arch. A. Lūša Cilvēks bez mājām 200 iesietos un 1000 brošētos eks. Pēdējām 2 grāmatām dažādas izdevumus sedz autoru ģimenes.

Revīzijas komisijas pr.-dis Ādolfs Artmanis ziņoja, ka abas kases atrodas labā kārtībā. Pieņēma kasieŗa A. Trautmaņa izstrādāto budžetu 1995. gadam, kas sabalansēts \$ 143,000 apmēros. Pārrunas izraisīja mācītāju papildpensiju fonds, kuŗā šobrīd tikai \$ 10.621.73. Jāpiezīmē, ka papildpensijas jāpieprasa caur apgabala prāvestiem.

Teoloģijas nozares vad. prāv. J. Cāltis ziņoja, ka Teoloģijas institūta teoloģijas kursos, kas domāti diakoniem un aktīviem draudžu darbiniekiem, 1994. g. piedalījušās 6 personas, kas visas gatavojas aktīvam darbam mūsu baznīcā. Tādēļ tās visas arī eksaminētas. Citu gadu programma būšot pārkārtota tā, lai tajā būtu arī īsi kursi, kas nodē dažādiem cilvēkiem, kuŗiem eksāmeni nebūs jāliek. Saņemts lūgums no Egona Jēkabsona (Otavā, Kanadā) eksaminēt viņu diakona amatam.

No Ārmisijas nozares vad. T. I. Šmita bija 2 lpp. rakstisks

ziņojums. Nozare ir jauna kasieŗe - Dace Blaumane un pēc lielām grūtībām atvērta konts lokālajā bankā. Uz Indiju vairākos sūtījumos nosūtīti \$ 5,200. Ziedojumos nozare no 19. apr. - 15. sept. saņēmusi \$ 3,480. Līdzekļi vajadzīgi krustbērnprogrammai, Bologanatūres baznīcas atjaunošanai un vispārējām vajadzībām. Ārmisija ir baznīcas darbs un tā pelnījusi lielāku uzmanību mūsu draudzēs.

Pēc Informācijas nozares vad. J. Pūliņa ziņojuma plašākas pārrunas bija par LELBA apkārtrakstu, kas līdz šim iznācis divreiz gadā, un mēnešrakstu Ceļa Biedrs (iznāk 10 reizes gadā). Lēma ik Ceļa biedra numurā ievietot LELBA ziņu lapusi vai lapu, lai nebūtu jāizsūta īpašs apkārtraksts, tā ziņas par LELBA darbību aizsniegtu iespējami lielāku luterāņu skaitu un vairāk draudzes locekļu to arī abonētu, jo prasība pēc plašākām ziņām pieaugusi. Pārvalde ieteica izdevumā ievietot apgabalu un citos saietos nolasītos referātus, ja nepieciešams, izdodot šim nolūkam pat atsevišķu numuru vasaras mēnešos. Kanadas apgabals sagatavos īpašu rokas grāmatu draudžu pērmindējiem un darbiniekiem. To vēlas arī pārējie apgabali. Atsauksmi guva arī vēl cits Kanadas apgabala ieteikums - testamentos paredzēt latviešu mācītāja piedalīšanos, it sevišķi mazās un tālīnās draudzēs.

Statistikas nozares vad. A. Ronis jautāja, vai viņa sagatavotās statistikas ziņas būtu jāievieto Baznīcas kalendārā. Atzina, ka jā, jo tās dod labu ieskatu šī kontinenta draudžu dzīvē un kalpo kā paraugs citiem. Viņš ierosināja, ka draudzēs, kur mainās mācītāji, starplaikā statistiku vada draudžu priekšnieki, lai šīs ziņas būtu iespējami pilnīgas. Trūkst ziņu par mazajām draudzēm.

Statistika bija arī māc. A. Pūliņa ziņojumā par aizvadītām Draudžu dienām Katskījos. No tās izrietēja, ka dalībniekos ir maz jaunatnes. Nākamās draudžu dienas paredzētas 1996. gada augusta beigās, Sanfrancisko apkaimē. Grūti atrast izdevīgu vietu, jo vairums piemēroto telpu jau aizrunātas. Bija minējums, ka izraudzītais laiks neesot piemērots jauniešiem, kuŗiem tajā laikā sākas skolas.

Dāmu nozares vad. I. Mathews sirsnīgā ziņojumā liecināja par nozīmīgu un veiksmīgu dāmu komiteju darbu un to deleģāšu konferencēm Toronto (78 dalīb.) un Ņujorkā (101 dalīb.). Komiteju darbs esot labi organizēts un tajās tiekot ieguldīts daudz personīgo līdzekļu.

Jaunatnes nozare darbojusies iespēju robežās, ziņoja māc. S. Eglīte. Darbā ar jauniešiem jāveido interešu grupas un jauniešu saieti pa apgabaliem. Problēma - kā iesaistīt jauniešus, kas ieceļojuši no Latvijas un kas nenāk šejieniēšu pulkā. Izmēģinājums Bostonā veikt evaģelizāciju ar pusdienām pēc dievvārdiem (ar "karbonādi un kotleti") radījis labu atsauksmi. Nākamā 2x2 nometnē it kā nebūšot reliģiskās ievirzes. Uzticēja māc. M. Ķirsonam sazināties ar nometnes vadību šī jautājuma labvēlīgā izkārtojumā.

Ziņojumu nebija Skolu un kristīgās audzināšanas un Jurisprudences nozarēm.

LELBA pārvaldei svarīga ir tās sabiedriskā redzamība. Par to liecināja domu izmaiņa pilnīgi jaunā darbības jomā, kādu ieteica māc. S. Eglīte. Viņa piedāvāja īpašu programmu, t. s., "vieniniekiem". To izvestu dzīvē zem LELBA aizbildniecības. Vairums pārvaldes locekļu nebija gatavi par projektu tūdaļ nobalsot. Vēlējās rakstisku iesniegumu. Pēc tāda saņemšanas par to balsos rakstveidā. Ja nu itin bieži izjūtam, ka mūsu ticības brāļi Latvijā mūs pārāk bieži pārprot un uz mums skatās citādi, mēs paši arī dažkārt darām līdzīgi, it sevišķi, ja nāk kāds negaidīts ieteikums, kuŗam neesam sagatavojusies. Jācer, ka pārvalde kristīgā mīlestībā spēš tos nedaudzos jautājumos, kuŗos bija manāmas dažas domstarpības, atrisināt baznīcai par labu.

Apstākļiem un pieejām Latvijas baznīcā un arī šeit mainoties, jāpārvērtē pārvaldes iepriekšējie lēmumi un atzinumi. Ja nepieciešams, tie jārevidē. Tā, piemēram, baznīcas virsvaldes lēmums neaicināt mācītājus uz šejienes draudžu vakancēm būtu revidējams, ja Latvijā turpmāk nepielaidīs tur izglītoto sieviešu teoģu ordināciju un kalpošanu mācītājas amatā. Atbalstam Latvijā lūgumu izvērtēšanai jāvelta lielāka uzmanība. Latvijā daudz neērtību rada turienes dubultā grāmatvedība, kas bieži noved strupceļos. No tās būtu jātiek ārā un tā varētu būt viena no prasībām, kas varētu izšķirt piešķirumus lielākiem projektiem, kas prasītu sevišķus līdzekļu atvēlījumus vai pat akcijas turienes un šejienes draudzēs.

Nākamo, šoreiz paplašināto, pārvaldes sēdi paredzēja 5. un 6. maijā, Detroitā, kas jau ir piedāvājusies izkārtot tās organizātorisko pusi. Iespējams, ka šo sēdi apvienos arī ar LELBA 20 gadu pastāvēšanas atzīmēšanu.

Vakara lūgšanu 28. oktobrī vadīja māc. S. Eglīte, rīta lūgšanu 29. oktobrī - prāv. J. Cālis, bet nobeiguma - prāv. A. Ozols.

28. oktobra vakara stundās notika arī Rītdienas fonda valdes sēde, uz kuŗu bija ieradušies tā vad. Dr. J. Robiņš un kasieŗa vietnieks J. Koncis un kuŗa vēl piedalījās prāv. J. Cālis un U. Cepure.

Kopsavilkumā šī LELBA sanāksme iezīmējās ar savu iecietību un mērķtiecīgu piesardzību ik pārrunājamā jautājumā, rodot visiem pieņemamus atrisinājumus, kas vedīs mūsu baznīcu ārzemēs pa noteiktu un skaidru tēku nākotnē un uz sadarbību ar baznīcu Latvijā.

M. Štauers

*****

TEOLOĢIJAS INSTITŪTS 1994. GADA VASARĀ

Ēv-lut. Teoloģijas Institūta 13. vasaras kursi notika no 7.-26. augustam, Sidrabenē. Mācībspēki bija: Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultātes prof. Leons Taivans, māc. Sarma Eglīte, māc. Laris Saliņš, prof. Laila Muižniece un Institūta dekāns, prāv. Juris Cālis.

Prof. L. Taivans savā pirmajā lekciju ciklā runāja par pasaules reliģijām, sākot ar seno Ēģipti, Mezopotāmiju, Siriju, pieskaŗoties beigās arī reliģiskam norietam - sātāniskiem kultiem. Otrā lekciju ciklā referēja par Baznīcas senvēsturi - Senbaznīcu, katoļu viduslaikiem, Renesanci, Reformāciju un Racionālismu..

Prāv. J. Cālis savā ciklā apskatīja "Vēstule romieŗiem", pieskaŗoties jautājumiem - Paklausība ticībai, Tiesāt vai pateikties, Visi un visiem, Dieva nodoms un Israēls, Žēlastība un mīlestība, u. c. Teoloģijas ievadā runāja par tematiem - Vai Dievu var pierādīt, Radiŗana un Dieva darbība, Dieva īpaŗības, Ticība un atklāsmē, u. c.

Māc. S. Eglītes lekcijas bija par "Raksturs un draudzē", māc. L. Saliņa - par Mozus II grāmatu, bet prof. L. Muižnieces - par valodas jautājumiem.

Lekcijās dzirdētā apgūŗanu veicināja pārrunu stundas.

Dalībnieku skaits bija mazāks nekā parasti. No Latvijas - Daiga Kibačiŗa, Kārlis Žalsis un teol. kand. Andris Papaniŗš, no Vācijas - Kristina Amling, no Austrālijas - Māra Saulite un Roberts Krims, no ASV - Indriķis Kaņeps, no Otavas, Kanadā, - Egons Jēkabsons.

Kursanti sekmīgi izturēja pārbaudījumus. Trīs gadu kursu beidza K. Amlinga, A. Krims, E. Jēkabsons un I. Kaņeps, iegūŗstot tiesības diakona amatam.

Kursu administrators bija Jānis Androviŗs, sekretāre - Morella Vilka, tehniskais darbinieks - Arnis Negraŗis, laba saimniece, kā vienmēr, - Rasma Gaile.

Teoloģijas Institūts sagatavojis samērā daudz draudžu darbinieku un darbinieŗu diakonu, skolotāju, darbinieku padomes un citiem amatiem. Tā mums tagad ir daudz darbinieku ar solidām zināŗsanām, kādu agrāk tikpat kā nebija.

Prāvesta J. Cāliŗa vērtējumā aizvadītie kursi bijuŗi sekmīgi un profesionālā līmenī, bet tūdaļ piebilst, ka esot pienācis laiks pārveidot kursu programmu, lai to piemērotu arī tiem, kam nav vēlēŗšanās kļūt par diakoniem. Līdzŗinējais pieņēmums, ka kursi domāti tikai tiem, kas vēlas kļūt par garīgiem draudžu darbiniekiem, kursantiem uzstādīja augstas prasības un tādēļ nobeigumā bija pārbaudījumi, no kuŗiem daudzi bistas. Dalībnieku skaita mazināŗšanos izskaidro daŗādi iemesli - daudzi brauc uz Latviju, neatliek vaŗs laika to apmeklēŗšanai. Dzīvā saskare ar Latviju radījusi zināmu ņaurību lidzekļu jautājumā. Un ne vienmēr visi draudžu mācītāji cenŗas sekmēt kursu apmeklēŗšanu.

Pārveidotā kursu struktūrā ietilpinās daŗas islaicīgas programmas, no kuŗām daļa varētu būt praktiska rakstura, piemērotas draudžu sekretāriem un darbiniekiem. Piemēram, viņu iepazīŗināŗšanai datoru lietoŗšanā utt. Tradicionālie kursi, kā Bībeles iztulkoŗšana, Evaņģelizācija un citi būtu sadalāmi mazākās daļās. Programmā būtu iekļaujamas arī lekcijas svētdienas skolu skolotājiem utt. Rezultātā dalībniekam būtu iespēja no tās izraudzīties to daļu, kuŗai nebūtu vajadzīgas nedēļa vai divas, bet pietiktu ar daŗām dienām. Jauno programmu izveidos drīz, lai varētu ar to iepazīŗināt mācītājus un draudzes un pielietot jau nākamās vasaras teoloģijas kursus.

Jāatzīmē, ka kursus materiāli atbalsta Baznīcas Virsvaldes pārraudzītais Rītdienas fonds. Kursanti paŗi sedz 2/5 no izdevumiem. Aizvadītos teoloģijas kursus lekcijas noklausīŗās arī citi interesenti, neoficiālie to apmeklētāji. **Ž. Zentiņŗ**

RELIGIJSKO PĀRDOMU PĒCPUSDIENAS TORONTO

Šodienas ziediem

un

Rītdienas sēklīm

ir

Vakardienas saknes

1994./5. gada Reliģisko pārdomu pēcpusdienām kā virstematrs ir ņi visiem zināmā patiesība. Bet... patiesība vienmēr izsauc jautājumu: Vai tieŗām, vai vienmēr? Vai saknei ir nozīmes, kāds būs zieds, un vai zieds noteic, kādi būs augļi. Zemē, tā taŗu noteic visu - un cilvēks taŗu ir iemācīŗies augļus un sēklas izaudzēt arvien lielākas, labākas, skaistākas. Mēs taŗu acējam un potējam un ar zālēm un ģiptēm panākam to, ko gribam. - Jā, tā mēs ņodien domājam - bet... patiesība tomēr ir, ka sakne nes stādu, sakne uzsūc barību. Saknē un sēklā ir augŗšanas noslēpums.

Zinaidai Lazdai ir skaistas rindas:

"Es ierokos zemē dziļi pie saknēm,

Es gribu augt..."

Zenta Mauriŗa ar dziļu drosmi teic: *"Manas saknes ir debesis."* Jājautā, vai tieŗām?

Šodienas audzei - mūsu ziediem - vai ir kas palicis no saknēm - no mūsu saknēm - kuŗas 50 gadus iznēŗāja sevi Latvijās zemes un gara spēku? Ir pazīstami arī vēja ziedīl...

Un sēklām, kuŗas audzējam, cik ap tām ir pielīpuŗas sveŗo zemju īpatības? Kvieŗus, ko audzējam Toronto saimniecībās sēklai, uz dzimteni sūtīt nevar - dzimtenes kvieŗu sēklu ir jāiepērk Manitobā, ziemeļu daļā..

Kā ir ar garīgo sēklu? Kā ir ar ņodienas ziediem dzimtenē? Vai tieŗām pasaules lielvarām ir izdevies mūsu balto dvēseles ziedu piekrāŗot rozā vai pelēkā tonējumā? Par to runāsim ņi gada Reliģisko pārdomu pēcpusdienās Toronto. Kā jau avizē ziņots, lektori būs Gunta Stūre, Kornelija Zariŗa un Tadeuŗš Puisāns. Netiks aizmirsti mūsu varoņi un mūsu mīļās Latvijas dzimŗšanas diena - 18. novembris.

1994. gadu nobeigsim ar Adventes daudzīnājumā decembra vidū.

Atskatoties uz aizvadītajiem gadiem, piestājas doma par Ābramu un Latu. - Ābrams ticībā dodas uz apsolīto zemī, citu nekā nezinādamrs, kā ticību tam, kas viņu sūta. Dievs teic: *"Ej!"* - Solījumu nebīj, bīj tik uzdevums! Kopā ar Ābramu bīj Lats un Lata sieva, kuŗa, aizejot no Sodomas un Gomoras, ATSKATĪJĀS, ņēl viņai bīja tas, kas bīj jāatstāj! Tādēļ, ka viņa nepaklausīja rīkojumam, viņa pārvērtās sālsstabā!

Arī es atskatos - 1981. gadā māc. I. Gaidem un J. Cālim cita nebīj, kā ticība un laba griba paklausīt aicinājumam un trimdīnieku saimei dot malciņu drosmes no tā pārbagātā gara apcīrkņa, kuŗu Dieva ņēlastībā bījām līdz ņēmuŗi. - ņodien atskatoties, ir jāasīngst kā Lata sievai. Cik daudz, cik bezgala daudz gara bagātības sakrāŗies: video lentas, skaņu lentas, arī raksti. Bagāti esam! - bet... ņi bagātība stāv tagad neizlietota Centra bibliotēkā. Arī Lapiŗa kunga un Lekseres kundzes skaņu ierakstos, kuŗus viņi droŗi vien neliegtu, ja vajadzība pēc tiem rastos.

Ja ņodien mēs sakām, ka Latvijā ir nepiecieŗama Tautas augstskola (pēc Zentas Mariŗas parauga), tad Reliģisko pārdomu pēcpusdienas ņos 14 gadus ir bījusi Tautas augstskola ar izcilīem lektoriem un jo augstvērtīgu materiālu. Vai būs kāds, kas ņos bibliotēkā stāvoŗos materiālus sakārtos un pavairo, nodos dzimtenē?

Ja ņodien par dzimtenes postu runājam, tad runājam par cieŗanām, par cilvēka slinkumu un neviŗību, negribēŗšanu, par ūdens un gaisa piesārņoŗanu, tad es lūgtīn lūdzu - savā prāta varenībā nepaiesim gaŗām GARAM! Vairāk par ūdeni, zemī un gaisu, piesārņots ir mūsu tautas GARS. Ūdeni, zemī un gaisu ar ķīmīkālījām un maŗīnām atīndēsim, bet GARU? To ar politiskām machinācijām. rezolūciju kaudzēm un dolāru zīmēm neatīndēsim. Maz, gauŗam maz ņodien dod baznīcu dogmatiskie ķīviņi. Nederēs pat ņodien tik populārā prāta gaisma. Prāts, visuvarēnaŗs prāts reizes reķīnos jau ņodien izrādās nespējīgs - bez sirds, bez gara pārdzīŗšanas neko nēpanāksim. Tas, kas sakrāŗies Centra bibliotēkā, ir mūsu tautas pagātnes sirds puksti - tur slēpjas sensenā patiesība: *"Sirds bagātība nēsarūs!"* Dievs dod mums aicinājumu un iespējas - izmantosim tās!

"Ja ikviens tik zemē sētu vienu graudu vesēlu..."

Kas gan izsakīŗt tad spētu, zelta kvieŗu krājumu..."

Zelta graudu sēŗanu atsāka 5. oktobrī.

Māc. Arveds Celms

Jauna ideja kas Jūs sildīs

No koka atkritumiem pie siltuma ar "KVĒLES" koka granulu krāsnīņu- kamīnu.

Parastām, ar malku vai oglēm kurināmām krāsnīm, ir trīs negatīvas īpašības:

1. Tās dedzina labu koku, ko varētu lietot lietderīgāki
2. Tās piesārņo gaisu ar dūmiem un piekvēpina telpas un skursteņus.
3. Tās necirkulē siltumu un tāpēc to izmantošanas koeficients ir zems. Daudz siltuma iziet caur skursteni.

Latviešu Bebru ražotām "KVĒLES" krāsnīņām ir šādas priekšrocības:

1. Tās lieto granulas kā kurināmo, kas ražotas no zāģu skaidām, koku mizām vai zariem.
2. Tās cirkulē silto gaisu, tā panākot gandrīz 100% izmantošanas koeficientu.
3. Tām nevajaga skursteņa, jo granulas sadeg tīri un tām gandrīz nav dūmu. Gāzes izvadām pietiek ar sienā iebūvētu cauruli.
4. Tās nepiesārņo gaisu un daudzas Amerikas pilsētās ir atļautas tikai šāda veida krāsnīņās, bet parastie kamīni ir noliegti.
5. Granulu pievede ir automātiska un ar vienu pildījumu var kurināt bez pārtraukuma līdz pat 36 stundām.
6. Viena krāsnīņa var apsildīt 100 kv.m. dzīvokli.

Koka granulas tiek ražotas saspiežot zāģu skaidas vai citus samaltus koka atkritumus sešu mm resnās standziņās. Labumi:

1. Netiek lietoti labi koki, tikai atkritumi kas citādi sapūtu.
2. Granulas sadeg tīri, neradot gandrīz nemaz dūmu, un tāpēc ir videi labvēlīgs.

3. Tās tiek piegādātas viegli uzglabājamās maisiņos, un to tilpums ir tikai viena trešā daļa no attiecīga siltuma vairuma malkas.

Latviešu Bebru uzdevumā šāda veida krāsnīņas jau tiek ražotas Rīgā un to pārdošanas cena ir:

Ls 1100.- Latvijā vai \$2750.- Kanādā.

Šai cenā ir ieskaitīts:

1. Krāsnīņa ar izvadcauruli un citiem piederumiem.
2. Pievešana, ierīkošana un apmācība tās lietošanā.
3. Viena gada garantija.
4. Divas tonnas granulu ar pievešanu (apmēram viena gada patēriņš)

Kurināmā nodrošināšanai uz Latviju jau ceļā ir granulu spiežamā prese. Tā ražos ap 10 tonnas dienā vai ap 2000 tonnas gadā, kas pietiks 800 krāsnīņām.

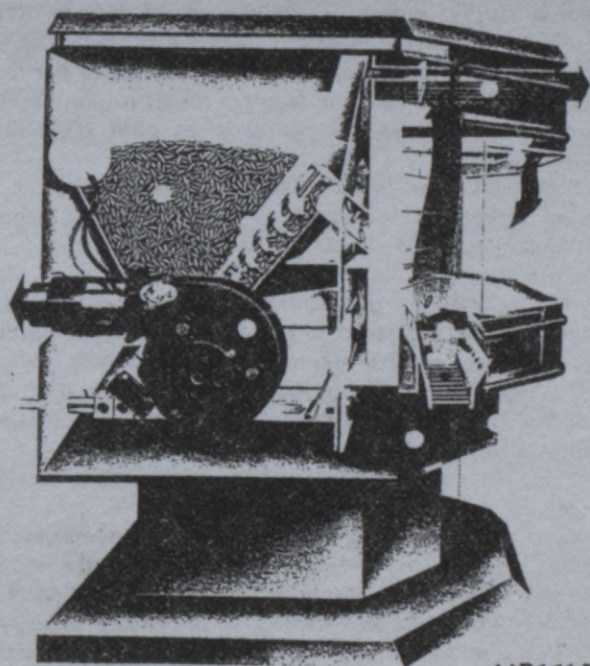
Firmajā ražošanas sērijā tirgum ir gatavas 30 krāsnīņas. Lūdzu pasteidzieties ar pasūtīšanu.

Krāsnīņas Jūs varat pasūtīt un informāciju iegūt pie:

Alberts Caune, tel. (514) 484-0272 vai

Jānis Verners, tel./faks (514) 671-5808

**Krāsnīņa ir laba dāvana radiem,
draugiem, paziņām vai vecu cilvēku un
bērnu namiem Latvijā.**

AAP 1.11.94

Latviešu Bebri Inc. 3955 Provost, Lachine, Que., Canada H8T 1M1

JA VARI, DARI!

**Rotkalis Oskars Alfons Aleksandrs Vindedzis
astoņdesmitgadnieks.**

Tikai nedaudziem Radītājs lēmis piedzīvot astoņdesmito mūža gadu un vēl arvien palikt aktīviem savā iemīļotā darbā. Lai ielauztos Oskara Vindedža pagaŗā mūža noslēpumos un uzzinātu, kas viņam dod spēku un enerģiju vēl tik aktīvi darboties, nodomāju, ka vietā ir intervija. -

I. Skrastiņš: Oskar, pasaki man, kāds ir tavas darbības mūža noslēpums un ko Tu varētu ieteikt mums pārējiem, kas, jaunāki par Tevi, bet jau sen iegādājušies šūpulkrēslu?

Oskars Vindedzis: *"Mans motto vienmēr bijis un vēl ir, ka, ja tu vari - dari! Kā tikt pie pārļecības, ka tu vari? Dievs mums ir devis divi rokas, divi acis un divi ausis - izmanto; bet tikai vienu muti. Tas nozīmē - turi muti un ķerles ar abām rokām pie darba un izmanto, ko tu esi dzirdējis, redzējis, ko esi mācījies."*

I. S.: Un tagad mazliet par savu jaunību, puikas gadiem, kur un kā tos pavadīji?

O. V.: *"Bija man 14 gadi, kad nokļuvu Liepājā. Tēvu, armijas virsnieku, inženieri, pārcēla no Rīgas uz Liepājas kara ostu par komandkapteini uz zemūdeni "Spidola". Tur es apmeklēju Valsts tehnikumu, kur, starp citu, iepazinānos ar mākslinieku Aplociņu, kas pasniedza brīvroku zīmēšanu. Jau toreiz Aplociņš man ieteica, ka būtu vēlams apmeklēt daiļamatniecības skolu, kurā viņš bija direktors. Mans tēvs bija pārliecībā, ka dēlam jāseko viņa pēdās. Tēvam pārceļoties atpakaļ uz Rīgas armijas štābu, man bija jāmaina skola. Nonācu Rīgas Valsts tehnikumā. Tur atkal sastapos ar skolotāju, mākslinieku Šteinu, kas atzina manas dotības."*

I. S.: Tad jau Tu arī esi dienējis Latvijas armijā, jo bijī iesaučamo gados.

O. V.: *"Biju armijā no 1936. - 1937. gadam, bet pēc tam, pateicoties svešvalodu zināšanām, mani pieņēma Valsts elektroniskā fabrikā Minox'a kameras mikroskopiskā nodaļā par mācekli pie Austrijas speciālistiem. Vēlāk kļuvi par optiskās darbnīcas meistar un nodarbojosi ar lēcu gatavošanu, kas savā ziņā ir līdzīga dārgakmeņu slīpēšanai un pulierēšanai. Tur, gatavojot kausēšanas veidņus lēcām, iepazināosi arī ar gravēšanu."*

I. S.: Bet pasaki, kas Tevi noveda pie rotkaļa darba?

O. V.: *"Darbā iepazināosi ar diviem tuviem darba biedriem, kas mājās gatavoja tautiskas rotas, un tas mani jau toreiz ļoti interesēja. Piedalījosi arī mākslinieka R. Sutas mākslas studijuursos, kur tikosi arī ar dažiem dievturiem. Viņu aicināts apmeklēju viņu sanāksmes Latviešu bīdriības telpās un tur apguvu vairāk zināšanu par mūsu folkloru, dziesmām, dejām, tērpiem un arī rotām. Tas viss mani kopā mudināja sākt gatavot un pētīt tālāk mūsu senču bagātību."*

I. S.: Tātad beigās Tu palīki par latvisko rotu rotkali, pateicoties dievturu dzīves uzskatiem un viņu latvisko bagātību izvērtēšanas spējām? Un kas notika vēlāk, tuvojoties II pasaules karā?

O. V.: *"Bēgļu gaitās nonācu Grēvenes nometnē, Vācijā, kur sākmā strādāju par elektrīki, bet brīvajā laikā sāku organizēt skautu pulciņu un sāku gatavot latviskus daiļamatniecības darbus. Kad ieguvu telpas darbnīcai, nodibināju "Lettische Volkskunst Werkstatt", kas bija iecienīta kā latviešu, tā vācu sabiedrībā."*

I. S.: Kā nokļuvi Kanādā un kas Tev pavēra durvis uz šejieni?

O. V.: *"Pēc 3 sekmīgiem darba gadiem nometnes labklājības vadītāja, novērtējot manus panākumus, man izgādāja graviera darbu Kanādā. Te ieradies 1949. gadā, sāku aktīvi darboties kā latviešu, tā arī vietējā sabiedrībā. Biju pēc kārtas trešais Montreālas latviešu palīdzības biedrības (tagad Montreālas latviešu biedrība - red.) priekšnieks un nodibināju arī jauktu kori, diriģenta Granta vadībā, tautas deju kopu, skautu vienību, filatēlistu kopu, kas vēlāk izvērtās par Vispasaules latviešu filatēlistu apvienību, kuŗas vadītājs sabiju 12 gadus. Kādu laiku vadīju arī manis nodibināto latviešu sporta klubu. Pulcināju gleznošanas entuziastus sanāksmēm, kur kā skolotāja darbojāsi māksl. Alise Kalniņa. Manā vadībā nodibinājis mākslas kopa "lelogs" ar mākslinieku N. Garo kā priekšnieku."*

I. S.: Tavs vārds, Oskar, montrealiešu sabiedrībā ir ļoti pazīstams, ja neteiktu, populārs un montrealieši Tevi sevišķi pazīst kā zeltkali Vindedzi. Vai vēl arvien nodarbojosi ar rotu kalšanu vai dari arī ko citu?

O. V.: *"Vietējā sabiedrībā pasniedzu rotu kalšanas kursus YMCA telpās, kā arī savā mājas darbnīcā. Biju arī YMCA brīvprātīgo apvienības vadītājs un nodibināju gleznošanas kopu pie CNCV Recreationn kluba ar V. Dzīrni kā skolotāju. Esmu ņēmis dalību kanadiešu rokdarbu gīldes apvienībā. Piedalījosi izstādēs, kuŗās ieguvu vairākas goda'gas un mūža biedra statusu."*

I. S.: Cik ilgi nostrādāji maizes darbā Joergina sabiedrībā?

O. V.: *"Tur sabiju līdz 74. mūža gadam. Biju sasniedzis galvenā gravētāja posteni. Vietējie vēl tagad meklē manu pieredzi un padomus, gan arī Vermontas uzņēmumi."*

I. S.: Oskar, kāda ir Tava pamācība mums, kas jau sen darbam pagriezuši muguru, raudamies pretim atpūtai?

O. V.: *"Ja tu vari, turpini darīt, jo tas piepildīs tavu dzīvi ar prieku un pašapziņu. Pateicībā Dievam un atsaučigai sabiedrībai, kas mani veicināja manā darbā, es vēlos draugiem parādīt 18. novembra izstādē daļu no veikuma mākslā un daiļamatniecībā. Ir vēl daudz kas padomā un neizmēģināts, bet laiks ātri steidzas uz priekšu un gaita kļūst gausāka. Lūdzu, nākat un izvērtējiet paši manis 80 gados panākto. Bet galvenais - esi modrs!"*

Tāds ir mūsu visu iecienītā zeltkaļa Oskara Vindedža mūža stāsts, kuŗa dzīves gravējums jo dziļi iegriezts Montreālas latviešu sabiedrības vēstures lappusēs.

Skrastiņu Indulis

♥ Rotkaļa Oskara Vindedža darbu skati atklās 18. novembrī, plkst. 19:00 (būs atvērta līdz plkst. 21:00), Latviešu centrā, 3955 Provosta ielā, Lašīnā, LNAK Kultūras nozares vad. M. Štauvērs. Tā būs atvērta arī 19. un 20. novembrī. Abās dienās no plkst. 11:00 - 15:00.

Kā kultūrais sarīkojums tā pieslēdzas Latviešu Kultūras dienām Kanādā, kas notiek ap valsts svētku laiku.

DV MONTREALAS NODAĻA

ZIEDOJUMI

Latvijas robežsargu atbalstam

DV Montreālas nodaļas pirms pāris gadiem pasāktā ziedojumu-atbalsta akcija līdz šim devusi šādus rezultātus - kopā sazmēti \$ 2,003.

Šo akciju ar šādiem ziedojumiem atbalstījuši: \$ 1,000. - A. Krauklis, \$ 167.- Dr. Norberts Kazdans un citi, \$ 50.- Br. Innus, L. Ozoliņš, B. Ozoliņa, R. Stelps-Kir-šteins, J. Norvels, G. Gemsts, J. Blusanovičs, Dz. Innus, \$ 100.- E. Platups, ar \$ 30.- J. Ļavs, A. Gūtmane, J. Verners, S. Zariņa, ar \$ 25.- A. Leikucs, A. Bērziņš, ar \$ 20.- J. Graudiņš, M. Skaistkalns, U. Lūsis, J. Verners, ar \$ 10.- A. Lepše, M. Ērgle, N. Saletes, ar \$ 6.- E. Nelsons, ar \$ 5.- J. Birze, J. Ezerosis, P. Greizis, J. Začs, B. Krūmājs, H. Ulmanis, A. Laizāns, V. Fride, R. Gabrušs, P. Zaļums. Nodaļas valde izsaka lielu pateicību visiem, kas piedalījušies ar ziedojumiem Latvijas robežsargu vajadzībām.

Viena no aktivākām un redzamākām Latvijas aizsardzības un kārtības ievēšanai patreiz ir Latvijas zemessargu vienība, kas ir bēdīgā stāvoklī, jo tai trūkstot, varētu teikt, visa kā - ieroču, apģērbu, apavu un pat lietusi mēteļu un pārvalku, lai ar sausu ādu izbrīstī Latvijas mežus un laukus, dzenoties pakal ļaundariem un spekulantiem. Tā kā valsts neesot spējīga tos apgādāt ar visu nepieciešamo, viņi paši par savu naudu pērkot to, kā trūkst. Viņu vajadzības un viņu nozīmi jau ir sarežģējušas dažas mūsu organizācijas un biedrības. Tās iespēju robežās cenšas šo vienību apgādāt un atbalstīt. Vajadzību tomēr esot vairāk kā devēju un līdz šim saņemtais. Latvijas zemes sargos ir laba daļa mūsu bijušo leģionāru ar pieredzi cīņās pret Latvijas zemes un tautas labklājības postītājiem, kā arī laba daļa jaunās paaudzes. Tie kopīgi veidojot stiprāko balstu Latvijas valdībai un Latvijas izdotiem likumiem un to nodrošināšanai, uz ko balstās latviešu tauta un Latvijas valdība.

Neskatoties uz montrealiešu jau tā sniegto atbalstu dažādiem projektiem un redzamo atsaucību, kas bieži vien pārņiedz citu, lielāku latviešu centru devumu, domāju, ka arī Latvijas aizsardzības mērķiem un nelikumīgo darījumu izskaušanai mums nebūtu jāpaiet gaŗām vienaldzībā. Darīsim, ko spēsim savas tautas un dzimtenes labā. **Skrastiņu Indulis**

PATEICĪBA

DV Montrealas nodaļas valde izsaka sirsnīgu pateicību **ELEONĀRAI KRŪMĀJA** kundzei par nodotiem \$ 700.-, kas tika saņemti sakarā ar viņas dzīves drauga **Broņislāva** aiziešanu aizsaulē, ziedu vietā novēlot ziedojumus naudā. Pēc aizgājēja un palicējas Eleonāras norādījumiem, šī summa izlietojama bērnu atbalstam un palīdzībai Latvijā.

DV Montrealas nodaļas valde sekos viņu norādījumiem un ziņos par šīs summas izlietošanu.

Sirsnīgi pateicamies par Jūsu labvēlību un uzticību, ko esat mums dāvājuši naudas izlietošanā.

DV Montrealas nodaļas valde

DV Montrealas nodaļas vanadžu kopa

riko

savu gadskārtējo

TIRDZIŅU

sestdien, 26. novembrī, Latviešu centrā,
3955 Provosta ielā, Lašīnā.

Tirdziņš būs atvērts no plkst. 11:00 - 17:00.

Šini sarīkojumā varēsīt iegādāties svētku kartītes, apsveikumu kartiņas, "Zilgmes" keramiku, "Kalupes" sudrabas un zelta rotas, grāmatas. Būs arī mūsu mazā loterija, siltas pusdienas, kafija un kūkas. Tāpat būs pieejami stiprāki padzērieni.

Laiņi lūdzam apmeklēt šo sarīkojumu, jo šini gadā esam palīdzībai un trūcīgo atbalstam dzimtenē izdevušas paprāvas summas. Kā jūs to zināt, tur vajadzību daudz. Silmie, daudz bērnu ģimenes, vecie pensionāri visi gaida mūsu palīdzību.

DV Montrealas nodaļas
vanadžu kopa

DV Montrealas nodaļa rīko

sestdien, 12. novembrī, plkst. 18:00,
Latviešu centra sarīkojumu zālē,

LAČPLĒŠU ATCERES UN NODAĻAS GADA SVĒTKU SARĪKOJUMU

Programmā: Imanta Steprāna referāts
Andra Gūtmaņa vijoles priekšnesumi

Apmeklēt aicina

Nodaļas valde

PAR SERTIFIKĀTIEM

Latvijas Republikas likums nosaka, ka sertifikātus var saņemt Latvijas pilsoņi neatkarīgi no tā, kur viņi pašreiz dzīvo. Ja pilsoņi nav pastāvīgi dzīvojuši Latvijā pēc 1945. gada 9. maija, tad viņi var saņemt 1 sertifikātu par katru gadu no savas dzimšanas līdz 1944. gada 31. decembrim un vēl 15 par Latvijas pilsonību. Sertifikātu pieteikums var saņemt tikai tie pilsoņi, kas ir reģistrējušies un kam ir Latvijas Republikas pase.

Pieprasīšanas kārtība:

1. pilnvarot personu Latvijā tos pieprasīt, ja pats nebrauc uz Latviju.
2. Apstiprināt šo pilnvaru pie notāra vai Commissioner of Oaths.
3. Legalizēt Latvijas vēstniecībā Otavā - Embassy of Latvia, 112 Kent Street, Suite 2007, Place de Ville, Tower B, Ottawa, Ont. K1P 6P2; tālrunis 613-238-6868, Fakss - 613-238-7044. Darba laiks no plkst. 10:00 līdz plkst. 14:00.
4. Izpildīt Deklarāciju.
5. Izgatavot Latvijas pases kopiju un to apstiprināt

MONTREALAS LATVIEŠU ORGANIZĀCIJU PADOME

riko

sestdien, 19. novembrī, plkst. 15:00,
Latviešu centrā, 3955 Provost ielā, Lašīnā,

LATVIJAS VALSTS SVĒTKU

SVINĪBAS

Programmā:

Svētbrīdis - māc. Māris Ludviks no Otavas

Svētku runa - M. Štauvers, LNAK Kultūras
nozares vadītājs

PBLA 1994. gada BALVAS un citu apbalvo-
jumu pasludināšana

Apsveikumi

Mūzikāli priekšnesumi -
saksafonists Jānis Steprāns

Sadraudzības stunda

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem

Apmeklēt aicina

RĪKOTĀJI

6. Nosūtīt pilnvarotai personai:

- a) Legalizēto pilnvaru,
- b) Izpildītu Deklarāciju,
- c) Latvijas pases kopiju.

Ja pats brauc uz Latviju, pilnvara nav vajadzīga. Sertifikātus tur var saņemt jebkurā pašvaldībā. Visērtāk to ir izdarīt *Centra rajona pašvaldības sertifikācijas komisijā, Blaumaņa ielā 5a, 202. istabā, tālrunis 281308*. Pieņemšanas laiki: pirmdienās no plkst. 14 - 19, trešdienās no plkst. 9-12, ceturtdienās no plkst. 14-18.

Lai sertifikātus saņemtu, uz iestādi jāņem līdz Latvijas pase. Tie jāpieprasa līdz 1994. gada 31. decembrim.

Neskaidrību gadījumos ieteicams sazināties ar Latvijas vēstniecību Otavā (adrese augstāk!). Pašu kopijas Montrealā var apstiprināt Alberts Caune, tel. 484-0272.

Katrā ziņā, ieteicams apsvērt sertifikātu pieprasījumu un to izdarīt nekavējoties, jo laika nav vairs atlicis daudz dažādo formalitāšu izkārtošanai.

XX

MĀRA GAIĻA MINISTRU KABINETS

Ministru prezidents - Māris Gailis

Ministru prezidenta biedri:

Ārlietu ministrijā:

Vaidis Birkavs, Ārlietu ministrs,
Gunārs Meierovics, Baltijas valstu un
ziemeļvalstu lietu valsts ministrs,

Olgerts Pavlovskis, Valsts ministrs,
Jānis Ritenis, Valsts ministrs,

Finanču ministrijā:

Andris Piebalgs, Finanču ministrs,
Indra Sāmite, Kredītu sadalas valsts ministre;

Izglītības un zinātnes ministrijā:

Jānis Vaivads, Izglītības un zinātnes ministrs.

Ministri:

Aizsardzības ministrija:

Jānis Arvēds Trapāns, Aizsardzības ministrs,

Ekonomikas ministrija:

Jānis Zvanītājs, Ekonomikas ministrs,
Juris Ozoliņš, Enerģētikas valsts ministrs,
Druvis Skulte, Privatizācijas valsts ministrs,
Dainis Tunsts, Valsts īpašuma valsts ministrs,

Iekšlietu ministrija:

Ģirts Kristovskis, Iekšlietu ministrs,

Kultūras ministrija:

Jānis Dripe, Kultūras ministrs,

Labklājības ministrija:

Andris Bērziņš, Labklājības ministrs,
Normunds Zemvaldis, Veselības valsts ministrs,

Satiksmes ministrija:

Andris Gūtmanis, Satiksmes ministrs,

Tieslietu ministrija:

Romāns Apsītis, Tieslietu ministrs,
Jānis Tupesis, Cilvēktiesību valsts ministrs,

Valsts reformu ministrija:

Vita Tērauda, Valsts reformu ministre,

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija:

Juris Iesalnieks, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs,

Indulis Emsis, Vides aizsardzības valsts ministrs,

Zemkopības ministrija:

Ārijs Ūdris, Zemkopības ministrs,
Vilnis Edvīns Bresis, Kooperācijas valsts ministrs,
Kazimirs Šjakota, Mežu valsts ministrs.

Šo ministru kabinetu Saeima pieņēma 15. septembrī ar 49 par, 33 pret un 9 balsim atturoties. To amatā ievada 19. septembrī. □

PA SKUJU CEĻU

Saņemta sēru vēsts, ka veļu saimei 14. oktobrī pievienojies MLB Ziņotāja līdzstrādnieks, dzejnieks **Valdis Krāsliavietis**, istajā vārdā Grants. Viņš dzimis 1920. gada 29. septembrī, Bakū, Azerbaidžānā. ASV mācīja vācu un krievu valodas vidusskolās. Viņam iznākuši dzeju krājumi **Ar laika degli (1962)**, **Atzišanās (1968)**, **Tā lielā izklišana (1973)** un **Saslēgsmies (1974)**.

Redakcijai un lasītājiem pietrūks viņa devums domu izmaiņai un dzejnieka dzirksts.

Vēlam vieglas smiltis un izsakām līdzjūtību ģimenei.

Redaktors un redakcija

*****

OKTOBRĪ DIVI SANĀKSMES

Pirmā Montrealas latviešu pensionāru apvienības sanāksme notika 6. oktobrī, kā parasts, latviešu centrā, un tā bija vēlīta Pļaujas svētkiem. Tajā bija ap 65 dalībnieku. Priekšnieks V. Paegle isā uzrunā apskatīja Pļaujas svētku nozīmi un lasīja tiem pieskaņotu J. Kursuļa dzejoļi. Viņam pievienojās Jūlijs Metums ar Intas Purvas Rudens un Lūcijas Caukas Pļaujas svētkos dzejoļu lasījumiem. Latviešu dzejnieku darbu lasījumi šobrīd notiek 2 Montrealas latviešu organizācijās - pensionāros un vanagos. Tas jācildina, jo tā vismaz mazliet kaut kas no viņu devuma aiziet tautā. Dalībnieku saimē uzņemta Mārīte Steprāne.

Biedrzine Veronika Varoslavāne izdalīja dzimšanas dienu apsveikumu kartiņas. Jubilāru šoreiz bija 9, bet visi sanāksmē nebija ieradusies. Eižens Reveliņš akordeona pavadījumā dziedāja vairākas solo dziesmas. Un ar smaidu priecājās, ka viņš Montrealas darbinieku saimē apzīmēts par mūzikantu. Pēc tam viņš vadīja sanāksmes dalībniekus kopējā dziedāšanā.

Sarīkojumu, referātu vai citu saietu organizētājiem ieteicams sazināties ar apvienības priekšnieku V. Paegli, ja tie vēlas lai viņš dod īsu vēstījumu, sevišķi neparedzētu pārmaiņu gadījumā, pensionāru sanāksmēs, kurās pulcējas lielākā daļa mūsu sarīkojumu apmeklētāju, tel. 514-453-2699.

Š.

Otrais saiets notika 20. oktobrī. Neskatoties uz lietaino laiku, tajā piedalījās 65 pensionāri. Pirms saieta video filmas izrādē pulcējušies noskatījās jaunākās ziņas no dzimtenes. Sanāksmi atklāja apvienības pr-ks V. Paegle, bet lūgšanu teica J. Metums. Viņi abi izsmidnāja pensionārus ar citu autoru sarakstītām humoreskām, kas visiem patika.

Pēc maltītes un pārrunām vēl bija filmas izrāde par Liepāju, ko skatītāji novērtēja atzinīgi. Tā šis saiets ievilkās līdz vēlai pēcpusdienai.

V. P.

*****

KĀ CENTRS PULSĒ?

Ilggadīgais Centra valdes priekšsēdis Jānis Tērauds devies uz jaunu darba vietu Ziemeļsaskačevanā. Tādēļ ar 19. oktobrī valdes sēžu vadību pārņem viņa vietnieks Andrejs Vītols.

J. Verners ziņoja, ka pasūtīnātais mitruma samazinātājs (dehumidifier) pagraba telpām vēl nav saņemts. Centra ārpusē pie galvenās ieejas durvīm zvana vēl nav, lai tas atskanētu Centra saimnieka dzīvojamā telpā un virtuvē. Daudz pārrunu bija par novecojušām elektriskām plītēm virtuvē. Jāizšķiras par to, vai vērts izdot līdzekļus to labošanai vai apmaiņai pret profesionālām gāzes krāsnīm. Šo jautājumu noskaidrot apņēmas L. Bisenieks, kas šobrīd ir galvenais ēdienu pavārs lielākām ēdināšanām.

K. Čaks nokārtojīs lietoto laikrakstu pārdošanu, ko līdz šim veica J. Tērauds. Centra gada svētku sarīkojums, kas notika 17. septembrī, bija labi apmeklēts un deva \$ 1,268.- atlikumu. Bridža kāršu spēles klubs iemaksāja kasē \$ 95.- par telpu lietošanu.

Latvijas valsts svētku svinības šogad centrā notiks 19. novembrī, plkst. 15:00. Iepriekšējos gados svinēšana sākās ar īpašu dievkalpojumu tuvējā baznīcā. Šogad to atvietos svēbrīdis, ko badis māc. M. Ludvika svētku akta pirmajā daļā, kurā svētku runu teiks LNAK Kultūras nozares vadītājs Mārtiņš Štauers. Būs mūzikāli priekšnesumi un sadraudzības stunda.

Jaungada sagaidīšana Centrā notiks 31. decembrī, plkst. 20:00. Par to būs plašāks paziņojums nākamajā MLB Ziņotāja numurā.

L. Kalniņš

Pēc jaunas slimības Dieva mierā aizgājis

ULDIS VIESTURS VALTERS

Dzimis 1926. gada 23. oktobrī, Jaungulnes "Gobās"

Miris 1994. gada 25. septembrī, Kanadā

*Nem mūsu mīlestību
Sev tālā ceļā līdz!*

Skumjās:

*dzīves biedre Ausma,
dēli Pēteris un Andris,
meita Sarmīte ar ģimeni,
Omīte, Opīts, kā arī radi un
draugi Latvijā un Kanadā*

pateicība

Sirsnīgi pateicamies visiem, kas dalījās ar mums gan līdzjūtībā, gan skaistiem ziediem. Speciāls paldies māc. G. Hūna kungam un čaklām rokām bērņu sarīkošanā. Paldies visiem, kas ziedojuši

ULDA VALTERS

piemiņai bārepiem Latvijā:

\$ 500.- nodosim Imantas bērnu namam;

\$ 500.- Ingas Kļaviņas, bārenītei Imantas bērnu namā, izglītībai,

\$ 100.- 3 bāreņu vasaras nometnes priekiem.

Pateicībā,

Ausma un bērni

MĪĻŠ, MĪĻŠ PALDIES

par skaistiem ziediem un apsveikumiem manā vārda dienā!

No sirds pateicos,

A. Konovalovs

Lūdzam ievērot:

Latvijas vēstniecības adrese Otavā ir:

112 Kent Street, Suite 2007,

Place de Ville, Tower B,

Ottawa, Ont. K1P 6P2

☎ 613-238-6868; fakss - 613-238-7044

***Jaunie partneri, dāvana, bet ne mums.
Vai viss ir ņemams nopietni, ko saka politiķi?
Ed. Keiša duo šaržs***

***Mārtiņdienai no Latvijas saņemta šī foto atklātne,
ko tur izgatavojis fotogrāfs Gunārs Birkmanis.***

Zigerista piekritēji demonstrē pie Saeimas 29. septembrī. G. Birkmaņa foto uzņēmums

AMBER

GLOBUS

Latviešu uzņēmums ar profesionālu pieredzi

PAKALPOJUMI

BALTIJAS VALSTĪS

Birojs Montrealā: 1625 Duff Court, # 412
Lachine, P. Q. H8S 1E5
☎ (514) 637-9495

SAIŅI AR GAISA SATIKSMI

- ◆ katru nedēļu; sasniedz Rīgu 5 dienās

SŪTĪJUMI AR KUĢI

- ◆ katru otro nedēļu,
- ◆ visi sūtījumi garantēti un apdrošināti,
- ◆ pieņem saiņus Jūsu mājās.

SŪTĀM SAGATAVOTUS PĀRTIKAS SAIŅUS

- ◆ pieprasiet mūsu cenrādi.

GARANTĒTA UN APDROŠINĀTA DOLĀRU PIEGĀDE LATVIJĀ

- ◆ naudas pārvedumi Kanadas un ASV dolāros.

RŪPĒJĀTIES PAR NAUDAS SAŅĒMĒJA DROŠĪBU!

- ◆ nevienam netiek izpausts naudas saņēmēja vārds,
- ◆ nevienam netiek izpausta sūtītā naudas summa

DAŽĀDAS ZIŅAS

♥ Sakarā ar Jāņa Tērauda pārcelšanos uz Ziemeļsaskačevanu notikušas vairākas pārmaiņas Montrealas latviešu sabiedrības vadībā: Montrealas latviešu sabiedriskā centra valdes vadību pārņēmis viņa līdzšinējais vietnieks - **Andrejs Vitols**; A/S "Bebri" prezidenta posteni pagaidām pilda inž. **Andris Palejs**, kamēr ev.-lut. Trīsvienības draudzes priekšnieka vietnieka postenis vēl nav aizpildīts.

♥ Smagi ar jaunu slimību saslimis ev.-lut. Trīsvienības draudzes mācītājs **Gunārs Hūns**, kas paveicis visus lielos priekšdarbus, pats nevarēja piedalīties LELBA Kanadas apgabala konferencē un pārvaldes sēdē, kas notika Montrealā. Viņu dievkalpojumus atvietojuši prāv. J. Cālitis un U. Cepure. 23. oktobra dievkalpojumā, ko vadīja prāv. J. Cālitis bija 50 dievlūdzēju, bet Reformācijas dievkalpojumā 30. oktobrī - 65. Turpmākos dievkalpojumos viņu atvieto: 19. novembrī - māc. M. Ludviks, Mirušo piemiņas dievkalpojumā 20. novembrī - māc. Māris Ķirsons, 6. un 27. novembra dievkalpojumos - diakone Aina Avotiņa. Paredzētais dievkalpojums 4. decembrī nenotiks. Kas apkalpos pārējos decembra dievkalpojumus, šobrīd vēl nav zināms. Par to draudzes valde varēs ziņot vēlāk.

Draudzes valde un locekļi vēl savam mācītājam un viņa ģimenei izturību un gara možumu, Dieva žēlastību un mīlestību.

♥ A/S "Bebri" savā 2. novembra sanāksmē pārrunāja Latvijā ražoto siltuma krāsniņu "Kvēle" projektu, par kuŗu plašāku paziņojumu lasāt šī MLB Ziņotāja numura 21. lpp.. Latvijā sabiedrība meklē vietu, kur tā varēs ražot tai nepieciešamās granulas.

MLB ZIŅAS

Līdz šī gada 27. novembrim

dalībniekiem jāpiesakās

KOPĒJĀ ZIEMSVĒTKU UN JAUNGADA

APSVEIKUMĀ!

Laipni lūdzam visus dalībniekus atsūtīt savu ziedojuma artavu, adresējot to

"Sveiciens", 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfe, Quebec, Canada, H9X 2R2, tālrunis 514-457-9832

AICINĀM

Jūs, MLB Ziņotāja lasītājus un atbalstītājus, iegādāties *īpašas IZLOZES*, kas notiks MLB gada svētku sarīkojumā 1995. gada 28. janvārī, bijetes!

Izlozē Jūs varēsiet laimēt Montrealas latviešu mākslinieku gleznas, keramiku, audumus, kokgriezumus un citus vērtīgus priekšmetus. Tās atlikums ies MLB Ziņotājam par labu.

Katra loze iegūstama pret \$ 2.- ziedojumu. Lozes var iegādāties pie jeb kuŗa valdes locekļa. Tās var pasūtīt MLB Ziņotāja redakcijā:

291 Lorraine Dr., Baie d'Urfe, Que., Canada H9X 2R2, tālr. 514-457-9832.

Tās varētu būt laba dāvana Ziemsvētkos. Vienā grāmatiņā ir 10 bijetes. To varat dabūt pret \$ 20.- ziedojumu, dodot saņēmējam laimēt laimestus vairākkārtīgi.

Atbalstu lūdz

MLB valde

- ◆ Šo MLB Ziņotāja numuru izdalām lasītājiem uz rokas 5. un 6. novembra notikumos Montrealā. Pārējos eksemplārus esam paredzējuši nodot Kanadas pastā 8. un 9. novembrī.

Kanadas valdība atlikusi Kanadas pasta likmju paaugstināšanu uz ilgāku laiku. Tas dod mums iespēju vismaz šajā gadā paturēt līdzšinējo MLB Ziņotāja abonementa maksu.

Laipni lūdzam lasītājus, kas vēl nebūtu nokārtojuši savas abonementu maksas, to darīt ar atbildes pastu! Līdzekļi izdevumam ļoti vajadzīgi. Sūtiet savus čekus, rakstītus uz Montreal Latvian Society vārda, administrātorai Anitai Porietei-Bedard, **113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Quebec, Canada H9R 2X5**. Lūdzam ievērot ka MLB un administrātores adresēm ir **dažādas pasta kōdas**. Nepareizas pasta kōdas lietošana aizkavē sūtījuma pieņemšanu. Pastnieki tagad ir ļoti untumaini. Tāpat ļoti svarīgi, ka paziņojiet katru **adreses maiņu, pat dzīvokļa numuru!**

*****

- ◆ Ev.-lut. Trīsvienības draudzes gadskārtējais Rudens bazārs, kas notika 19. oktobrī, Latviešu centrā, bija labi apmeklēts un deva \$ 3,003.93 lielu atlikumu, kas ir mazliet lielāks kā iepriekšējā gadā. Draudzes dāmu komiteja, kas bija galvenā darbu veicēja, pateicas visiem mantu devējiem un ložu pircējiem par lielo atsaucību!

- ◆ Ev.-lut. Trīsvienības draudzes īpašums Tērvete aizvadītā vasarā darbojies sekmīgi. Pieaudzis dažādo pasākumu skaits, ievērojami uzlabots sabiedriskais nams, kuŗā mīt vasarnieki un notiek dažādas aktivitātes. Tērvetes komiteju vada Gunārs Jākobsons ar palīgiem, kuŗu lielais vairums ir vidējās un jaunās paaudzes locekļi. Īpašums ziemas mēnešos ir slēgts. Jā kādam ir vajadzība Tērvetē ierasties, tam jāsazinās ar G. Jākobsonu, pie kā glabājas sabiedriskā nama atslēgas. □

Biežāk lietoto Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek dievkalpojumi, 4345 Marcil ielā.
 Ev.-lut. Trīsvienības draudzes nams - 3438 Rosedale Avenue, tālrunis 489-3224
 telpu adreses: Montrealas latviešu sabiedriskais centrs - 3955 Provost ielā, Lašinā, tālrunis 634-4082

- 5. novembrī, plkst. 10:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu biedrības gadskārtējais mājas gardumu un lietiskās mākslas priekšmetu tirdziņš.
- 6. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa baznīcā, latv. ev.-lut. Trīsvienības draudzes Lāčplēšu piemiņas dievkalpojums. Sprediķos diakone Aina Avotiņa.
- 10. novembrī, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības kārtējā sanāksme.
- 12. novembrī, plkst. 18:00, Latviešu centrā, DV Montrealas nodaļas gada svētku sarīkojums. Skatiet paziņojumu 23. lpp.!
- 16. novembrī, plkst. 19:30, Latviešu centrā, Montrealas latviešu sabiedriskā centra valdes sēde.
- 18. novembrī, plkst. 19:00 (- 21:00), Latviešu centrā, Oskara Vīndedža 80 gadu jubilejas izstādes atklāšana. Skatiet paziņojumu 22. lpp.!
- 19. novembrī, plkst. 11:00 (- 15:00), Latviešu centrā, Oskara Vīndedža izstāde.
- 19. novembrī, plkst. 15:00, Latviešu centrā, Montrealas latv. org. padomes valsts svētku svinības. Skatiet paziņojumu 23. lpp.!
- 20. novembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapličā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
- 20. novembrī, plkst. 11:00 (- 15:00), Latviešu centrā, Oskara Vīndedža izstāde.
- 20. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latv. ev.-lut. Trīsvienības draudzes Mirušo piemiņas dienas dievkalpojums ar dievgaldu. Māc. Māris Ķirsons no Toronto.
- 24. novembrī, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības kārtējā sanāksme.
- 26. novembrī, plkst. 11:00, Latviešu centrā, DV Montrealas nodaļas vanadžu Ziemsvētku tirdziņš. Skatiet paziņojumu 23. lpp.!
- 27. novembrī, plkst. 11:15, draudzes namā, latv. ev.-lut. Trīsvienības dr. 1. adventa dievk. un sadraudzības stunda. Diakone Aina Avotiņa.

- 7. decembrī, plkst. 19:30, Latviešu centrā, A/S "Bebri" kārtējā sanāksme.
- 15. decembrī, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības Ziemsvētkiem veltītā sanāksme. Šī būs vienīgā decembra sanāksme.
- 18. decembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapličā, 426 Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
- 18. decembrī, plkst. 14:00, Latviešu centrā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes un Montrelas latviešu skolas Ziemsvētku eglīte.
- 24. decembrī, plkst. 18:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes Ziemsvētku priekšvakara dievkalpojums.
- 31. decembrī, plkst. 20:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu sabiedriskā centra Jaungada sagaidīšanas vakars. Plašāka informācija nākamreiz.

4. janvārī, plkst. 19:30, Latviešu centrā, A/S "Bebri" kārtējā sanāksme.

MLB Z 1994 X 1.050 e

Vēršam Jūsu uzmanību uz faktu, ka nevaram garantēt absolūtu SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀŽA pareizību. Neskaidrību gadījumos aicinām sazināties ar pasākumu organizētājiem. Pavaicājiet!

MLB ZIŅOTĀJA administratorei A. Porietei-Bédard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Que, Canada H9R 2X5
 Ar šo nosūtu MLB Ziņotāja abonementa samaksu par _____ gadu/iem (\$ 27.50 vai \$ 22.50) \$ _____
 Gaisa pasta piemaksu (ASV \$ 6.-, citos kontinentos \$ 20.-)..... \$ _____
 Ziedoju tehnisko izdevumu segšanai ..... \$ _____
 Ziedoju spiestuves uzlabošanai, mašīnu remontiem..... \$ _____
 Dāvinu MLB Ziņotāju..... \$ _____

Čeki rakstāmi uz Montreal Latvian Society vārda Kopā \$ _____

(Maksātāja vārds, uzvārds, adrese, pasta koda, tālruņa numurs) (paraksts)

